

www.e-rara.ch

De proprietatibus rerum libri XIX

Bartholomaeus <Anglicus>

Lyon, 1482

Eisenbibliothek Schlatt

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-111423>

Liber XVII. De arboribus et plantis.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

De bulci amigdalos dicit dicit. q̄ si recens cū suo folliculo comedatur p̄dest stomacho. s̄ caput grauat caliginem nutrit venereum accendit somnum facit ebrietati resistit. Item dicit idem q̄ si vulpis comederit amigdalam morietur. Sepe enim q̄d medicinale est homini/venens suz z mortiferum est alteri animali z eoducto. Itē idem s̄pere rota arbor amigdalorum amarorū est medicinalis. Nam radix eius elixata siue cocta z mita/maculas vultus tollit. z purgat faciem quādo inde est linita/dolorem capitis maxime mitigat/ z etiam vulnera putrida mixto melle mundificat ac sanat cortex etiam z folia sunt mundificatiua exterminatiua/ z sanatiua. oleum autē de amigdalis extractum/vermes et lumbricos in ventre necat/mēstrua puocat/et purgat cōtra surditatem efficaciter iuuat z aurium sanien mūdāt z desiccāt si tepidum aurī stilletur. (vt dicit diascorus.) Item flores eius decocti in oleo caducos/ z litargicos excitant/cum melle triu moribus canis obuiant/ vlcerā sanant. gummi quod de amigdalis exsudat mixtum portioni sanguinem reicientes iuuat. z sic patet q̄ paruz vel nihil est in amigdalos q̄d nō pueniat medicinis. vt ostendit diascorus.

De Abiete.

Abies nomē est arboris sic dicit abeundo/co q̄ p̄re ceteris arboribus longe abeat z in altum altius se extendat. cuius natura est (vt dicit Irido. li. xvij) q̄ est ex p̄teritū humoris. z ideo terribilis est atq̄ leuis. Ex abiete autē dicitur abiena ligna vel alia que de abiete cōponunt. z abietarius dicitur qui aliquid de abiete opatur. (vt di. Irido.) Secundum aristo. autem abies est arbor in altum se extendens plurimū habens raritatis in substantia z subtilis humiditatis. z ideo calor eius naturalis a solis calore fortificatur q̄ illam humiditatem de facili eleuat/ z p̄ sursum mittit z sic ipsam in arboris substantiam conuertens/arbozem altam facit. Est etiaz arbor mire rectitudinis parum vel nihil habens tortuositatis/ z hoc p̄pter virtutē caloris z eq̄litate hūmoris operationi caliditatis obediētis. z ideo directe sine aliqua tortuositate sursum eleuatur. Quauis enim abies generet ex humore leui z subtili/ illius tamen hūmoris supfluitatem reicit natura ad eius supfidem. s̄. inter lignum z corticem/ z ibidem a calore exteriori inuiscat/ z in naturam resine cuiusdā odoriferē transmutat p̄pter eandem etiam viscositatem vnciosam ligno abieno incorporatā abies igni apposita facillime inflammat. vārijs insuper edificiorum structuris abies acco-

mo datur/ z maxime propter suam rectam altitudinem/ z formam pyramidalem/ vel ad edificationem naniū m. vtiliter adaptat.

De aloa.

Aloa arbor est aromatica que in india generatur (vt d. p̄ap̄). Itē arbor odoris suauissimi atq̄ fragrantissimi eius p̄tula vice timiamatis altanib⁹ adolef. vñ nomen traxisse dicit. De ligno autē aloes dicit in plāte. aloes est lignum calidum z siccat q̄d reperitur in magno flumine babilonis cui tigris cōiungitur fluius paradisi. vnde a pluribus creditur q̄ predictum lignū inter paradisi arbores oriatur. z casu aliquo vel impulsu de paradiso illuc educatur. habitantes autē iuxta fluium/ missis rethibus in flumen/ lignum interceptiunt z reseruant vsui medicine. Adulterum medicinale est. Est enī lignum aloes triplex vt dicit constan. in lib. graduū. primum est valde ponderosum z q̄d est nodosus est valde aromaticum z est sub amari saporis/ sub nigri coloris z subrufi. z cōtitioni dentium non omnino resistens. Dicit etiam q̄ cum mastica/ stannodor aromancus videtur attingere cerebrum/ z quodāmodo replere. Secundū genus est minus ponderosum nec adeo aromaticum nec amarum. Tertium gen⁹ est subalbidum valde leue/ nec est alicuius saporis z p̄i odoris nisi sit aliunde coaptatum. Sophistica autē lignū aloes cum quodam ligno sibi simili in pondositate z nodositate/ z modico aromate. Et a quibusdam lignum aloes siluestris nuncupat hoc lignum cōfricatur cum plumbo vt color immutetur. z addita supfluitate aurium/ vt fiat aliquātulum amarum z subrufum z ponit in decoctione optimi aloes cum mirro/ vt fiat valde aromaticus. z sic fit vt vix ab optimo discernatur. cognoscatur tamen q̄ durissimum est et masticationi dentium omnino resistit. z dum masticatur sapor amarus interius vero nō sentitur. lignum aloes stomachum confortat digestiōnem parat/ debilitatem cordis ac cerebri confortat/ circa sincopim z cardiacam maxime passionem iuuat. nam cōtra omnes cordis passiones z debilitates ex frigiditate puenientes valet vinum decoctionis aloes. Sed q̄ vinū inde fit amarum/ modicum apponatur. z pro delicatis cum aqua rosea vinū temperatur/ z tale vinū poterit diu reseruari. q̄ a ligno multū imutatur. eius fumus p̄ nares receptus/ in frigiditatem cerebrum calefacit/ debilitatū confortat. Et vt laudes eius concludam/ in oib⁹

corporis debilitatibus subuenit et adiuuat/ si quis modo debito vi sciat/ buculq; platea.

De Aloe.

Aloe etiam dicitur cuiusdam herbe succus/ que herba aloem appellatur. plurimis reperit. cuius succus exprimitur et ad ignem decoquitur/ et post soli exponitur et exsiccat/ (vt dicit platea.) aloem etiam tria sunt genera. scilicet citrinum/ epanicum/ et caballinum. (vt dicit platearius.) et differunt iste tres species in bonitate. nam bonum est caballinum/ melius est epanicum sed optimum est citrinum et discernitur ex colore citrino et rufo et precipue cum frangitur puluis apparet ac si esset puluis croci. et est eius substantia clara maxime quando confringitur per minuta frusta et quod frangitur ex eo minus fetidus est et minus amarus. Epanicum vero aloem assimilatur epani in colore/ colorem enim habet epanicum idem nigrum et foramina quedam velut ora venarum. obscuram etiam habet substantiam et non claram/ et est amarius quam citrinus. Caballinum autem aloem nigrum est et obscurum et feculentam habet substantiam et amarissimum saporis et horribilissimum odorem. Sophisticatur autem caballinus ita vt videatur epanicum vel citrinum cum puluere croci et acetosi/ si decies in illo intingatur et desiccatur/ tunc immouatur eius color et odor et citrinum vel epanicum videtur. discernitur etiam quod dum frangitur et digitis confricatur/ statim fetidissimum sentitur et amarissimum inuenitur. quod non est in epanico et citrino. omne autem aloem quanto de sui natura est minus amarum et minus fetidum/ tanto est magis laudabile. aloem autem quamuis ex natura sit amarum/ tamen mirabiliter est vale et salutiferum. nam flegma coleram et melancoliam mundificat atque purgat/ membra nervosa confortat/ stomachum a viscosis humoribus et nocuis euacuat/ caput a dolore releuat/ quando fumositas stomachi caput grauatur visum clarificat/ splenem et epani deopilat menstrua puocat in corpore discolorato bonum colorem generat/ ab hidropo corpus preseruat/ et in principio curat/ puluis eius cum melle datus lumbricos idest vermes ventris necat/ fluxus capillorum prohibet et a canicie preseruat/ arthricos iuuat/ puriginem oculorum placat/ membrorum genitalium vlcera sanat/ putredinem oris et gingivarum mundat recentia vulnera sanat/ consolidat/ mundificat/ et deficcit/ amarus est oris sed dulce stomacho/ stomachum enim infrigidatum et debilitatum confortat/ et digestionem adiuuat et procurat. De omnibus de dialysopro plateario et auzenna extracta sunt.

De arundine.

Rundo est media inter herbam et arborem. herba quidem robustior et durior. sed arbore est fragilior. exten? plana/ et inter? vacua et caua/ nodosa/ et leuis/ in paludibus enutrita/ venteris cedens/ de facili manum ledens. De arundine dicitur Plinio. lib. xvij. Arundo est dicta eo quod cito arefcat. in indicibus autem stagnis crescunt arundines ex quarum radice expressum suauissimum succum bibunt. vnde et varro dicit. Indica non magna in arbore arefcat arundo. Illius et lentis premuntur radicibus humores. Dulcia cui nequeunt succo contendere nulla

De Anomio.

Anomium. vt dicitur Plinio. li. xvij. est vocatum. eo quod habeat odorem veluti cinamomum. Nascitur in Siria et armenia. cuius frutex botros siue semen reddit sibi conexus habens florem album similem viole et folia similia brionie odore etiam suo prebono somnum suauificat. Anomium siue aromen est herba odorifera. vt dicitur Dioscorido. et est coloris subrufi/ folia habens coniuncta et semina copiosa habens ad modum viole florem album. Est et anomium triplex species. quoddam cui est armenicum/ et illud ceteris est nobilissimum fuluig quidem coloris/ sed odoris optimi/ et virtutis maxime ac valoris. Aliud est quod arefcat in locis bumectatis et aquosis et est leue/ tactu sapore exprimens atque gerens. Tertium vocatur ponuicium rufum non longum. Est autem eligendum quod est recens et album semine plenum. super virgas purpureas expressum maxime odoriferum et ponderosum quod masticatum/ quoddam acumine mordet linguam. Unum habens colorem/ non varium/ non diuersum (vt dicunt auicenna. et Dioscorido.) omne aromonium habet secundum eosdem auctores virtutem calefaciendi et etiam deficcandi. icibus scorpi onum occurrendi. sua decoctione in aqua oculum los fouendi et a suis doloribus releuandi. habet etiam virtutem dolorem viscerum sedandi ventositatem extenuandi/ et menstrua puocandi cuius elixatura siue decoctio sumpta habet virtutem frenentis subueniendi/ epaneticos adiuuandi/ et etiam podagris succurrendi. in omnibus siquidem antidotis nobilibus receptis et medicanis solet anomium sepius adhiberi quibus loco ipsius multi aliam herbam anomidem. scilicet ei quidem in colore simile sed in odore et virtute penitus disparem apponere sunt consueti. vt dicit auicenna.

De Aneto.

Nectum est herba cuius semen cōsi-
mili nomine est vocatur cuius semē
primo conuenit medicine/radix se-
cundario/sed tertio ipsa herba. cui-
us semē pōt seruari ad trienniu in magna effi-
cacia. (vr dicit dia.) melius tamen est vr singu-
lis annis renouet. cui? radix adhuc viridis ali-
cuius est valoris/sed desiccata nullius. vr dicit
idem. habet virtutem diureticam calidaz et ap-
peritiuam et cōpactorum diuisiuam/venenosi-
tatis et inflationis crenuatiuā (et torsionis vē-
tris et visceruz mitigatiuā. Item virtutes habz
calculi cōfractiuam/mēstruorum puocatiuam
et meatuū vrialium aperitiuam/singultus et
plenitudine amputatiuā/somni puocatiuam
duraz collectionum in corpore resolutiuā si co-
cum cum oleo per emplastri modū apostemati
apponatur. Item flos eius cū vino coctus do-
lorem capitis aufert si inde caput fomentetur.
Item cinis eius vulture stillanti appositus ip-
sam reprimit et desiccatur. Item decoctum aneti
oleo ngorem neruozuz laxat et multis alijs sub-
uenit passionibus. vr idem dicit.

Nisum easdem habet virtutes q̄s
et anetum. sed saporem habet dulci-
orem et eius semen magis minutū
et rotundum et a multis vocat dulci-
nium. vr dicitur in platea. virtutem habet dis-
soluendi/cōsumendi/et ventositates destruendi
digestionem confortandi/opilationes epa-
tis et splenis aperiendi/calculum confringēdi
menstrua puocādi/et omēs meatus interiores
aperiendi et emendandi. et ideo quāuis sit in
quantitate semen minutissimum/est tamē mul-
tum vale in virtute et plurimū saluiferum.

De Allio.

Allium ab olendo est dictum. eo q̄
olet (vr dicit Jsidus. lib. xvij.) cui?
odor est tam fortis q̄ omnes alios
odores reprimit/superat et fetores
et ideo per loca corrupta necessario transitur/si-
ue loca putrida purgantur/fortissimis se muni-
unt alleis. Secundum diascorum allium mul-
tas habet virtutes et tam bonas q̄ malas pro-
prietates/q̄ ex diuersis componit virtutibus
(vr dicit idem) ventrem siquidem et stomachum
turbat/siccatur/situm mouet/et corpori appositū
corpus vlcerat et vulnerat. et si nimis a colericis
sumatur in vsum/corpus inflammet desiccatur/
lepram generat/inaniam et frenesim exarat/vi-
sum ledit et etiam ebetat et ideo colenico natura
liter nocet. nam coleram rubeam cito generat et

adustam multiplicat et augmentat/flegmaticis
et frigidis multū confert. Est autem duplex eius
genus scz domesticum et siluestre quod sordidi-
on a medicis appellatur/cui? flos debet recol-
ligi et in medicinis apponi vel admisceri. non
enim operatur cum impetu sicut solet domesti-
cum operari. Alij domesticū capitibus maxime
vtuntur/in cuius natura multiplex efficacia re-
peritur. nam precipue habet virtutem dissoluē-
di et consumendi et expellendi venenum et omē
venenosum. vnde non sine causa vocatur ab ā-
triquis doctozibus triaca rusticorum. vr dicit
diasco. maxime autem valet contra morsū. et ve-
nenum canis rabidi si cum sale et nucibus inte-
rius accipiat addita herba ruta. hec enī qua-
tuor ad inuicem conterantur. et ad quantitates
magne nucis patienti sepius offerantur et hoc
cum vino. eadem enim confectio super morsuz
exterius apponat. vulnus enim sanat et vene-
num attrahit et cōsumit/et a periculo liberat ac
preseruat ita efficaciter sicut triaca. Item alliu
virtutem habet appetendi incedendi humores
grossos et consumendi. Et ita valet calculo-
sis et stranguriam patientib? idest difficultatez
vrinandi. menstrua aut puocat et emūdat ven-
trem. lumbicos et alios vermes in ventre inter-
ficiat/si cum pipere et succo mēte et acceto ad mo-
dum salis offeratur. dolorem illorū et lumboz
allium mitigat/si mūdatur ac trituz et cū oleo
coctum super doloris locū ad modum empla-
stri apponatur. valet etiam p̄tra morphea idest
lepram cutis si vbi est morphea locus scarifica-
tur. et post cum allio trito fricetur et cataplasma
cōtra serpentum morsus valet/si tritum cū lau-
rino oleo apponatur vr dicit dia. Item by-
dropicis prodest qz humorem inter cutaneum
consumit et desiccatur/et tumorem sedat gran-
dia/et crumenta vulnera et sordida purgat et cō-
glutinat et sanat/si puluis alij cōbusti superpo-
natur. coctum etiam alliu cum aqua fontana
omnem dolorem loci et tumor tollit. cauenduz
tamē est ne cōtinue in cibis assumatur qz mul-
tum noceret oculis. vnde versus. Allia vna ve-
nus puluis vent? faba fumus. Ista nocēt ocu-
lis sed vigilare magis. Secundum aristo. autez
lib. de plantis. allium habet similitudinem cū
lilio a cōmunicat cum illo in dispositione capi-
tis et in tunicellis et habet virtutem sementiaz
in tunicellis radicis sue et in granis suis natis
in summitate haste sue. et ideo cepula allij posi-
ta in terraz pducat plantā. Similiter et eius se-
men. et habet tunicas multas et folia piramida-
lia et hastam cauerosam et porosam. Allium
etiam sicut et liliū primū facit semen stipidis

Sui in tenui folliculo in grana coniungitur. cepa vero non contingit grana sua / sed in pediculis siue pedibus paruis nutrit ea / et emittit. facit etiam radices capillares sicut lilium et sicut crocus et huiusmodi. Sed in hoc differunt radices allij a lilio quia non ramificatur in allio sicut ramificantur in lilio .et sicut allium renouat lilia ita renouat radices et semel tantum emittit semen scilicet in secundo anno postquam seminatur et ideo habet allium tunicas plures et ramosas ut ille tunice sint cibus et numerum secundis radicibus et secundis folijs et spiriti eius. quia propter crescentibus secundis folijs et spiriti at tenuantur et euanescent tunice eius in terra. et simile huius in cepis inuenitur. In hoc autem differunt allium a cepa. quia quelibet allij tunica carnosissima si plantetur crescat ex ea planta sicut et liliū quod de tunica sua plantata in terra emittit plantam et hoc accidit quia in suis tunicellis est uirtus seminata sicut in carnosissimis partibus alliorum. non sic autem fit ex cepa. non enim ex qualibet parte eius plantata emittit plantam. quia uirtus seminata non est in quolibet parte cepe sed in toto. In hoc etiam differunt allium a lilio quoniam eius partes carnosae quando plantantur emittunt gramina sua et folium per medium carnis suae sed tunicelle liliij emittunt ab uno latere sui iuxta / et non a medio. huiusmodi aristoteli. li. de plantis et secundum nouam translationem.

De absinthio.

Absinthium est herba acerrima calidissima et sicca uehementer et siccatica et amara. ut dicit diascorides cuius duo sunt genera. unum est ponticum habens colorem uindem / et amarum et saporem pontici et amarum. aliud est subalbidum et minus amarum et est minoris effectus quam primum. in sicca veris colligitur. in umbra desiccatur. per annum in magna efficacia conseruatur. Dicitur autem contrarias habere uirtutes sicut dicit plinius. scilicet laxatiuam et costrictiuam. costrictiua est ei ex grossitate substantiae / et ponticitate. laxatiua in est ei ex caliditate et amaritudine. unde quando recipitur interius si inuenit materiam compactam propter ponticitatem suae substantiae et grossitatem reddit materiam compactiorem. et sic est causa maioris costrictionis. materia uero existente habili et digesta caliditate dissoluit eam et ponticitate sua comprimente expellit eam. Sirupus de absinthio factus epati subuenit et stomachum confortat / appetitum inuitat / ebrietati obuiat et repugnat / ictericiam curat et colorem eius alterat et immutat. succus eius cum puluere coctus splenem deopilat. dolorem stomachi

et intestinorum ex ventositate proveniente dissoluit et mitigat. succus eius auribus instillatus humiditates ab eis distillantes desiccatur. cum felle tauri tritum absinthium et auribus instillatum dissoluit sonitum et auditum roborat et emendat. dolorem capitis ex fumositate stomachi procedentem succus eius sedat. liuorem et dolorem ex percussione cum puluere dimini et melle amputat si per modum emplastrum apponatur. lubricos et uermes aurium succus eius necat si instillet succus eius potatis visum clarificat et oculis impositus ruborem curat si sepius infundatur liberos et pannos a uermibus et muribus tutos seruat si eum eis instillata reponatur ut dicit macrobius. Item moribus migale et draconibus obuiat et sanat si bibatur. Item eius decoctio ventositatem ventris et inflationem sedat cum potat. ut dicit diascorides. Propter has uirtutes quasdam habet conditiones et proprietates minus laudabiles. nam saporis amaritudinem et ponticitatem inficit et contristat gustum. odoris horribilitate ledit olfactum. in amaritudine redigit lac et uinum et omne dulce cui admixtum fuerit seu adiunctum et ideo apes que frequentant flores absinthij faciunt mel amarum ut dicit diascorides. De absinthio. dicit plinius. li. xvij. non est inquit dandum febricitanti nausea non uisum arceat si fuerit prius potatus solum prouocat dormientem inficio sub capite positum. capillos denigrat quando munguntur uinguento facto de eius succo et oleo rosaceo.

De apio.

Apium est communis herba omnibus fere nota et eo sic uocata. ut dicit plinius. li. xvij. quod apicis. id est capitis miraphantium apium quoddam fuit ornamentum. herba cules. nam hanc herbam primo capiti circumposuit. cuius radices efficaciter pugnant contra inficias ueniunt. ut dicit plinius. cuius multe sunt species ut dicit idem. scilicet petroselinum sic dictum eo quod apicis est similitudinem in folijs. sileni. nam grece apium dicitur crescat autem in locis petroselinum montibus quod ruptis. et idem latini petroselinum petrapium uocant ut dicit plinius. Sunt et alie maneries apij ut dicit diascorides. scilicet apium ranarum. apium risus. et apium emoroidarum. Apium ranarum dicitur quia in locis aquis ubi sunt rane sepius inuenitur quod decoctum cum uino et oleo ei uentri acrimibus cataplasmatum eorum dolorum mirifice optulatur. Apium risus dicitur ab effectu quod purgat melancholicum humorem ex cuius superbia bundantia fit tristitia. Dicunt autem quod inter receptum in magna quantitate hominem modo interficit et occidit. ualeat autem contra calidum et stranguinam et ad menstrua prouocanda

si decoctum fuerit in aqua vel vino et inde inferiora fomententur. Apium emoroidarum est dictum eo quod eius pulvis vel cinis superpositus fluxum sanguinis desiccet. Apium autem commune splenis et epatopilationem aperit / calculum frangit / ictericam soluit / hidropicis subuenit / freneticis ouenit si eius succo et oleo rosaceo mixto cum aceto caput patiens sepius inungatur. radix eius et semen moribus venenatis succurrit et veneno resistit (vt dicitur dia.). epilepticis autem nocet omne apium quia dissoluit et mouet omnem materiam ad superiora. nocet etiam pueris. illa etas propter humiditatis institutionem et virtutis debilitatem et membrorum et meatuum strictitudinem / parata est ad morbum caducum. et ideo lactantes nutrices abstineant ab apio ne puer epilepticus efficiatur. vt d. dia. et pla.

De aristologia.

a Aristologia est herba multum medicinalis quamuis amara. cuius due sunt species. scilicet longa et rotunda. et utraq; est calida et sicca. et est radix magis medicinalis quam folia. In autumno debet colligi et seruari per biennium. virtutem habet dissoluedi et expellendi venenum et presumedi. bonum anbelitum facit / splenem durum remollit et eius opilationes aperit: ventris dolorem et lateris amputat ac sedat / podagricis et caducis subuenit et contractis. contra morsus venenosos confortat / pulvis eius carnem mortuam leuiter corodit in fistula et in plaga. fetum mortuum de vtero expellit radice eius si cum vino decoquatur (huicque dicitur cori). de ansto. dicitur plini. et Pl. li. viij. quod mulieribus fetus optima sit. nam potata cum pipere et vino / sortem parturientium mundificat. et matricem expurgat et menstrua puocat atque purgat.

De agno casto.

a Bonus castus dicitur quedam herba calida et sicca. cuius virtus est vt d. plini. conseruare in hominibus castitatem. vnde et mulieres ratione illius herbe fructices secum deferre consueverunt in mortuorum exequiis quando propter honestatem publicam oportuit necessario continentiam obseruare. hec herba secundum dia. et platea. semper viret et eius flos possimagnus castus nuncupatur. quia odore / visu ac visu / reddit homines castos sicut agnos. Scilicet dia. et platea. dicitur aperiendo poros et spiritus euaporando et humiditatem feminalem consumedo / inducere castitatem. Dicit etiam ibidem auctor quod eius decoctio valet contra leucostegmantiam id est frigidam hidropisim siue albam / si in semine feniculi et modica esula decoquatur. Item ibidem fomentum decoctionis agni ca-

si / maricis efficacit supfluitates et ipsius oriturium coagulat / menstrua autem puocat / et litargiam sanat atque soluit / si cum salua enapio decoquatur in aqua salsa / et inde postenor pars capitis fortiter abluatur. vt d. dia.

De artemesia

Artemesia est mater herbarum dicta que quondam fuit a gentilibus diuane que grece dicitur grecis consecrata (vt d. Isidorus li. xvij.). Est autem herba calida et sicca cuius radices et folia competunt medicine valet autem maxime contra sterilitatem que ex causa humida procreatur. in causis autem calidis et siccis non vult (vt d. dia.). menstrua puocat / matricem mundificat et confortat / dolores capitis decocta in vino vel aqua mitigat et sedat / seculinas et etus mortuos euacuat / calculos renum atque vesice frangit. demonia secum plinum fugat / et malis medicamentis obuiat / trita cum azibia dolore pedum ex itinere mitigat. cuius sunt species plures. quarum virtutes dicitur diana adinuenisse et mortalibus tradidisse (vt d. pl. et dia.) alias eius virtutes refert auicenna.

De Auena

a Avena est herba cuius semen est hominum et equorum visibus aptum que secundum Pl. est sic dicta eo quod postquam seminatur cito adueniat atque crescat. Habet autem secundum platea. vires leuiter relaxantes / et contra omnes tumores fastiditates et duricias relaxantes. et faciei immunditatem depurantes. vt d. in platea.

De balsamo

b Balsamum (vt d. Isido. li. decimo septimo.) est arbor siue frutex terre nunquam crescens ultra altitudinem duorum cubitorum et est viti similis. in folijs autem similis rure. sed alboribus semperque manentibus cuius arbor dicitur balsamum / lignum vero si lobalsamum hucus siue semen carpobalsamum et succus opobalsamum nuncupatur eo quod ferreis ungulis cortex ligni percutitur. et per corticis vulnere quasi percauemas gutte opobalsamum erant effluunt et distillant. cauema enim greco sermone opo dicitur. cuius gutte adulterantur ad mixto aprio oleo cum melle. Sed cognoscitur sophisticam cum melle si gutta lacti distillata fuerit coagulata. cum oleo vero si aque admixta facile fuerit resoluta / quia ut oleum enatat super aquam. Si vero non fuerit sophisticum / statim in aqua recenti petat fundum. vestem mundam quam tangit non maculat neque polluit. Balsama autem si pura fuerint tantam vim habent

Et si sol eandemerit / sustineri in manu non potest sunt (bucisq; Jfido.) Plini. autem. li. xij. ca. xvij. sic dicitur omnibus odoribus preteritur balsamum vni terrar. s. concessum quondam. nec ueniebatur nisi in duobus regijs oris / quoz maior viginti iugerum erat. sed post dominantibus romanis vinea balsami per multos colles ppagata est. viti quippe similior est q; mirro. modo vinearum sicut et vitis implet colles sine adminiculis. ramis eius se sustentant. pce nos enim altitudo eis inter binos cubit s subsistit. cauendū est aut ne cum ferro ad interiora ligni ledatur. et ideo cauendū est ne vltra corticē violeatur. q; leso ligno interiori / totum perit. Est aut arbor totaliter medicinalis / cuius precipua prima gratia fit in succo. secūda in semine tertia in cortice. minima est in ligno. ex his ē optimuz quod est odoriferum / et semine maximū et ponderosissimum / mordens gustu et feruens in ore / in colore rufum (bucisq; pli. lib. xij. c. x. vij.) Diasco. autem dicit q; quedam est species balsami que crescit circa babiloniam / vbi sunt septem fontes. si autem alias transferat nec flores / nec fructus facit. in tempe estiuo leuiter incidunt rami eius cū castello offeo vel alio non nimis acuto ne lignū intrinsecus ledat / q; tunc pirit. sub cortice autem inscasso ponuntur vitree ampule / in quibus gutte stillantes colligunt. Si vero vna gutta ponat in palato / cerebrum ita calefacit / q; videt succedi / et corpa mortua in corrupta cōseruandi. q; quantum dissoluit / tātum cōsumit. vt dicit in platea. menstrua puocat / et educit fetuz mortuū / et molā de ventre ei cit et excludit / lapidem in renibus et vesica frāgit / siliacam passionem soluit / omnes inueteratas capitis passiones tollit si modo debito asumat / quondianis febribus et quartanis subuenit / morsibus venenatis occurrit. Has et multas alias nobiles virtutes hz / quas enumerare esset longum. sed hec de multis nūc sufficiant.

De bdellio.

b Ddellum. vt dicit plinius lib. xij. c. 8 est nominatissima arbor nigra / similis oliue in folijs et in robore. cuius gummi maxime reperitur in vsibus medicine. nā eius lacrima siue gutta est translucida / gustui amara / bene odorifera / sed magis aromatica / quando vino est infusa. Idem tangit glo. sup Gene. ij. vbi dicitur. ibi inuenit bdellium et lapis onichinus. et tamen nascat vt dicit plini. in partibus orientis vt in arabia india et caldea et cetera. bdellia autem (vt dicit Jfido. li. xvij. est indie et arabie arbor. cuius lacrima arabica meli

di est. aromatica enim est lucida / subalbida / seuis / piuguis / equalis cerea / et que facile remolitur. et est amara / boni odoris / ligno vel terre non mixta. Indica vero sordida atq; nigra et adulterat cum gummi qui non amarificat gustum vnde dicitur autem veniat / glutinosam valde habet substantiam et co nstrictiuam. et etiam attractiuam. et ideo dicit dia. et platea. repugnat dis sententie facte ex acuta materia. et valet patientibus fluxum ex fortissima farrimea id est medicina fortiter laxatiua. valet etiam contra apstema et intenoza / et extenoza / si inde fuerint inuncta calculum rumpit / visum compescit / morsibus et periculum occurrit / intestinozum dolorem lenit vt dicit pla.) heriosis et inferioribus partibus ruptis marime. pficit ad interiorum consolidationem / cum gummi bdellio hcorat / venis siue bernis quod dicit gummi arboris habens virtutem conglutnandi / danficandi / et cōseruandi. et ideo piciores eo maxime vtunt. multum siquidem strugit sicut et bdellium. alterius tamen est nature. quia frigida et sicca in secundo grado / bdellium vero calidum et humiduz vt et dicitur in platea.

De buto.

b Butus. (vt dicit Jfido. lib. xvij.) grecum nomen est. sed ex parte a latinis est corruptum. Nam piros apud eos appellatur arbor sempvirens que leuitate materie literarum formandis apudbus est apta. nam tabula bugia bene polita colorem recipit album / in quo de facili figure et litterarū caracteres inscribunt. et etiam de facili post delent. et dicitur sicut Jfido. beebutus pro tota arbore. et hoc butum p interiori ligno. vnde dicit quidam. Dec butus crescit hoc butum crescere nescit. Est autem arbor multuz solide matene et compacte / cuius humor numentalis multum est viscosus et compactus (vt dicit aluredus) vel vegetabilis. et ideo lignuz habet grossum et ponderosum / quod missum in aqua petit fundum / sicut batenus. et hoc ppter compactionem ligni non habentis poros apertos vbi possit intrare aer. p cuius subintrationem possit super aque superficie eleuari (vt dicit idem alui.) folia etiam ideo habent diu virentia que de facili non cadunt / nisi paulatim. et vno cadente. aliud mox succedit. multa quidem habet folia minutua et spissa. sed modicum habet fructum siue nullum. Arbore buti rasura cum sit frigida et sicca decocta in aqua pluuiiali constringit fluxum (vt dicit dia.) iungit

etiam crines si de eius decoctione sepius abluantur. Sapor si quidem eius est amarus. vt. d. plini. li. xvij. c. xvij. et odor grauis. tamen quāuis grauet odore gustum. nihilominus tamen virore continuo delectat visum omni tempore conseruat virorem suum et maxime in estate qe in hieme eius folia aliquantulum expalescunt sed non cadunt. (vt dicit alui.) Eius ratio est quia habet visum: humorem in se/in radiis et vero multam humiditatem liquidam et ideo non cadunt folia. vnde adueniente caliditate prouocatur humor ad exteriora qui tactus calore fit viridis. sed adueniente frigiditate recutitur et habundat siccitas et fit color pallidus siue glaucus. Crescit autem buxus in locis petrosis et calidis. et ideo non multum habet duritiei. et etiam in odore solidioris lignum tamē incrius leue est. et ad plantandum summe aptum. in scissuras et figuras in eo factas diu tenet. et ideo imagines pulchre et durabiles inde fiunt /et ex buxo pixides habiles fiunt ad musti. et aliorum aromatum obseruationē. ad multos etiam alios vsus valet buxus quos enumerare esset longum. Sed hec sufficiant.

De balaustia.

Balaustia est flos caducus mali granati. cum enim arbor fructus debet producere in quadam nubositate coagulatur et ab arbore quandoque cadunt quae a medicis reseruantur vsui medicine. possunt seruari per hiemem in magna efficacia. vt. d. dia. Est autē balaustia frigida et sicca. et habet virtutem constringendi et desiccandi humorem. id habet virtutem et valorem contra dysenteriam et sanguineum fluxum ventris /et contra menstruum. Item virtutē hanc restringendi vomitū colericum /si decocta in aceto cum spongia super furculam pectoris apponatur. Item puluis vulnera consolidat et confirmat. gigninas sanat et earū putredinē amputat et emendat /radices dentium consolidat et confirmat /vulnera enim sanat labiorū. Dec omnia facit praesidia scilicet cortex arboris eiusdem. et praecipue succus siue pomini. et debet accipi quādo pomū est maturum.

De Beta:

Beta est herba communis et ortulana secundū dia. duplex eius est species scilicet alba et nigra et vtriusque succus nanibus instillatus purgat caput. aurium etiā dolorē mitigat lentes et alias imundicias capitis et faciei maculas emundat capillos reparat et conseruat. folium eius tonsuram et appositum

ignem saluaticum extingit. nascencia etiā vulnera compescit. malos humores nutrit /si nimis sepe in vsu habeatur (vt dicit dia.) de beta dicit aristoteles super eius radicem stant et super caulem potest plantari furculus. qui tandē corroborente radice in arborem transmutatur. vt supra patet de natura plantarum.

De Cedro.

Cedrus est arbor quā greci cedros vocant quasi ceomenes dicitur id est arboris humor ardentis cuius folia ad cypressi similitudinem respondent. (vt dicit Isido. lib. xvij.) vbi subdit. cedrus est lignum iocūdi odoris et diu durans /et nunquā a tineis vel teredine id est lignorum verme exteriatur. vnde propter eius perpetuam durabilitatē ex cedris fiunt latimana in regum palatijs et in templis. Dufus arboris gummi siue lacrima dicitur cedria que ad conseruationem librorum summe est necessaria. nam libri de bac lacrima lini et neca tineis corrodunt nec tempore senescunt. Nasatur autē in terra affrica et in siria et maxime in monte libani. Est igitur cedrus arbor altissima /omnium arborum domina et regina (vt dicit raba. super psalmi.) Est etiā aspectu pulchra semp retinens virorem suū. est in super olfactu odorifera /cuius odor fugat serpentes et omnia venenosa (vt dicit idem.) Est igitur fructu sua uissima /poma enim cedrina sunt magna /oblonga /citri siue glauci coloris /miri odoris /granissimi saporis. saporem enim habent triplicem. nam in medio circa grana sunt poma citrina acetosa /in superficie iuxta corticem sunt dulcia /in carne siue medulla interiori inter dulce et acetosum sunt media. Est etiam cedrus multae efficacie et virtutis et valde medicinalis. nam eius lacrima que est gummosa in substantia et aliquantulum pyramidalis siue pinnea in figura aeram virtutem habet et feruentem. vnde viret et siccatur (vt dicit dia.) caliginem oculorum deiecit /vermes aurium occidit /contra dolorē dentium subuenit /moribus serpentum succurrit. cum isopi succo /sonitum aurium tollit /tumorē faucium sedat /vulnera pulmonis curat /molles carnes a putredine seruat /corpa etiā mortua reposita in ligno cedrino et eius lacrima inuncta virtus cedrina a tabe et putredine defendit. Semen etiam cedri tussim sedat /menstrua prouocat /et secundinas excludit /matricem purgat /neruos spasmosos et contractos relaxat et remollit. vrinam mouet /et harenulas in vesica et renibus mūdat. Das et multas alias virtutes

ponit diasco. de cedro 7 eius succo semine atq; fructu. Plinius autē de quadaꝝ specie cedri sic dicit. Est inquit arbor quedam noīe modica a medoz tētra primitus asportata/ que a grecis agedia vel cedronilla est dicta/ eo q̄ ei⁹ pomuz odorem 7 virtutem cedri sequi videatur 7 eius saporem imitat (vr dicit Isido. lib. xvij.) Eiusdem enī arboris pomum (vr dicit plini⁹) contrariuz est venenis. 7 est arbor. vr dicit idēz que in omni tēpore fere est plena pomis que in ea partim sunt matura/ partim acerba/ partim in flore sunt posita. quod in alijs arborib⁹ raruz est. Danc arborē multi assuriam vocant. vr dicit idem.

De Cipresso.

Cipressus grece dicitur aparistus (vr dicit Isido. lib. xvij.) qz caput eius a rotunditate in acumen enigitur. vnde 7 conon altera rotunditas nūcipatur. cuius fructus talis est dispositiōis 7 ideo conus appellatur/ eo q̄ conum imitetur vnde 7 cipressi conifere dicunt. huius lignum habet virtutem p̄ximaz pene cedro aprumq; ē curribus templorum. sua enim impetibili soliditate oneri nunquā cedit/ sed semper in p̄ima remanet firmitate/ suauissimi est odoris. et ideo antiqui solabant facere rogam de ramis eius/ vr odoris sui iocunditate exprimerent fetorem mortuoz (huicq; Isido.) Est autē cipressus arbor calida in p̄imo gradu/ 7 sicca in secundo/ cuius pomū lignum/ 7 folia competunt medicine (vr dicit platea.) sunt stipitica 7 consolidatiua/ 7 ideo valent cōtra fluxum ventris ex debilitate virtutis retentive/ si ipsoz puluis in abis vel in potibus assumatur. valet cōtra iliacam passionē 7 dolorem lūborum si cū aqua pluviali decoquatur 7 deinde vinum limphetur. Cipressi folia recentia vulnera sanant acrum ignem fugant/ nares poliposas mūdāt 7 fetorem amputant/ fluxum sanguinis sedant Semen igitur eius mixtum cum caricis. i. ficibus sicis soluit duricias. spermatis reumatis fluxum stringit. contra antracēz id est apostema venenosum/ 7 mortiferum subuenit/ 7 eius maliciam ne se diffundat/ reprimit 7 p̄pescit. moribus venenatis occurrat. Has autem virtutes cipressi recitat diascorides 7 multo plures. Plinius autem. lib. xvij. c. xxij. sic dicit. Cipressus est arbor ramosa a fructu habens varias brancas p̄ fructu folia amara odore violentia umbra gratiosa. cuius duplex dicit esse species. Adasculus 7 femina. femina sterilis est verūtamē aspectu pulchra cuius rami in fastigio sunt densi 7 inuicem conuoluti. Adascu-

li vero rami sunt magis spersi qui si p̄cassi fuerint/ magis geminabunt.

De Cipro.

Cipro de quo dicitur Lanti. quarto. apri cum nardo 7c. secundum plini. li. xij. c. xxvi. est arbor in egipto similis oliue in folijs. sed folia eius viridiora sunt 7 crassiora cum flore nigro/ et semine cādidō et odorato. quod si cum oleo coctum fuerit aut confectum exprimitur inde vnguentum regum quod odoriferum est et summe delicio sum. et cipressus dicitur. Idem dicit Isido. li. xvij. 7 gl. super canni. Secundum plinium autem dicitur q̄ optima huius generis arbor crescit in egipto super milum in canopes regione. Secunda vero in ascalone. Tercia in cipro cuius est mira odoris suauitas. arbor huic est alia arbor similis (vr dicit idem) que dicitur as polaros/ habens similitudinē in flore cū flore rose/ ex cuius radice et flore nobile fit vnguentum. Dicit etiam idem q̄ in omni fructe/ vbi dē recte refulget arcus celestis eadem sit suauitas odoris q̄ diu ibi refulget arcus. Sed si super eandem arborē fulserit in enanabiliter eius odorem ampliat et decozem/ et est similis sp̄ine candidē colorem habens ignem siue rufuz et in parte redolet vr castoreum et a multis vocatur sceptrum belisei. vr dicit idem. Dicit ad hoc diascorides. q̄ cipressus est arbor media/ nalis conuenientis. et conglutinatiue virtutis cuius folium masticatum tumorez oris compestat. eius lixatura siue decoctio venes capitis interficiat et inficiat capillos si inde capilli fomētantur. flos eius cum aceto decoctus dolorem capitis soluit vr dicit idem. cuius lentiscus dicitur esse alciuis virtutis. Quere infra in littera. L.

De cinamomo.

Cinamomum de quo dicitur eccle. i. 7 Ero. xxx. sicut ibi dicit glo. est virgultum quod nascitur in india et ethiopia duorum tantummodo cubitorum 7 dicitur cinamomum. quia subtiles et replicatos habet culmos cerei vel nigri coloris. que fracti reddunt visibile spiramentuz. cinamomū vero quanto graalius et subtilius tanto car⁹ est. et quāto grossius tanto despectius reputat. Secundum Isidorum autem libro xvij. cinamomum eo est dictum q̄ cortex eius in moduz canne graalis sit et rotund⁹ et crescit stipite breui. vngas tenues habens quod cum frangitur ad modum nebule suauissimum emittit spiramentum. Super eccle. capi. xxiij. dicit glo. ana-

momum est brevis arbor. odorifera et dulcis a
neret coloris prestantior duplo ad mediane vsu
¶ fistula. Plini. quocq; li. xij. c. xxi. de cinamo
mo inquit et cassia fabulose narrauit astitiq;us
quod inuenitur in nidis auium et spedaliter fe
uicias / nec haberi potest / nisi qd cadit proprio
pōdere vel quod excutitur cū plūbatis sagittis
sed ista fingunt homines vt rerum preda auge
ant. Scdm aut veritate cinamomū crescit apd
trogoditas in ethiopia qui per vassa mana in
raubns deducant illud ad portum gellentariū
et est frutex duorum cubitorū ad maximum vel
vnius palmi ad minimum. truncum habens i
grossitie quatuor vel sex digitorū. nec olet nisi
quando arefcit. siccitate enim gaudet. et in bie
me subulioz efficitur contra naturam arborum
aliarū. Inter vepres et rupes dēfissimas gigni
git et. ideo non sine magna difficultate recollit
tur. ante ortum solis vel post occasum nulli li
centia colligendi pcedit. quod cū collectum fue
rit sarmenta basta diuidit sacerdos / deoq; par
tem ponit reliquū mercator emit. precipua au
tem eius bonitas est in den sissimis virguloz
paribus ad longitudinē palmi / et quod est in
trunci medio quod est p̄ximū radia parū vel ni
bil valet / q; ibi nimis parū corticis est in qua
est summa bonitas cinamomi. et ideo cacumina
et supiores partes preferunt / q; ibi cortex plus
habundat. lignum vero interius respectu corti
cis / nullius vel modici est valoris (bucuscq; pli
ni. lib. xij. Secūduz dia. vero et platea. cinamo
mum calidum est in tertio gradu / et siccum in se
cundo gradu / cuius duo sunt genera. grossiuz.
s. et subtile. et grossiuz ē min⁹ laudabile et ponit
in vomitiuis medicinis. quod vero / graue est
laudabile est et subtile / et in alijs antidotis ma
gis vale. Est autem eligendum quod est subtri
le acutum habens saporem dulcedini immixtū
cum multa aromaticitate et subulsum in colore
qd autem subalbidum est minus valet. ex aro
maticitate habens virtutem cōfortandi cerebrū
ex cōgluinositate habet virtutem cōsolidandi
Dabet autem cinamomū multiplicez virtutē
(vt di. dia.) Nam tussim ex grossa humiditate
sedat / tūm et cum aceto mixtum / impetiginē
extripat / collirij admixtum humiditate oculo
rum desiccet / renūm dolorem mitigat / hydro
pisiū curat / morsus reptilium sanat / appeti
tum cōfortat / menstrua puocat / opilationem
aperit / abum digerit / stegma dissoluit et consu
mit / potatum cum vino secundinas excludit /
catignem oculorum detergit / sincopi et cardis
te passioni subuenit ac succurrit.

De Cassia.

Cassia de qua dicitur Exo. xxx. spēs
est aromatica / et nascit scdm Jsid.
lib. xvij. in arabia et est virga robu
sti corticis et purpureis folijs vt cor
ticis pipis et est similis cinamomo in virtute / s
tamen potentia inferior. vnde in loco cinamo
mi duplex est pondus eius. in medicinis sepi⁹
admisctur (vt di. Jsid.) Glosa autem dicit
super exo. xxx. Cassia in aquosis locis nascitur
et in immensum crescit ac bonum odorem red
dit. De cassia di. pli. lib. xij. ca. xxi. frutex inquit
cassie iuxta cinamomū campo nascitur / cuius
amplitudo est trium cubitorum. cuius sarment
um est grossius sarmento cinamomi. cuius est
triplex color. primo enim candescit. deinde ru
becit. tandem uigrescit / et illa pars maxime est
laudabilis. post nigram autem laudabilior est
rubea. minus vero laudabilis est candida.

Nam citius a vermibus corroditur et cauatur.
et hoc accidit ppter sue substantie mollietatem. et
minorem amantudinem corticis et virtutem. p
batur enim cassia cum est recens per odorem / p
saporem / et colorem. Nam cassia volubilis sub
dulcis pauca et acuta est saporis / suavis et iocū
di est odoris / subnigra in sup vel purpurea ē co
loris. et pōderis est grauioris. et maxime lauda
tur illa cassia que de facili nō frangitur / sed re
flectitur potius et plicatur. Alia autem est spēs
cassie que balsamo de saba similis est in odore
sed amara est. et ideo prima. s. nigra que est sub
dulcis et feruentis saporis et boni odoris. que
a medicis plus laudatur (bucuscq; pli.) Secū
dum platea. autem et diasco. cassia est duplex.
s. cassia fistula et cassia lignea que est fructus cu
iusdam corticis nascentis iuxta confinia babi
lonis cuius diuerse sunt species. vna ē similis
cinamomo que subulsa est et rotunda solidam
q; habet substantiam et cum frangitur vel tenē
nō plicatur sed resistit. acuta est in sapore et pa
rum dulcis. et ista medici vix vtuntur. Alia spe
cies que est subamara / partim habens colores
distinctos et bac vtuntur medici et est eligenda
que non facile frangitur sed plicatur. et que ha
bet acutum saporem mixtum dulcedini cum a
romaticitate. cum autem frangitur colores ha
bet subalbidos interius et distinctos et rufos i
ternixtos. sophisticatur quandoq; cum admi
xtione corticis caparis sed cognoscitur qz sub
aman est saporis. virtutem habet diureticam
sdest diuisiuam ex subulsa. are sue substantie. ha
bet etiam virtutem consumendi ex qualitatib⁹
suis. Insuper habet vim confortandi ex aroma
ticitate. reumaticas et frigiditas passiones curat
epilepticos et caducos iuuat. cerebrū pfortat.

renes & vesicam purgat. apostemata maturat & sanat. renes & epas & splenem deopilat. fetorē oris masticara palliat aut amputat. menstrua puocat & matricem confortat. cōtra sinco pini & defectum cordis iuuat. si eius puluere & rosas & osse cerui si rup? fiat (hucusq; diasco. & platea.

De Cassia fistula.

Cassia fistula est fructus cuiusdam arboris que longa pducit semina sed succedente tempore elongatur & ingrossatur & caloris actione extius cōdensatur. medulla interi? existēte nigra & humida atq; dulci. que mixta est cum albis granis & quibusdam cellulis ad modum faui mellis interius est d'istincta. est autem eligenda que grossa & ponderosa. qz multam signat inesse humiditatem. reicienda est leuis & sonora/ qz signat siccitatem & vacuitatem. virtutem habet liniandi /mollificandi / & mūdificandi. & fetorem sanguinis mirabiliter mitigandi/ ac coleram & sanguinem depurādi. apostemata gule dissoluit. visceribus vtilis est & vicijs pectoris subuenit. menstrua recentia ex pign' būore educit. tumorem viscerum & intestinorum dolores potata tollit. hucusq; dia. quis autem vsualiter in cassia duplex. **S.** sonet cum simplicia tam' & scribi & p'nuuntian' debet vt cassia dicat. vt dicunt auctores. vnde oul. xv. metha. Duo siml' accasias & nardi leues aristas &c. et sic vbiq; dicit pli. & platea.

De Calamo.

Calamus aromaticus de quo dicit' exo. xxx. a similitudine calami vsualis est vocatus. vt dicit' Jfido. lib. xvij. & gignit' in india multis nodis geniculatus. odore suavis & mira fragrans odoris suauitate qui si frangit. in multas pres scinditur & diuidit. & in gustu similis est cassie cum leui acrimonia remordente (vt dicit' Jfido.) Secundum papiam vero feruētis est virtutis. In glo. sup exo. xxx. dicit' qz calamus aromaticus est spēs que crescit iuxta montē libani. vbi cumq; autem crescit di. dia. pla. & pli. species ē calida & sicca in secūdo gradu & est radix cuiusdam fructūs calamo valde silis & magni odoris / habet autem ad modū canne cōcavitatem in qua lignum inuenitur. quod quidez extrahi debet cum nullius sit valoris. tamen aliquando intus dimittitur vt maioris ponderis videatur. Est autem secundum eosdem auctores calamus duplex. s. persicus qui colore est citrinus alius est indicus colore subalbidus. qui cum

frangitur facile nō pulueratur. & habet virtutē mirabilem cōfortandi. vnde stomachū confortat & digestionem adiuuat / maxime si cum absinthio temperetur. cardiacis & cōtra cordis defectum que greci sinco pim vocant / cum aqua rosacea multū valet. Secundū plini. autem calamus odorans est indic' qui maxime valet qñ est sub:ustus nodis plenus & spissus / & quādo nō frangitur in partes plurimas valde siccus / & est valde medicinalis fere sicut cassia. vel etiā cinamomū / quarum virtutes quere supra. naz menstrua puocat &c.

De calamo vsuali.

Calamus vsualis s'm Jfido. dicitur canna stipule vel segetis. & sic dicit' a caleo cales / eo q' imisso flamm' aliter calefit. & est pprie stipis medius in segete inter radicem & fructum siue spicam in qua fructus cōtinetur. alio etiam nomine vocatur culmus (vt di. Jfido. et est interius p'cauus. exterius planus & rotūdus nodis aliquibus nuntis. multis tuniculis circa mucosus quo mediāte spica p'ficiat' & nutritur. quo deficiente / deficit spica & penitus destruit. modico venti impulsu hinc inde agitur & mouet. facillime frangitur & incuruatur. & vix erigitur vel reparatur.

De calamo scriptuali.

Calamus scriptualis de quo i psal. dicitur lingua mea cala. scri. idēz ē quod arundo. qz antiqui arundine vrebantur in scribendo antequam vsus p'henarū haberet. nam arundo (vt di / plini. lib. xvi. c. xxxij. vtilis est ad multos vsus. arūdines inquit inter aquaticos fructices obtinent principatū. suntq; necesse in bello & in pace. nam arūdibus septentriones populi domos suas potissime regunt & eas in suis caueris p' delicijs & ornatu suspendere p'sueverūt. calamis. & orientes populi bella agūt & de eis spicula faciunt. tante enim longitudinis sunt i multis pubes q' bastarū vicem p'ebet. radice habent viuaces. vnde si earum fructes rescindant' / secūdius resurgunt. Sunt aut' aliqui calami quada; medulla repleti. quidam ex toto concaui qui ad fistulas faciendas sunt multuz apti. calami autē medullati habentes lignum spissum & nodosum pugnanti' plus conueniunt. Sunt & minores arūdines in locis min' a quolis crescentes substantiam habētes tenuē & valde duram. & medullā quasi nullam & eaz

superficies est plana et relucens ac polita non nodosa / et tales calami sunt abiles ad scribendum pars cuius interior acuit. et ad scribendum adaptatur et ut perfectius atramentum administratur parum scinditur et in parte dextra plus quam in sinistra aliquantulum prolongatur. Sunt et alij calami dulci medulla pleni qui per inuncta frustra in aesi pistantur et ad lentum ignem in lebere decoquuntur usque ad spissitudinem. et primo videtur totum transire in spumam sed post facta refidentia spissius et melius fundum petit spumosum autem et vanum semper manet et per aliud sophisticatur. sed deseruiunt quia bonum crepitat in ore et est valde dulce. malum vero non sed in ore euanescit. ut dicit platea.

De capparibus

Capparis de qua ecclesiastes vlti. secundum plinium. li. xiiij. c. xliij. et secundum Iulium. est frutex in oriente nascens cuius cortex folia et flores conueniunt medicine et precipue cortices que sunt in radice. ut dicit Iulius. li. xvij. capparibus a grecis nomen sumi propterea quod habet rotunda in summitatibus capitella. De capparibus autem. d. diasco. q. est herba siue frutex spinosus et expansus super terras vinctione plenus. cuius virtus duriciam splenis super omnia medicamina leuat. nascitur in locis aridis et siccis ac duris et maxime in antiquis muris. ventrem remouet / comestum urinam prouocat et mensuris competit / dolorem dentium mitigat / succus eius auribus instillatus vermes necat / multas huiusmodi radices et magnas quatuor cortices sunt vtilis ad predicta. In platea. dicit capparibus ut volunt quidam est herba que in principio veris est colligenda et desiccanda et per septem annos in magna efficacia conservanda et est bene laudabilis que cum frangitur puluerisat et aliquantulum est subamara in sapore et subrufa in colore. flores eius sunt calidi quando adhuc sunt clausi. quia nihil valent cum fuerint dilatati. cum sale coniunguntur et sic vsui referuntur virtutem habent appetitum excitandi et digerendi humorum in ore stomachi existentem sicut. n. abusus in medicina subuenit contra surditatem sic confert puluis eius auribus fistulatis si in oleo decoquatur et auri patienti infundatur. (hinc usque platea.)

De Cardimonio.

Cardimonium de quo dicitur super eze. ut. d. dia est semen cuiusdam arboris tempore veris semen producentis / facit etiam quasdam tuberositates si

miles botro vinearum quibus semen continetur. Et est duplex. scilicet maius quod dicitur domesticum et minus quod dicitur siluestre / primum est melius quia magis est aromaticum et est laudabile quia est subrufum aliquantulum et aromaticum dulcedini intermixtum. virtutem habet confortandi et consumendi et ideo valet contra cardiacam passionem / contra stomachi indigestionem / ad appetitum prouocandum / ad vomitus repressorem / ad cerebri debilitatem / confortationem ut. d. dia. et platea.

De calamento.

Calamentum est herba quedam merito similis de qua sancti in glo. alij quando faciunt mentionem. Et est duplex secundum diasco. et platea. scilicet montanum et illud simpliciter melius. alius est domesticum non ita siccum sicut primum. virtutem habet consolidandi et consumendi cum calidum sit et siccum in tertio gradu. ut. d. idem valet contra tumorem et infirmitatem peccoris ex causa frigida sicut dicitur calamentum quod est electariuz quod ex illius herbestoribus et pulueribus et alijs est compositum. stomachi et intestinorum dolores sanat contra reumaticas et frigiditas passiones iuuat. morsus reptilium curat. et venenum ad exteriora reuocat. succus eius auribus instillatus / aurium et vulnerum vermes necat. libidinem domat. contra lepram adiuuat et retardat. humiditatem et superfluitatem matris annihilat et desiccatur. ut. d. idem multas alias virtutes habet sicut artemesia. sed hec iam sufficienter.

De Larice.

Arct. ut dicit Iulius. est herba humilis et acuta / cuius stipes siue virgula est triangula / manum secans ipsam violentius contractantis. folia habet in vtraque parte secantia et acuta. pyramidalem formam ad modum gladii representantia. nunquam tamen caridus acumen aliquando ledit nisi primitus contingat. in loco palustri et molli crescit. et non modicam duriciam pariter et acumen habere in sua substantia se ostendit. Secundum plinium autem inter genera arborum computatur. vnde et caricem arborum nominat triangularem. de quo subdit quod radix arboris trianguli est odoris boni et virtutis sicut calami aromati. Sed hoc intelligo non in generali. sed multum in speciali. sicut ipse memorat li. xvij. c. Ac ariete autem dicitur carecum / locus. scilicet vbi crescant carices. sicut et a salice salicetum vbi salices sunt. ut dicit Iulius.

De Carduo.

Arduū secundum **Plido.** grecum est
 et est gen⁹ herbe vel fructus spino
 si. cuius natura mordax est et auste
 ra. et ideo succus ei⁹ allopicias idest capillorum
 fluxus curat. De carduo di. dia. q^o radix eius in
 aqua decocta cupiditate potatoribus admini
 strat matrici valissimū est. et ideo nō est mirū si
 a mulierib⁹ desideret. q^o iuuat vt masculos p
 creat. vt di. ideri. Est autē cardu⁹ herba vilis/
 aculentas habēs hastas et in summitate spino
 sa habens capitella/in quib⁹ semen cardui cō
 tinetur. quod itaq^o exterius nigrum ē hoc albū
 est interius valet cōtra calculū in renibus et ve
 sica/crestat in locis incultis. depascit ab asinis
 et a bestis cōculcatur/sicut dicit quarto Regū
 iij. b. Transierūt bestie salus et cōculcauerūt
 carduū et. De carduo aut. d. pli. li. xi. c. sedecio
 cardui folia et caulis spinosus lanugines ha
 bent cuius semem et radix vesca possunt et q^o
 dam gen⁹ cardui q^o sine interuallo tota estare
 floret et vno flore cadere capit alii cuius acu
 lei arecente folio desinūt pūgere. sunt et alij car
 dui spinosi/frugib⁹ inimici. vt dicit et habun
 dant in semie. et iō vix pūt extirpari sibi semel
 crescut/nisi affuerit cultoris diligentia cardui of
 extirpantis. in ipsoz aut extirpatione sepe lesio
 nem patitur et puncturam.

De Carica.

Carica est ficus sicca et a copia sic vo
 cata. Nam singulis annis vt dicit
 Plido. lib. xvij. ter quaterue fructū
 gignit atq^o altero maturescante alter ouit et succo
 cedit. carice autē a semibus sūpte in cibo sepe fe
 runt defendere ipsoz ruga (vt di. idē) sūm dia
 sco. vero inter fructus carica est dulcior et est vti
 lis in cibo et in medicina. multū enī nutrit et im
 pinguat sanguinē grossum et multū generat et
 debiles pfortat. secundum medicinā vero pecc
 mū dicit. tussim hō sedat. vocē danciat. fau
 cum dolorē mitigat. renes/vesicam et matricē
 purgat. coctē i vino atq^o absinthio hydropicos
 curat. trite cum sinapi punginē aurū purgant
 tū in abis nimū vsitare in flationē et ventosi
 tatem generat. pediculos creant. vt di. dia. als
 aut pprietates quere infra de ficu.

De Limino.

Liminu sūm dia. et macro. et persicū
 est semen aromaticū colore pallidū
 vnde pli. Rugosum piper est pallē
 tis grana cimini. calidū et sicam in secūdo gra
 du. virtutem h³ diureticam et fumositanis sub
 tiliatiuam et digestionis pfortatiuā et ventosi
 tatis mitigatiuam et doloris stomachi et infla
 tionis repressiuā. solutiōis ventris restitutiā

cum aceto infusus et insufflatū in naribus ster
 nutationē puocat. sanguinem de narib⁹ pflu
 entem sedat. tumore faua us et dolorez mitigat
 atq^o sedat. cū bacis lauri reuma frigiduz ppe
 scit. sanguinē coagulatum in oleo mixtum atq^o
 cera mūda dissoluit et discunt. luozes ex passū
 one siue alio modo factū/puluis eius cum cera
 bene cōmixtus/sepius appositus totaliter tol
 lit. et frequenti vsu faciei discolorationē inar
 rūt (hucusq^o pla. et dia.) Itēz fere di. pli. li. xi.
 c. xvi. vt dicit idē cimnū aliud ē domesticū aliū
 siluestre. et dicit q^o mltos puenit remedijs maxi
 me stomachi. cuius dissoluit inflations et inte
 stinozū discunt dolozes atq^o viscey torsiones.

De Coriandro.

Coriandru de quo dicit Numeri.
 xvi. sūm Plido. lib. xvij. est semē
 quoddā odoriferū a grecis coniaz
 dicitur cuius semē in vino dulci danuz boies
 vt dicit reddit ad venerē pnozes. cauendū tū
 est ne nimis detur. q^o absq^o dubio amētia ad
 ducet et furorez. camb⁹ aut herba est cū semie
 venenosa. nā interficit eos si ab eis aliquones
 assumat (vt dicit Plido. et pla.) et sup addit et i
 quit. coriandru in cibo sumptū calefactiuū est et
 astricciuū/necio et tōni puocatiuū. scōm autez
 auctozes dicit esse pposite virtutis. Dicit etiam
 sic macrobi. in libro suo. srigida vis herbe co
 riandruz dicit esse. Austereq^o simul quidaz vir
 tutis habere. Danc galienus herbā atq^o quā
 depelli ventris lumbicos tineaq^o solēt si mta
 bibat cum vino/vel si mirro sumat aceto. Lo
 riandrum est herba n. se odorifera q^o diu est in
 tegra. sed manibus incata fetet. semen eius est
 candidum et minutum.

De coloquintida.

Coloquintida de qua dicit quarto
 Regū. iij. est genus herbe amari
 sime. s. cucurbita agrestis q^o moze
 cucurbitae flagella tendit iuxta terram. fructu ro
 tundo et similis cucumen vsuali. Debe. ba q^o
 vitis se diffundit i sepib⁹ fructu modico et rosū
 do (vt di. Plido. li. xvij.) sūm dia. hō coloquintida
 que dicitur turbida alexandrina aliquando in
 venit sola et tūc est mortifera et venenosa. s.
 cucurbita que dicit squilla idest cepa marina.
 Sed quādo cum multis inuenit. nō ita p om
 nia est nociua. habet autez medullam/cornez
 atq^o semen. Adedulla optima est in medicina
 Semen secundano. sed cortex nullius vel mo
 dice est virtutis. vnde illa medulla est laudabi
 lis que est alba et cui semina bene sunt inserta.
 illa autem parum ait. nō dēda que cū concurritur
 multū sonat. similiter quando de faali pulueri

zatur. virtutes habet dissoluendi & consumendi ex amaritudine & diuidendi & penetrandi. ex sue substantie subtilitate flegma purgat & melancoliam. vnde dicitur valere contra quotidianam febrem & quartanam. si modo debito pane tibus offerat. dolori dentium subuenit. lumbi eos idest longos & lumbricos vermes ventris excudit. vermes aurium puluis eius interficit splenis & epatis duriciam aperit. si succus eius cum femiculo ppinetur. eius decoctio emoroidas idest sanguinis venas aperit & mēstrua puocat & educit. has & alias multas virtutes h3 vt dicit diasco. & platea. & etiam pli.

De Croco.

Rocus de quo dicitur ecclia. iij. & res. vltio. hec herba ab vrbe corinthio sic est dicta vbi maxime abundat vt dicit Jfido. li. xvij.) et herba cu flore suo sic est dicta. Sed flos in quo est ponissima virtus crocum dicit. & est optimum quando est recens odoris / boni / longum / parū / album / integrum / nec in fragmenta cominutū / in spiratione bonū. & cum carpitur inficit / & tingerit manum & leniter est acutum. si huiusmodi n fuerit verus cognoscit quādo adulteratur. aut admixto crocomagnati causa agendi ponderis. aut cū spuma argenti trita additur. sed p dicitur si puluerulentū inuenitur / & si decoctum ab odore pprio immutat. & dicitur crocomagnata superfluitas que relinquit ex aromatibus ex quib' crocū fit vnguentū (bucisq. Jfi. Secū dum diasco. vero due sunt species croci. orientis dicitur ab orto in quo nascitur & orientalis a loco vbi crescit sic vocatur. & est iste nobilior q̄ orientis nec apponitur in vomitiuis medicinis. pducit autem florem purpureū. capnt habens ad modum viole. in cuius medio tres vel quatuor flores pducit. eligendi sunt subrufi / vel omnino rufi. subalbidi vero sunt abidendi per decez annos possunt seruari. Est crocus calidum & siccum in primo gradu. & in suis quantitatibus temperatū & ideo est confortatiuum. vnde contra debilitatez stomachi & defectum cordis multuz valet ruborem oculoruz ex sanguine vel macula tollit. si tritū cū rosis & vitel lo oui oculis apponat. bucisq. dia. & platea. Unaz. n. pprietatez h3 crocus qz in folijs p totum hyeme retinet virore nec deponit illū quā tuncq. frigus intendat. Jn estate vero deficiunt eius folia penit' & marcescūt. & post mediū autumnū itez crescūt / & tūc flores eius in tenui stipite exeūt & prumpūt. Sicut aut di. an. lib. vegetabiliū. crocus h3 magnā puenientia & similitudinē auz cepa & ascolonia in radice / disti-

fert tū ab utraq. qm cepa siue radix croci est continue rarius & nō facit semen sicut ascolonia s3 etiā est tota rō eius sementina in radice & om̄s tunice croci sunt macre. & nō recipiūt tunice eius orti ab vna pte cepe siue sicut accidit i ascolonia & domestica cepa. sed incipiūt tunice croci a locis germinationū venaz cepulaz & hoc est p pzo croci (vt di. an. Dabet aut cepa croci radices capillares q̄bus adberet terne & attrahit sibi nutrimentū. vt lilij & allij & bmoī. & qm cepa croci est grossa & iam matura incipit diuidi & multiplicari in capita multa. pprias tunicas & radices habentia & ex singulis crescit planta. Ex quo p3 q̄ in eius capite seu radice est eius virtus seminaria / que est sui multiplicatiua / & sue speciei pseruatiua. Quod croci pli. siquidē li. x. c. x. comendat. croci inquit cum melle nō soluit. nec cum aliquo dulci / salime aut cū vino aut cū aqua vtilissimuz est in medicina. destruit. n. om̄es inflationes & dolores oculorum maxime si auz vino fuerit mixtū / pectori stomacho & epati summe vtile ē. que croci prius biberit / ebrietate & crapulam nō incurrit. corone aut ex eo facte resistūt ebrietati nec pmittūt hoīem inebriari. somnū facit. & stimulat venerez. flos eius illitus igni sacro subuenit. de croco fit vnguentū amnū & crocū quod greci crocomagē vocant & valet ptra suffusiones oculoruz & est optimuz q̄ gustatū dentes inficit & salinā. vlcera capitis purgat. foramina & inflationes sedat. serpētum & araneam morsus & scorpionū purcuras curat. bucisq. plinins.

De Lepa.

Lepa vel cepe est herba an' vis tota est in radice & in semine. & ideo sic cepe vocatur (vt di. Jfido.) qz nō h3 nisi caput. De cepe di. an. li. de plan. cepe inquit & ascolonia faciūt bis folia. & h3 cepe sti pitem in quo facit semen. & h3 radices plurib' vnias vestitaz & sub radice h3 alias radices q̄si capillares / quib' nutrit grossa radix. ad totam herbā humorū transmittit radicalis. primo aut anno nō pficit in radice / sed in secūdo p' q̄ semināt. Similiter nec semen an' sedm annū facere cōsuevit nec facit semē in folliculo sicut allium & quedam alia / sed in summitate stipitis semen super quosdā pediculos. i. pedes puos se dilatat. Spēs aut cepe est duplex. s. domestica & siluestris que canina ab aristo. nūcupat. canina aut cepa flores h3 albos versus celū & virides quodāmodo versus terrā & talis cepa v3 ptra apostema. Dabet aut cepa domestica stipite pcanū & sine nodo & sicut renouat folia ita & radices (vt di. an. in predic. h.) Sedm dia.

repe domesticam vtile est ad medicinaz et ad d
 buz. Est aut viscosa et frigide nature et maxime
 illud quod est oblongum etiam magis quam rotun
 dum. et magis rufum quam album et magis siccu
 quam recens. et magis crudum quam coctum. comestum
 fastidium tollit. oris fetorem diminuit. ventrem
 mollit. abos condit. succus eius cum melle caligi
 nem oculorum detergit. succus eius litargias sub
 tenit. aumbus cum lacte mulieris instillatus eius
 dolorem sedare consuevit. comestum tempore p
 ut conuenit viscosos humores incidit. ora vena
 tum aperit. urinam et mestrua puocat. venenuz
 educit. morsus rabidi canis extinguit. et alijs
 venenosis moribus succurrit et resistit. aure da
 rificat et poros aperit. et ideo sudorem puocat
 et educit. et comestum crudum nihil nutrimentum
 corpori tribuit. colerias obest. flegmaticas conue
 nit. sitim facit. inflationem gignit. et acumine
 suo caput percussit atque ledit. et nimis comestum ali
 quando in aniam id est insaniam inducit et terri
 bilia somnia videre facit. precipue si ab exenti
 bus egritudinem comestum fuerit. lacrimas solo
 odore puocat. et visum ledit (bucalusq; dia.) De
 cepa aut dicitur plin. li. xx. c. xvij. cepe apud grecos
 multa sunt genera. et eis omnibus est odor lacri
 mosus. et est optimum quod est rotundissimum. et
 acius est rufum quam candidum et crudum quam coctum
 feritur et plantatur. sed quando seminatur ante an
 sequentem non facit semen. et quando facit corru
 pitur ipsum caput. unde ex corruptione iacti se
 minis gignit ipsum caput et productio seminis
 capitis est corruptio. vult autem feri semen cepe i
 solo terre fosso herbarum aliarum radicibus ex
 arpatis. semen eius nigrescere incipiens metit
 antequam totaliter maturescat. radices optime in
 paleis conservantur. et licet contingat capita inue
 terari aqua salsa et tepida sunt capita intingen
 da et ita efficiunt diuturnia et esui meliora. si in
 ficis ad seminandum vel ad plantandum sunt
 vtiliora. multi etiam capita ceparum sicut et al
 horum suspendunt in fumo supra ignem. et sic
 ne germinant conservant quod sepe extra terram fa
 cere certum est. sicut et alium nisi per artificium cauea
 tur. Idem lib. xx. c. vij. Cepe siluestres non sunt
 lapide neque multum comestibiles. sunt tamen
 multum medicinales. ipso enim olfactu caligini
 dent. magis autem inactione puocant oris vlcera
 sanant. morsus caninos cum melle et vino curant
 moribus etiam serpentum obstant. auricula
 rum sonitum et grauitatem emolliunt. cum adipe
 assermo aurium melle lumborum dolores iu
 uant. bucalusq; Plinius.

De Cepe canino.

Cepe caninum dicitur squilla et inue
 nitur iuxta mare. unde a platea. ce
 pa marina appellatur. reperitur autem
 quandoque sola et tunc mortifera ac venenosa est
 si succus recipiatur. nisi eius venenositas rep
 matur. Solent autem solemitani eam diuidere in
 plures partes. et plantare in ortis sigillatim et
 ita reprimunt venenum eius. reprimunt autem
 malicia si in vino et oleo aliquantulum dimittant
 et sic in medicinis apponatur. Debet autem scanda
 ista cepa et interiora et exteriora abici. quia exteri
 ora sunt mortifera pro nimia caliditate. et inter
 iora pro nimia siccitate. sed media sunt tempe
 ra. multum conuenit medicinis.

De Cucumere.

Cucumeris. quedam est herba de
 qua dicitur Plinio. li. xvij. Cucumer
 res sunt dicitur eo quod interdum sunt
 amari qui dulces nasci perhibent
 si lacti mellico eorum semen infundatur. Dialco
 autem dicitur cucumeris natura frigida reperitur ve
 stem soluit. stomacho accommodatur quibus ani
 mus deficit succurrit etiam odore. folia eius trita
 vulneribus medentur que impresserint caninorum mor
 sus. semen eius tritum cum vino dulci et pos
 tui datum. vesicam iuuat laborantem. Secundum
 Plinium. autem. lib. xx. c. ij. et ij. cucumer est orten
 sis et siluestris cuius radix est magis grossa et
 alba. ex cuius succo fit electuarium quod est neo
 cessarium in pluribus medicinis.

De Cucurbita.

Cucurbita secundum Plinio. nomen est
 grecum. cuius origo latinis est incer
 ta. Eius genera sunt multa (ut tan
 git Plinio. li. xij.) Et dicitur idem Plinio. Est autem cu
 curbita alia domestica et ortensis. alia vero sil
 uestris. Domestica vero in ramos et folia pariter
 et flagella ad modum vinee se diffundit et qui
 busdam ligamentis se conuertit sicut vitis. et habet
 quosdam flores albos quos emittit potissime
 contra noctem sine appodiatione florere potest. sed
 fructus eius vit proficit. immo deficit vel pu
 trefat. quando ad modum vinee a terra non erigi
 tur et lignis et virgulis non sustentatur. Est au
 tem cucurbita secundum Plinio. frigide et hu
 mide complexionis et in qualitatibus tempe
 te. in calidis regionibus precipue inuenitur. cuius se
 mina in terra picca herbam precant ex qua pro
 ducunt flores et tandem fructus plenissime et medulla

eius cortex primo est mollis / sed quando puenit ad maturitatem ad modum ligni indurescit fructus eius quando noua sunt conueniunt abis et semina medicinis. Sunt autem semina eius diuretica et diuisiua propter sue substantie subtilitatem. et ideo valent contra opilationem epatis et renum ac vesice acuti patientibus curbita elixa assata abus est in medicina. Nam materiam infirmitatis purgat per urinam et aliquantulum colorem reprimat alterat et confortat. semina eius post maturitatem colliguntur / abluuntur / et ad solem desiccantur / ne propter humiditatem superflua corrumpantur in loco sicco per triennium reseruantur (bucisq; platea.) Secum plini. aut succus curbitae valet contra sacrum ignem et tumorem oculorum / mitigat dolorem aurium si repidum immitatur / semen eius tritum in puluere vel inspersum replet cauta vulnera / cinis cornis valet contra combustionem. Dicitur autem adhuc pli. lib. ff. c. iij. Est curbita siluestris digitalis grossitudinis nascens in saxosis locis / cuius succus stomacho et visceribus multum prodest. renum et lumborum paralisi subuenit / medulla eius cum absinthio et sale dolore dentium tollit. succus eius cum aceto calefactus mobiles dentes sistit. caro eius sine semine clavis pedum. i. apostematibus succurrit. vinum cum eo seruescitur oculorum impetus tollit. folia eius trita et cocta vulneribus subueniunt. semen eius potatum cum vino veneni vincit. comedi non debet quia inflatones facit. Est autem curbita argestis secundum Iulium lib. xvij. idem quod coloquintida herba multum amara quoadmodum curbitae. versus terram tendit habens folia grauis odoris / ut curbita. et fructum rotundum sicut cucumerem visuosus (ut dicit Iulius. ibidem. Quere supra de natura coloquintide.

De Celandina.

c Celandina est herba croceos habens flores atque fructum croceum tangens manibus intingens / sic dicitur Leo in aduentu byruntinum videtur erumpere vel flore re (ut dicit Iulius. li. xvij. celandina enim grece byrundo dicitur latine (et subbit Iulius.) vel dicitur celandina quia pullis byruntinum si oculi ledent / matres illis ex hac herba medicantur. Item etiam recitat Plinius. quod succo celandinae oculi byruntinum erunt siue lesi ad stamm pristinum reuertuntur. Alias siquidem habet notabiles virtutes. habet enim virtutem dissoluenti. attrahendi. consumendi. ut dicitur. dia. dolorem dentium mitigat. caput purgat / menstrua puocat / et matricem mundat / filtrat laqueis et cancri curat. secundum pli. dia. et platea.

De Centaurea.

c Centaurea est herba amarissima / calida / et sicca in tertio gradu. et ideo fel terre est vocata ut dicit Iulius. quod a chironem centaurea eius virtus primitus est inuenta. ut dicit idem li. xvij. Est autem duplex. scilicet maior et minor. Prima quedam maiores habet ramulosos et flores et est maioris efficacie quam minor (ut dicitur in platea.) Et ibidem dicitur postquam radix maioris calida est et sicca in secundo gradu / et habet quandam amaritudinem cum dulcedine. et ideo habet virtutem conglutinandi. et et amaritudine habet vim diureticam et diuisiuam. plus valent flores et folia in medicina / quam alia que sunt in ea. dolorem enim ventris sedat visum clarificat / et renes et splenem deopilat / paralisum curat / vermes ventris cum melle necat. vulnera radix eius consolidat. ut dicit Dioscorus. plini. et platea.

De Daphno.

d Daphnus grece laurus dicitur latine ut dicit Iulius. lib. xvij. et est laurus a verbo laudis dicta. lauri enim ramis et folijs cum laudibus victorum capita coronabantur. et ideo apud antiquos laudea vocabatur. sed post sublatam. d. et subrogata. r. laurus est dicta sicut quodam dicebat medicus. di dies / que nunc merides solet dicit (ut dicit Iulius.) hanc arborē vocant greci daphnē / eo quod nunquam deponat vindictam. hyeme enim viret et estate. et ideo inde victores potissime coronantur (ut dicit Iulius.) et subdit. De sola arbor a vulgo creditur minime sublimari. unde fuit appollini primitus consecrata. de qua dicit magister in historia super illud verbum consuluit isaac deum. Gene. xxv. Rebecca ex timore genuit quos viderat in peunibus / spiritum lauri quod tripode dicunt capiti suppositum et ramis herbe que agnoscantur dicitur incubuit. ut visiones veras videret et fantasticas non sentiret. De lauro siquidem dicitur pli. li. xvi. c. xxx. laurus triumphis proprie deditur que gratissima est domibus cesarum atque pontificum quia domos adornat. Et sunt duo genera eius. scilicet delphica et apria. Lauro delphica primo coronati sunt triumphantes. Cypria vero romani primo suos coronabant. modo autem multe sunt laurore species / sed differunt in virore et magnitudine filiorum et similitudine bacarum. Est autem arbor multiplex speciei et numerat pli. xij. species arboris eiusdem / inter quas ponitur quodam spiritum lauri quod dicitur fuisse magno iouis et appollini delphico dedicata. et ideo tollitur laurifera in domibus / et in sans asculmie mater turca. sine autem lauri pueritia non solebat apollo dare nisi sua.

et ideo quia diuinis credebatur cōuenire bono-
ribus honorem triūphis obtinuit. nec licebat
laurum pollui in vñibus illicitis et propbanis
quia propter propitianda numina super alta-
re poni debuit et offerri. Cesar autem tiberius
celo tonante laurum in capite solutus erat fere
sicut ferunt contra fulminū metus. Narrat etiā
pli. mirā rem / q̄ cum augustus sederet in quo-
dam orto iuxta drusillā augustā deiecit aquila
de alto gallinā in miri candoris illesam ingre-
mium cesaris. tenuitq̄ gallina laurum ramū
in rostro suo onustum bacis multas. gallinaz
et sobolē iusserūt aruspices obseruari / et baccas
laureas seminari et cum diligētia custodiri / ex
quibus prouenit silua triumphans cuius po-
stea cesar laurum in manu tenuit et coronam in
capite gessit. ac deinde alij cesares eodem mo-
do ex eadē silua post obitum triūphū / o por-
tuit coronari (huicq̄ plinius) De lauro siquē
addit diasco. q̄ est arbor elegātis forme et ma-
gne aromaticitatis ac mire efficacit̄ et virtutis.
Nam folia eius viridia que multum odorifera
sunt si contundantur mirigant et sanant pūcu-
ram apuz vesparum / et omnē tumorē spargūt
libros et vestes cū quibus ponuntur a tinea et
vermibus custodiunt et a corrosione turos red-
dunt / fructus lauri dicuntur bacce lauri / et sūt
grana exteri⁹ nigra vel subrufa / interiora alba
et vnicuosa / in figura sperica / incomplexione
calida et sicca in secūdo gradu subtilē haben-
substantiam. et habent virtutem depurandi / cō-
fortandi. et in multis ponuntur vtiliter medicā-
nis ex quib⁹ fit oleū precium quod valet con-
tra multas et p̄cipue frigidās passiōes.

De diptano.

Diptanus est herba medicinalis cu-
ius radix maxime conuenit medici-
nis. et debet eius substantia esse so-
lida nō perforata / que cum frangit̄
nō puluerizatur virtutē h̄z dissoluēdi / attrahē-
di venenum / et cōsumendi. vnde valet cōtra ve-
nenosos morsus / et supposita vulnera et pota-
ta (vt dicit dia. et platea.) cuz paucis additis
diat in multis habere virtutem n̄riacē / mēstru-
um puocat / et eduat secūdinās / et fetum mor-
tuum excludit / epilepticis et paralyticis cuz suc-
co nute subuenit (vt di. dia.) De hac herba di.
plini. li. xxy. c. viij. cerue inquit diptanum p̄rio
ministrare. nam eius herbā comedunt / vñsa-
cilius pariant / et si sagittis fuerint lese diptanū
querunt. quē comedentes ferrū exantū in vul-
nere derelictum. Jdez dicit basilius in exame.

et ambro. et exposito vbi loquit̄ de binullis cer-
uorum. hec herba secundum plini. crescit in plu-
ribus locis. sed illa minus est laudabilis que
crescit in agris pinguiorib⁹ sine crassis. que au-
tem crescit in locis asperis vel siccis melior est
cuius minima porne gustata accendit os. (vt
dicit Jsi. li. xvij.) Sicut dicit diptanus est mons
crete ex quo diptanus nomē accepit. vnde vir-
gili. Lerua vulnerata saltus paginat diptanum
querit. Zante enim virtus est vt ferrū a corpo-
re exantiat. vnde et eius pabulo fere p̄uisse eia-
unt sagittas corpi inherentes. hanc quidā pu-
legium maris vocant / q̄z habet tela eiciēdi bel-
lica potestatem. vt dicit Jsidus.

De draguntia.

Draguntia est herba sic dicta eo q̄
basta eius in modum colubina
culis sit respsa similitudinem imi-
tatur vipere vel draconis. vel quia
herbam ipsam vipere timent (vt di. Jsidus. li.
xvij.) hec a multis serpentaria vel colubrina
nūcupatur. Nam florem habet purpureuz / di-
uisum / et aptum sicut os serpentis / de cui⁹ me-
dio p̄cedit quasi lingua serpētea acuta / nigra
et rotunda. et in medio floris ipsius surgit qua-
si caput / semine grosso et rotundo / prius vni⁹
deinde rufum efficitur quando incipit mature-
scere. herba ista fm dia. magne est efficacit̄ et v-
tutis. nam radix eius exsiccata et puluerifata cū
aqua rosacea faciem clarificat et colorat cum sa-
pone gallico fistulam sanat mundat / et desiccet
et os eius ita dilatat vt os fractum vel putrefa-
ctum extrahi queat. cum aceto et calce viuā can-
cum curat. folium eius in vino decoctum apo-
stemata maturat / succus eius auditum ex frigi-
da causa lesum sanat / visum clarificat / mēstrua
puocat / emoroides idest inferiores venas san-
guine fluentes coasumit et desiccet / succus eius
interius sum prius aborsus / puocat / odore suo
serpentes fugat / non enim leditur corpus a ser-
pentibus / si cum eiusdem herbe succo iunctus
fuerit aut linitum. huicq̄ dia. et pla.

De draganto.

Dragantum secundum plateariuz
et auicē. est gummi cuiusdāz arbo-
ris cuius humor vel actiōe caloris
vel constriptione frigiditatis nam-
ralis indurefat / cuius species est triplex. nam
est album purum et clarum. et illud melius est.

est etiā sub:usum et cūmū quod nō ē a deo bo-
num sicut albū/ cui nihil terre admixtū est. qđ
albū est puenit frigidis medicinis sub:usuz et
cūmū debet poni in calidis. p. xl. annos scua
n pōt virtutē habet in frigidandi/ humectandi
et mūdificandi ex frigiditate et humiditate con-
glutinādi ex sua gummositate. valet ptra vicia
pectoris in electuarijs et sirupis. nam pect^r sic
cū humectat humore perditū restaurat/ tussim
sedat/ fassuram labiorū et oris vlcationē con-
glutināt atq; sanat/ faciē mūdificat et dealbat
arthericos iuuat/ contra dissentenam prodest.
vt dicitur in pla.

De ebena.

e Venus est lignū ethiopicū colorē
habēs nigrū tacum lenē/ durum/
planū et ponderosum. vnde ppter
poroz compactionez positū in aq̄
statim submergit atq; perit fundū. vt dicit in li-
bro vegetabiliū. Est aut gustu stipticus et mor-
dat/ qđ igni appositum citius rapit ignē et sua
nem fumū emittit/ et odorē. in conicula pfricatū
nifum ostendit colores. virtutē habet purgatiuaz
et pfortatiuam. ideo collirijs vtiliter abibet/ (si
cur di. pli. et diasco.) De ebena etiā ait Jfido.
lib. xvij. eben^r inquit in india crescit et in ethio-
pia qui cesus diu indurescit in lapidē. cuius li-
gnū nigrū et coctū lenis vt lauri. indicū macu-
losum est et vanū. sed melius qđ in nullo macu-
losum. sed nigrū est et lene. Soler aut poni iu-
sta crepundia vt infantē visu nigra nō tererant
vt dicit Jfido. et virgilius. ebenū pmenat pli-
ni. lib. xij. c. v. dicens ebenū esse. arborem auro
ppabilem. ideo ethiopes solebant ebenū cum
auro et ebore offerre impatorib^r p tributo. vñ
et regina saba legit talia ligna dedisse salomo-
ni. quarto Regum. iij.

De edera.

e Dera ab berēdo est dicta. vt di. Jfido.
eo qđ arboribus adhaereat vel
dicatur ab hedo/ qđ sumpta in cibū
a capris lac multiplicat vñ nutri-
mentū bedi. radix eius durissima pforat. frigid^r
est nature et frigidā indicat esse terrā vbi crescit
virozem diuersuat et nō pdit folia que diu viret
amari et stipticū est saporis. hedere aut fm pli. li-
bro. xvi. c. xxij. sunt due spēs. s. alba et nigra
s. masculus et femina. Masculus est maior et i
folijs durior et pinguior. hedera vero alba fru-
cum habet albus. et nigra nigrū. Solent autē
poete coronari folijs hedere in signū viuacis i

genij et subtilis. qđ hedera semp viret. similiter
hedera coronari incedebant illi qui sacris libe-
ri patris. i. bachi ministrabāt. vnde hec arbor
deo vini sacra fuit. sicut et marti. vñ et alexan-
der magnus suos milites decorauit hedera qđ
de india trāspauit. vt dicit idē plini. exemplo le-
beni patris qui galeas suozū tinfo hedere adoz
nauit. Est aut arbor vt dicit idem. multuz in al-
tum se extendēs/ qđ diu inuenit arborē vel muz
per que serpat. radice sua seu ramosa habēs bra-
chia et baccas quasda sed amaras. cuius vni-
bra est nocua et satis inimica frigori/ serpentū
gratissima rumpēs muros et sepulbra. vñ mix-
ta est qđ haberi in honore a veteribus fuerit p sue-
ta. folia habet interala et angulosa. grauis odo-
ris et plana/ sed amara/ sub quozū vmbra la-
tent vermes. Item capto nicotino quarto. mi-
ra pditur facere natura berede ad expianda vi-
na. nam si fiat vas ex ligno eius vina transflue-
re et aquā si qua mixta fuerit remanere certus ē
bucisq; plinius. Secundū diascoridem autē
hedera quāuis sit amara/ vtilis tamen est me-
dicine. nam vñ ei inest stiptica et constrictiua
et ideo dissententis medet. succus eius in narib^r
instillatus/ caput purgat et dolorem eius miti-
gat. succus eius cum oleo tepidus / aurib^r im-
missus/ cōtra surditatē iuuat. Item idē hedera
ex cōtrarijs est composita. et ideo in causis con-
trarijs operatur. ppter quod virtutes habz ma-
turatiuam/ attractiuam/ mūdificatiuam/ et mi-
ngatiuam. et apponi sepius solēt eius folia ad
occuras. eius gummi diuerticum est et dissolu-
tiuum. valet contra calculum. eius folijs nutri-
tus hircus sanguinem habet acutorem. et ad-
frangendum calculum in renibus et vesica for-
tior. Est autem quedam species berede sup
eius folia cadit ros et inuiscatur ac in lado-
num commutatur. cuius virtus magna a me-
dicis experitur. nam fumus eius menstrua pro-
uocat et educit/ secundinas expellit/ reuēna com-
pescit/ caput et sensus confortat/ tussientes iu-
uat/ et fluxum ventris sedat. et in multis medici-
nis adhibet vtiliter. vt di. dia.

De eltropio.

e Zitropium est herba sic dicta eo qđ
solstitio estiuo floreat. vt quia solis
mōtib^r folia circumacta cōuertat
Unde a latinis s. lsequium appellatur (vt di.
Jfido. lib. xvij.) nam sole oriente flores suos
aperit/ et cum sol occubuerit/ iterum se recludit
et hec vernearia dicitur/ eo qđ extinggat vernicā
et abstergat/ siue potet siue cataplasmat. (vt

dicit Iſido. ſecūdum autē platea. ſolſequium ſolis ſponſa dicitur. ⁊ eſt herba frigida ⁊ humi-
da in ſecūdo gradu/ cuius ſucus bibit⁹/ valet
cōtra venenum ſumptū interius. valet etiāz cō-
tra morſum caninum ⁊ venenofum/ ſi crita ſup
vulnus ponatur/ cōtra calefactionem epatis ⁊
opilationem multū iuuat ⁊ valet.

De Eleboro.

e Eleborus (vr dicit Iſido.) ab ele-
boro fumo ſic dicitur vbi plurimū
gignitur. hunc romani veratuz di-
cunt. eo q̄ ſumptum mētem moroz
in ſanitatē reducit/ cuius duo ſunt genera. ſ.
album ⁊ nigrum alb⁹ dicitur eleborus/ qz radi-
ces habz albas/ ⁊ albos ⁊ ſlegmaticos humo-
res purgat. niger vero nigras radices habet/ ⁊
nigros humores. ſ. melancolicos purgat ſue
mundat. Eſt autē ſecundum dia. ⁊ alios aucto-
res herba multū violenta in virtute ⁊ recipien-
da medicinaliter auz cautela. multū enim ledit
⁊ cito interſiciat quādo indiſcrete aliquib⁹ adbi-
betur. valet tamen p̄ra multos morbos/ ſi de-
bito exhibetur modo (vr di. dia. qz quaranaſ
febres ſoluit/ vermes in auribus ⁊ alias inter-
ficiat/ epilētias ⁊ litargias ſubuenit/ cuius pul-
uis ſi cum pane miſceat⁹ ⁊ a muribus comedat⁹
mures interſiciat (vr dicit dia. et etiā plateari)
Inter omēs autē huius herbe duas ſpēs meli-
or eſt eleborus albus ⁊ eſt calide ⁊ ſicce cōple-
tionis in tertio gradu ⁊ creſcit in locis monta-
nis ⁊ humidis ⁊ habet folia ſimilia plātagini
ſed longiora ⁊ in fine acutiōra ⁊ ſtipitem vni⁹
eubiti ſive magis. cuius radix lazar multum ſu-
perius ⁊ inferius. ⁊ nunquam debemus elebo-
ro vr/ niſi materia fuerit digeſta prius ⁊ prepa-
rata. ⁊ tunc etiā cō cautela. ⁊ ideo Iſocras di.
ſi uelis eleborum ducere moue corpus/ ne. ſ.
ſumens eleborum ſemp dormiat. ⁊ habet vir-
tutem reſoluendi humidū in ventofitatem. vn-
de ſequit ſuffocatio ſpirituū ⁊ mors (vr di. dia
ſco. ⁊ pla.) Eleborus autē niger multum pericu-
loſior eſt.

De Eſula.

e Eſula quedam arbor eſt que a me-
dicis calida dicitur in tertio gradu
atqz ſicca (vr di. dia.) cuius radix
maxime valet in medicinis/ cuius
multe ſunt ſpecies. ⁊ illarū virtus nūceſt in la-
cte ⁊ in humore/ nunc in ſemine nunc in radice
vnde dicitur. Zacaſabula parat caputia
ſemine gaudet. Eſula radice cortice preſtat
opem. Eſt enim eſula herba plana habens fo-
lia ⁊ rupta emittit lacream humorem qui qui-
dem eſt vlceraſtinus ⁊ carnis ſive carnis corroſi-

uus. ſlegmaticos purgat humores. etiā valz
hidropicis talis patientibus ex humore ſleg-
matico varias paſſiones

De Eruca.

e Eruca eſt herba alba domeſtica ali-
quando ſilueſtris calida ⁊ humi-
da diuretica ⁊ aperitiua. renes con-
fortat/ paralifi in curat/ vrinam pro-
uocat/ veſicaz ⁊ renes purgat/ vtilis eſt in cibo
⁊ in medicina/ flores eius apes diligunt ⁊ fre-
quentant. vr dicit plinius.

De Eſula.

e Eſula eſt herba cuius maneries eſt
duplex. ſcilicet ortulana ⁊ cāpana
que maioris eſt efficacie in radice.
nā radix debet colligi i principio eſtatis ⁊ in ſo-
le exſiccari/ ne ex humiditate corrumpat. virtu-
tem habet leniendi/ mūdicandi/ ⁊ neruos cō-
fortandi/ ⁊ viſcoſam humiditatem cōſumendi
valet mirabiliter in frigida tam cōtra tuſſim ⁊
ſpūalium membrorum frigidis paſſiones. vn-
de ſcriptum eſt in marco. Eſula campana red-
dit p̄cordia ſana.

De epithimo.

e Epithimum eſt ſios thimi que eſt her-
ba cui⁹ tota virt⁹ in flore eſt. naz ſo-
lus ſios ponit in medicinis (vr di.
dia. pli. ⁊ pla.) virtutem hz purgandi ſlegma-
ticas vel melancolicas paſſiones. vnde valet
cōtra quaranaſ ⁊ etiāz quōdianas accellio-
nes. valet etiā ſm conſtan. cōtra ſtranguriaz
⁊ difficultatem vrinādi ⁊ etiā cōtra ſp lenis/ ⁊
epatis opilationem.

De ebulo.

e Ebulus eſt fruct⁹ ſive herba i folijs
⁊ in ſtipite ſambuco quidē arbori
ſimilima. cui⁹ radice cortice fron-
des ⁊ flores ſunt vtilis in medicina. hz etiā
ſm dia. ⁊ pli. virtutem diſſoluēdi ⁊ cōſumendi
groſſum ſlegma ⁊ viſcoſū. Un⁹ ſuc⁹ ebuli va-
let cōtra arcticā ⁊ p̄tractōez neruoz manuū at-
qz pedū. v3 etiā p̄ra leucoſlegmantia. i. hidro-
piſiz ex ſlegmatica cā atqz frigida ſive alba. v3
etiā p̄ra tumores ⁊ colleccōes i p̄tercutaneas
vbicūqz in corpe colligant. Item v3 maxime p̄
p̄cuſſiones corpis atqz caſus/ ſi patēs in eius
decoctōe frequētius foueat. nam dolorē miti-
gat/ tumorē ſedat/ virtutē ⁊ robur neruis ⁊ iun-
tunif oſſium adminiſtrat. odore quidē eſt ebul⁹
herba fetida ⁊ ſapore min⁹ grata/ ſed in virtu-
te ⁊ efficacia ab antiqs medicis optima ad me-
dicandū eſt apud veteres iudicata. vr dicit pli-
nius diſcorides ⁊ platea.

De fico.

De arboribus et plantis

Ficus est arbor a fecunditate dicta alijs enim arboribus fecundior est nam ter quaterque p singulos ayos fructum gignit atque altero mature scente dicitur alter statim. Ficus autem egyptia fecundior fertur cuius lignum in aqua missus illi eo mergit et cum in limo aliquandiu iacuerit de inde in superficies sursum eleuat. versa vice natu re. qm madefactum debuit humoris pōdere re sidere. Tempore vero picagore / alebant ficu bus galate anteq̄ idem ad eos camis vsū que fortior est abus transulisset. a senibus aut in cibo sumptis ficus rugas eorum distendere fe runt / tauros quoque ferocissimos ad fici arboris colligatos dicunt repente mansuescere. ficus aut cuiusdam arboris remedio que dicitur caprificis (vt asserunt) secundat (buculq̄ Jsid. li. xvij. c. vij.) Secundum aristo. lib. vegetabilium humor corticis arboris qui est quasi sanguis in animalibus / in quibusdā est lacteus. vt in ficu et in moro. sed fici lachabet vim coaguli ad faciendos caseos sicut flos cardiacae salis. Est autem eius humor multū vnicuosus. et ideo fici est multe fecunditatis. quod enim est vnicuosū transiit in fructū / et quod subtile et aquosū in folia transmutat. que quidem sūt lata et cassia. et in extremitatibus pirica et acuta / quorū lacte siue succo membra genitalia pluita dicunt moueri ad puritatem et lubricitatem incendū. Simile enim est sup̄ *Benefis* tertio. s. ibi. fecerūt sibi 8 folijs ficū perizomata. cōtingit autē ficū arborē (vt dicit aristo.) sterilesce aliquādo ppter humoris defectum / aliquādo ppter superfluum humiditatis habūdantiam. et in vtroque casu indiget medicina. vnde agricolis ei subueniūt in defectu humoris p finium cōuenientes et aquam dulcem. quando vero superhabundat humor arborē clavis pforant / et superfluum humorem euacuant. sicut supra de arborū medicina est ostesum. De fico autem arborē siue ficū dicit plini. lib. xij. c. vij. omnia que supra sunt de Jsid. introducta. ficus inquit egyptia est arbor fecundissima moro similis in magnitudine et in folijs et in aspectu. quater in estate profert fructum. sed primum generat immaturum cui similis est ficus apria que quater germinat et fructus quatermos facit siue panis. sed grossus eius non maturescit / nisi prius incidatur / et lactis superfluitas emittet. et emittit germina sua sine folijs in extremitate ramorum. et habet similitudinem in radice cum populo et in folijs in extremitate cum vlmō et est in quantitate fabe fructus magnitudo. Est autem fici tenera arbor et debilitata. et ideo a forti frigore de facili leditur et potissime quādo incipit geminare. Item idem plini. lib. xij. c. vi. est ficus indica exilia quedam ferens pōna vastis ramis transfusa / qui rami in terra a deo incuruātur pondere suo que terre infiguntur. et sic nouaz progeniem faciunt in circuitu circa parentem vel circa stipitem et tandem faciunt vmbra et densitatem que pastores sub eius ramis ab estu et a vento se abscondunt. Superiores autem rami matris in altum valde se extendunt. collaterales vero vasto circūi iuxta matrem se extendunt. et quasi siluosa multitudīe vmbra magnam faciunt. folia autem sūt laetissima ad modum pelte amonite disposita. poma autem facit multa sed modica que fabe magnitudinem vix excedunt sed inter folia calore solis ita decoquantur que pze dulci sapore ad comedendū digna miraculo reputantur. ad hoc dicit plini. lib. xv. c. xix. que est quedam arbor que dicitur siluestris ficus que in alio nomine dicitur caprificis numquam maturescens sed quod ipsa ex se non habet alijs tribuit. nam cultores solēt aperire ora radicū vel corticis arboris fici. et ibi intus ifigere furculos et ramos caprifici ex quorum insertōne aperta radice attracto aere nouo et humore ei congruo vigorem recipit et virtutē vnde et humor lacteus qui est materia fructus in ipsius transit partem. sicut supra patet in dicitis almuri. in tractatu de causa fructificatiōis arborum et herbarum. et ideo dicit que tales arbores debent taliter iuxta fructiferas ordinari vt venti status euolantis in ipsam ficū ferant. ad hoc vtilior est ventus australis que aquilonaris. quia simpliciter plus nocet ille ventus borealis ficū que australis. quare in aquilonari parte minus proficiunt fici et plus arefcunt. quia eorum humor lacteus facillime consumitur. et etiam congelatur vbi habet dominium talis ventus. De effectu autem fici vel ficorum quo ad radicem / folium / corticem / et fructum. quere supra in tractatu de caruca in littera. L. vbi exp̄s suis continetur.

De fraxino.

Fraxinus est arbor. (vt dicit Jsi.) crescit in locis asperis et montanis ex qua fiunt haste que franguntur Unde ouis et fraxinus vtilis hastis De fraxino autē dicit plini. li. xvij. c. xij. Inter arbores quas materie causa natura genuit vtilis fraxinus que est recta arbor alta seu procerā et rotunda atque recta siue pineata folio.

que hominum preconiis achillis basta vocata est cedro in aliquibus partibus ita. similis est vř cortice adlara emētes fallit. cuius folia contra venenū sūt vřilia. naz succo expresso 7 potui dato contra serpentes summe opiferū est. itaq; ei vis est vt serpentes eius vřmb:am matinam vel vesptinam nō attingant. q; si inter ignem 7 folia fraxini ponatur serpens / in ignē potius q; in fraxinum fugiet. Sunt tamē folia eius iumentis mortifera in grecia / ceteris autē ruminantibus sunt innocua. In italia vero iumentis nō obsunt. prius autē floret q; frondeat nec ante flores cōditos folia dimittit. Sūt autem duo genera vt dicunt greci. quedam est longa nō nodosa alia breuior est in folijs ac durior lauro silitis. Alij vero diuidunt fm fraxinū situm. s. in campestrā 7 in mōtanam. campestris folia sunt magis crispa / sed montane magis spissa. 7 folia illa alijs sūt meliora (bucusc; plinius.) Secūdam pla. autē fraxinus est arbor calida 7 sicca in secūdo gradu. cuius cortices 7 folia cum aniso 7 fungis qui crescūt super eam cōpetunt medicane. nam fluxum ventris stringunt. vomitum ex de fectu virtutis retentius cōbibent si cum aqua fluuiiali 7 aceto decoquantur 7 super stomachum apponant.

De fago.

Agus est arbor aut materia in multis ē necessaria. sed ut dicit Plido. lib. xvij. 7 pli. lib. xvi. fagus est arbor glandifera sic dicta. q; fagorum fructibus quōdam vixerunt homines. 7 ex eis sumpsērūt cibum. Nam fagin grece comedere dicitur lafine vt dicit Plido. lib. xvij.) Plinius li. xvi. dicit sic. fagi glans exterius triangula cute leui includitur similis nudo. sed cortice molliori cuius medulla muribus est accepta. 7 glures impinguat tardis etiam colūbis puenit 7 eas nutrit eius cortex multum est utilis / maxime apud aquilonares pictos qui inde faciūt vasa diuersis vsibus valde apta. vt dicit idem. c. r. Idem dicitur in eodem q; glādes siue fruct; fagi multum sunt dulces 7 nutritibiles 7 carnes animalium que inde nutriuntur faciūt comibiles subito vřiles atq; lenes. nam est arbor multū solida / sed raris potius 7 porosa. 7 ideo nō multum durat (dicit idem) verūtamen eius substantia multas est apta ad asseres 7 multa fabricanda. aut substantia pura a vermibus nō corrosa arti vitree summe est necessaria. q; ex eius cinere vitru cuius aliorum quorūdam appositione p ignis cōflagatione; araficaliter preparatur 7 pauca ligna inueniuntur que operi tam mirabili sunt p omnia ita apta. lignum quidem leue est ac porosum (

vt dicit pli. 7 aliquantum gūstosum in multis locis. 7 ideo defacili incandit 7 de facili corroditur a vermibus aut cōpunescit. flores etiā quōsdam emittit ad modum tilie sed non ita odoriferos 7 tamē illos frequentant apes mel siluestre in concauitatib; arborū colligentes.

De faba.

Aba vt dicit Plido. lib. xvij. dicitur a greca etimologia. q. faga. nam fagin comedere dicitur. Est enim genus leguminis quod antiqui in comedendo solebant vři. Duius spēs due sunt quantū altera est egypcia. altera est cōis 7 illa quādo dicitur fresa / eo q; homines fředant molendo sepius ac cōfringant. vt dicit idem. Est autē faba fm dia. hba in ortis 7 agris seminata / cuius basta surgit angulosa / grossa / 7 nodosa / folium vel folia in singulis nodis pducens lata / plana / ex aliquantulū obacuta. florem pducit albus in summitate purpureum siue nigrum / odoriferū 7 multū ab apibus frequentatum. In basta autem pducit diuersas bastas camosas 7 oblongas que interius quasi sub diuersis domicilijs ab inuicem sunt distincte in quibus fabe p ordinem sūt locate. 7 ille recte primo sunt vřides exterius / interius vero albe atq; molles / 7 paulatim calore deficcante indurecūt / 7 tandē pariter cōingescunt. 7 hoc maturitatis indicium est. Est autem faba secūdam dia. 7 pla. frigida 7 sicca / nisi sit vředis. 7 tunc est humida in primo gradu que vřidis comesta parū nutrit humores grossos generat. inflationem in supiori parte ventris facit. 7 ideo stomacho est noxia. sanguinē grossum 7 melancolicū creat / 7 humum grossum qui cerebrum offendit. somnia vana 7 tremibilia inducit. p decoctionem 7 assaturam eius ventositas inflatiua diminuit / sed totaliter nō auferitur. fabis siquidē assidue vřeres dolorem intestinorum patiunt. splenē opilant. ventrem stringunt cum cortice comeste ad dirigendum sunt dure / sed multum inflatiue. Est tamen fabe medulla mūdificatiua. Unde eius colatura faciem purgat. 7 porata pulmōnē mūdificat. apostemata mamillarū curat atq; rosas mixta. dolorem 7 ltuorem oculorum lipitudinem abstergit masticata 7 temporib; apposita humores ad oculos reumatizātes cōpescit. scissa 7 super venam insassaz posita sanguinem restringit. lac effluēs de mamillis sistit 7 effluere non permittit podagricis 7 artendis atq; adipe ouis decocta subuenit si sup doloū locum cauplasmetur. tumores 7 collectiones

apostemata repercutit si in principio decocta
in aceto tumori apponatur. De fabe aut manu-
ra d. pli. li. xvij. c. xij. Inter legumina faba di-
cti optima quam multi miscet cum pane siue eius
materia panis / vt sic panis poderosior ee-
deat picaogica tñ snia dñata ē. quare eius
frequens vsus ebetare dñ sensus et somnia eti-
am facere estimat. vel vt alij tradiderūt quo-
niā mortuorū aie sunt in ea / qua de cā varro
tradidit flāmē. s. pontificē faba vesci nō debe-
re. sola aut inter fruges etiā exāsa crescēte lūa
crescit et replet. et in aqua marina siue aliā sal-
sa nō decoquitur siue seminat i occasu plia-
dū et ante biemē. qñ est in flore aquas maxie
cōcupiscit. cū vero efflouerit diligit siccitates
et solū siue terrā in qua seminata ē fecundat
stercoris vice. et iō in tessalia vertunt agri in q
bus fabe seminare fuerat quādo primū sunt
in flore. Crescit aut faba p se in multis locis
et maxime in mauritanea et in insulis oceanī
septentrionalis. sed ita dura ē q̄ vix decoq̄ po-
test. Nascitur etiā in egipto sed spinosa. et iō
cocodrilli eā refugiant / timētes ne oculi eorū
ledant spinis eius cuius longitudo ē. x. arbi-
torū habens caput admodū papaueris / colo-
ris rosei in quo fabe includunt nō supra trice-
nas. et ē eius culmus siue calam⁹ geniculatus
habēs folia ampla et fructū aliquantulū suba-
maz. radix eius ē comestibilis cruda et cocta i
magnitudine arundinū similis radicib⁹ (buc-
usq̄ pli. li. xvij. c. xij. sed in. c. xvij. d. idē vir-
gilius inquit nitro et amurca fabā pscindenti-
bus. et sic eā grandescere permittit. quidā etiā
dicunt fabas citius crescere et adulescere si mē-
duo anteq̄ seminant in vrine aqua ināturent
buc⁹q̄ plinius.

De frumento.

Rumentū a fruendo est dictum id ē
a vesendo sicut et fruges (vt d. Jsi.
vnde frumē superior ps gule dicitur
vnde potissime cibi sapor p̄sentat. Est autem
propriū frumētū habere aristas in summitate
spicaz crescētes et grana iacentia in folliculis
imminētēs. Nā in omni specie frumētū de ra-
dice erumpit culm⁹ et de culmo p̄cedit spica.
quibusdā folliculis siue testis cōtecta in qui-
bus grana recludunt. Jt extremo autē spice
ariste tenues et acute imminēt in modū spicu-
li a quibus spica nominat. qz illis aristis qua-
si spiculis muniunt ne autū minorū moribus
spica a suis fructibus exuat. aut a bestijs tera-
tur. aut folia siue vagine quib⁹ fulcit culmus
et ambiēt ne possidere frugis incuruet dñ stipu-
la quasi vsta ab vsto sic dicit. qz collecta mel-
le exuntur stipula p̄pter agri culturaz. cul⁹ ps

ad pastū animalium reservata / palea dñ eō q̄
primū sola pascendis animalibus p̄beatur.
cuius natura in tantum est frigida q̄ obitas
uiues fluere nō sinat et adeo calida vt poma
maturescere compellat (buc⁹q̄ Jsi. li. xvij.)
Sunt aut frumētū multi genera vt. d. idē Jsi.
et etiā pli. li. xvij. v̄puta triticū / far / ordeū / si-
ligo / panitū / et milū / et huiusmodi. de quib⁹
post dicitur / sed hoc ē generale. Circa hec fru-
menta etiā attendenda est soli siue terre quali-
tas vbi hec serant. nā quedā in vna terra p̄o-
ficiunt / que in alia deficient et penitus inare-
sunt nā ordeū in noualib⁹ proficit vbi tritū
eius deficit et arefcit (vt dicit pli.) et sic de alijs
ē intelligendū. Jt attendit seminatōis qua-
litas. qz quedā citius / quedā tardius sunt se-
minanda. Nā citius semina biemalia / tardius
estiuālia. quedā etiā in terra profundius. que-
dam superficialibus sunt terre sibus cōmittē-
da. vnde alio modo ē seminādū triticū. et alio
modo far sicut et alio tpe gith milum et liminū
sicut exp̄sse dicit Hiero. sup Jsa. xvij. Jt em
maxime attendit cōgnitas teporis tam in se-
minando q̄ in colligendo. qz s̄m pli. li. xvij.
hoc vtilius fit interlunio q̄ tpe alio qz tunc se-
mina sic collecta potissime a vicis cōseruant
Jt attenditur teporis serenitas. vt dicit Jsi.
serere enim a sereno celo dicit. qz tunc serendū
est et nō per imbrib⁹. vnde virgilius. mund⁹ se-
rendus meorū. Et qz (vt d. pli. ibidē. c. xvij.)
accidit frumētū vicū. qz si tepus fuerit nimis
ventosum et hoc tribus vicib⁹ seu temporibus
scz quando est in flore. et quando incipit de-
flore et quando incipit maturescere. et flaro
enim horio spica euanescit et eximantur et fru-
ctu suo patitur abortiuum. Jt nocet tempus
pluuiosū nimis. qz nunc totū vel extinguit ex
frigiditate humoris. vel in herbam et solū su-
persuū luxuriat. Jt uocet calor subit⁹ et im-
moderatus sub hūbe clausus. qz diū humor
ad interiora radice rapit vi caloris tūc exbu-
more calido et viscoso nascunt quidā feruētū
li circa radice ex quorū cōrositate fruges her-
be viciat. Jt in grano circa folliculos nascū-
tur vermiculi corūpentes frumētū granū quā-
do spice in p̄uualī tpe post calozē immodē-
ratū corūpunt. Jt in tpe nimis sicco depaū-
peratur frumētū ex humore / et sic perit p̄pter
defectum nutrimentū. vel crescit in eo quedā
musce vides que vocantur catarides / virōres
frumentū penitus corrodentes. quandoq̄ eti-
am multiplicantur locuste et bruci / quoz dicit
se omnia denastantur. Jt erigitur in ipō se-
mine frumētali puritas. nā vt dicit pli. idē. c.

fvij. si semina deopite aut adipe tangerentur
vncq; semina corruerent. et tō cauendū est sū
moopē ne talibus misceā. qz oīa seminatiua
que ab illis sunt infecta corruunt. Itē req̄ri
tur in cōfcente fumento culture studiositas.
opozet enī vt a supfluis cautius et diligenti⁹
expurge. nā vt dī ibidē. Inter oīa frumenta
aliqñ herba mortifera inuenit vt lotiū lappa
tū et huiusmodi. qđ accidit ex vicio et malicia
attracti humoris vel ex defectu virtutis seu ca
louis sufficienter singula nō mutantis. Item
ibidē dī ex roze corrupto adherente folliculis
in granis accidit corruptio frugis que dī ru
bigo/ qz spīca inde corruunt et inanitur et in
colore rubiginē transmutat. Inter oīa autez
frumenti genera tritici obtinet primapatū. qz
humane nature nihil ē amabilius. nihil nu
tribilius. nihil etiā salubrius inuenitur. sed
hoc quere infra sub littera. S. quere etiā de
melle et segete.

De farre.

Ar autē est genus frumenti sic dicitur

f eo qđ abiutio missum in pila frāge
retur anteq̄ vsus mole haberet. a far
re aut dicitur varrāgo (vt dicit Jsid.) Est enī
herba ordeacea adhuc viridis in qua grana
ad maturatē non torquesunt.

De farina.

Arina que panis ē materia a farre ē

f dicta. Nam far siue frumentū iter mo
las fractū farinā facit. vel dī a farrien
do/ qz in panē redacta fartit vētrē. vel dicitur
farina pprie quando frumētū inter molas op
time est cōfractū fursure nō dū a medulle sub
stantia separo. nā quando flos medulle sepa
tur a fursure siue cortice/ tunc simila vel simila
go nuncupat. Dicit aliō noīe polen siue polis
vnde deriuat bec polēta et hoc pulmētū a pul
te dicitū (vt dicit Jsid. li. xx. c. vij.) quidā tamē
dicunt polentā esse pulres de farina purgant
simā factas. et dicitam polentā a polme qđ est
farina delicata que volat a mola in molendū
no et alio nomine a molū dicitur. qz pre sui le
uitate a mola eijcitur sicut et simila id est sine
mola. Polenta tamē alias hz significatiōes
vt dicitur in glo. sup ioseph. v. comedunt polen
tam eiusdē anni. grana scz cocta et manib⁹ cō
fricata et a folliculis separata admodū grani et
pilo tansi. et scđm hoc dī polenta quasi pilen
ta. Sed quocūq; noīe vocetur farina utilis ē
abo et in medicina. Inde enī fit panis p aq̄
admissionē et ignis decoctionē aliquādo aba
nus. i. seruis i abū datus nō delicatus. quan
doq; vero panis fermētatus fermēto mixtus
quandoq; etiā azimius siue fermēto/ cinereus

siue sincerus. quandoq; subāneric⁹ in cinere
coctus et reuertatus qui et focarius dī. quādo
q; dibanan⁹ in dibano coctus siue in furno.
his et multis alijs modis de farina arte pisto
ria fiunt panes (vt dicit Jsi. lib. xx.) qui omīs
cor hoīs cōfortant et cor nutriunt ac delectant
depdita reparant et restaurant. vires laboran
tibus administrant. sed pre omnib⁹ panis re
cens et mundus. de farina triticea preparatus
vt dicit Constan. in die. magis amabilis
et cōueniens est nature. Farina itaq; mola tenē
et frangitur crebro a fursure diuiditur. calida
aqua aspergitur fermētatur et sapidior reddi
tur. et pistata in formā panis redigitur. et tādē
decoq̄tur. et sic vltimo post multos labores vi
ta hoīs inde reficiatur et nutriatur. Utilis ē insu
per farina in medicina qñ cū alijs cōuenienti
bus debito modo admiscetur. nā farina cum
melle mixta faciei pustulas sanat et emendat.
vt dicit diasco.)mamille ex coagulatione la
ctis indurate apposita farina triticea vel filigi
nea cū adipe et vino decocta duriciē spergit et
locum mollificat vt d. idē. collectiōes et apo
stemata maturat. neruos induratos et quasi
spasmodicos aut contractos relaxat (vt d. idē)

De fermento.

Fermentū a feruore ē dicitū. qz feruere

f et crescere facit pastam (vt d. Jsid.
li. xx. ca. i. Est autē fermentū cōposi
tum ex diuersis virtutibus similē habēs sub
stantiam et virtutē. et ideo virtutē habet panis
elevationā et sui accretitate saporis ipsius pa
ste siue panis munitiua. et in ipsius similitudi
nē totus masse cui admiscetur cōuersiua. hz
etiā scđm diasco. virtutē humorū extraxiua
et qñ admiscetur cū sale hz vim apostematam
maturatiua et appetitiua. nā poros corporis a
perit subtilitate sue substantie et humores dil
soluit. fermentū aut latine zīma dī grece. vii/
de farina pura cōspersione aque cōglutina
ta dī azīma quasi sine zīma/ et est zīma inflati
ua/ corruptiua/ perforatiua/ et dimisiua prius
panis siue paste/ cui cōmiscetur. vt dicitur su
per epistolā. primo Loxin. quinto.

De fumo terre.

Unus terre ē quedā herba calida i

f primo gradu et sic appellata. qz vt
fumus in multa quāitate emittitur
de terra vel sic dī qz generatur a quadā fumo
sitate grossa a terra resoluta et circa terre super
ficiē adherente (vt dī in platea) que quāto vi
ridior tanto melior. exsiccat vero null⁹ ē effi
cacie et est grauis odoris et horribilis saporis
maxie nī ē virtutis/ purgat enī melancholiam

fleuma et coleram valet contra scabiē et pra bi
dropisim et frigida cā. iuuat podagricos. et
valet pra splenis et epatis opilationē. vnum
tū viciū hz ista herba qz inflatiua ē et veyrosi
tatis generatiua. et iō eius ventositas debet
teprimi cū aniso et cum feniculo ne generet cor
rosiones. (vt dicit platea.)

De feniculo.

Feniculus ē herba cōis multe tamen
efficacie et virtutis. Est enī herba ca
lida et sicca in secūdo gradu. virtutez
habet diuretica et aperitiua scz et incisiuam.
et subtili substantia et qualitanibus suis. vt d
platea) cuius semina radix et folia cōpetunt
medicīne. vnde 3 si. li. xvij. c. vltimo. feniculū
latini vocant eo qd eius trisi siue radicis succo
acuat visum oculorum. Cuius virtus eē tra
ditur vt serpentes annuā senectutē eius gustu
deponāt. hanc enā herbā greci mararum vo
cant. 3 stud aut sumit 3 si. ex certis dicitis pli.
li. xx. c. xxiiij. feniculū inquit nobilitauerūt ser
pentes qui gustu eius senectutē exuunt/ oculo
lozūqz acie ipsius succo reparant. vnde etiam
intellectū dant homini/ caliginē eo p̄cipue re
uelant/ vnde ex eius succo fit collitiū contra ca
liginē oculoꝝ valde aptum. Duius duplex ē
species. s. orientis et siluestris. cuius semē cuz
vino potatū cōtra morsum serpentū et scz scor
pionū valet. succus eius auribus instillatus
vermes necat ac stomachū stringit et corrobora
rat. nausea sedat/ calculum frangit et vinnā ex
citat. lac in māmillis multiplicat. radix ei⁹ re
nes purgat cū vino cocta idropicos curat. ca
nis morsum sanat. Dec oīa facit feniculus or
tentis. sed forius opat bec eadē ipomaranū
scz feniculus aggressis. vt dicit dia.

De ferula

Ferula est herba cuius succus dicitur gal
banū. vt d. 3 sid. li. xvij.) de quo fit
mentio. Ecce. xxiiij. vbi dicit qd sco
rar et galbanū et. vbi dicit glo. galbanū scdm
pli. dat sira in monte quodā vbi habūdat fer
rula a qua fluit resine modo. Dicit aut plini⁹
li. xx. ca. xxiiij. ferule semen ē aneto simile/ cui⁹
folia et rami cocti cū oleo et comesti cū melle sto
macho cōueniunt. sed si nimis comedunt/ do
lozē capitis faciunt. cuius radix bibita ad pō
dus denarij in duob⁹ ciatis vini. valet pra
serpentū morsiones. succus eius magnitudine
fabe deuoratus aluū soluit. cuius medulla vi
ridis imundicias faciei tollit. semen ei⁹ in vi
no bibitū sanguinē sistit. patientib⁹ caducuz
morbu subuenit. Omnis aut species ferula
num murens infestissima est. nā eius lacte sta

tim moriuntur. succus eius cohsert danitati o
culorum (bucufqz plinius.

De feno.

Enim est dictum ex hoc qd ex eo flā
ma nutritur. flos enim flamma ē. (vt
dicit 3 si. li. xvij.) ois enī herba mola
lis precisa sicca fenem dici pōt/ et maxime que
feribus animalū apta est nutriendis. Naz fe
num abus est pprie tumentoz. De feno aut
dicit glo. sup 3 sa. lx. fenū nascendo hz virozē
et crescendo decorem. deinde florem/ tandem
calore solis siccantū redigit in puluerem. sicut
et homo per etatū successione decorem amittit
ac cadit in puluerem et in mortē. fenū itaqz qd
diu viret et frondet montes et prata vestit et or
nat. et tam floꝝ diuersitatem/ qd etiam virozis
venustate ad sui aspectum inuentū oculos
allicit/ reficit/ et delectat/ propter substantie sue
raritatem seruente sole eius humiditas de facili
cōsumitur. et herba que primo flozendo quasi
ridere videbat tanq̄ a sua gloria spoliata pe
nitus inuenitur. Nam fenū qd bodie oritur et
virescit/ cras moritur et in dibanū mittit/ quā
quasi subito deficit et arefcit. sicut de imperio
p si multitudinē dē in psal. sstant sicut fenuz te
crozū quod pri. et. vbi dī. gio. quanto fenum
altius stat et minus profunde inferius depit
mitradicē/ tanto minus arefcit imo citius de
fcit et arefcit. fenū itaqz falcastro postq̄ conta
minatū fuerit/ et vt melius exsicceet soli exponit
et ne ex humoris sup fluitate circa terrā cōpu
rescat/ furcis et rastis sepius reuelatur. tandē
in cumulos et in accuos plurimos recolligit
et in vltimo in plaustris et vebiculis ad boꝝea
deportat. et ibi ad diuersos vsus necessarios
reseruat. s. fena aut nascētia in locis aliquā
lum montuosis mediocriter siccis magis sūt
odorifera et animalibus magis sapida qd illa
que crescant in pratis palustrib⁹ et aquosis.
vt d. pli. qz in illis humor nutritiualis ma
gis est digestus in illis vero minus.

De flagella.

Flagella dicuntur sūme arborū et vitū
pres ab eo qd sustinet ventoz flatus
vt d. 3 si. li. xvij.) quoz comas aliq̄
trines vocat. aliqui folia et dicit folia quasi fi
la. Nam foliū grece filum dicitur latine. et iō qd i fo
lijs sunt quedā venule in coz substantia ad
modū filozū protense. et iō translatiue dicunt
folia apud nos quasi fila. nodi aut ex quibus
exunt frondes siue folia de virgulis et flagel
lis oculi nuncupant. Nā humor aquosus sub
tilis parū hīs vncuositate ad ramos a radi
ce attractus vi caloris eleuat i diuersis locis

7 acumine suo penetrat ad exteri? / acibi qua
 si p oculos exiens vi interioris caloris 7 aenis
 exterioris transmutat in substantiā folioꝝ. (vt
 d. cōmentā. sup li. vegetabiliū arif. et secundū
 qualitatē hūoris domināns et foritudinem
 vel debilitatē caloris hūorē digerentis folia
 in qualitate et figura multiformiter variantur
 vt pz supra eodē. vbi agit de diuersitate arbo
 rū quo ad figurā variā folioꝝ. quere supra i
 eodē. A. ffolia itaq; ornāt arborē et muniunt
 tenellos flores 7 fructus ne a ventis caumati
 bus aut pluuijs iniuriā patiant. gradinū im
 petus 7 ventoz impulsus 7 imbrū icus in
 tercipit et repellit foliū sicut scūtū. ppter sub
 stantie sue raritatē et tenuitatē/modico vento
 mouent. sed de facili tamen nō cadunt ppter
 adherentē habūdantiā hūoris donec fructus
 latrantes sub folijs maturescāt. vii in vere 7
 in estate viuent 7 in autūno pallent. 7 sic ptra
 biem paulatim cōcidūt/ 7 tādē in terra cadentia
 pputrescūt. multū insup oueniūt folia me
 dicine. multis etiā aminantib? sunt in abum
 sicut folia hedere que ab hedis maxime dili
 guntur. vt d. 3si. Alias ppterates folioꝝ
 quere supra in littera eodem li. xvi.

Zores vt. d. 3si. li. xvij. dicunt qua
 si fluores eo q cito defnūt 7 soluūt.
 in his tamē multiplex ē dña scz odo
 ris /saporis/coloris / 7 leuitatis / 7 virtutis.
 nā odoze recreāt 7 delectāt spiritū. sapore im
 mutāt gustū colore alliciūt visum. leuitate de
 mulcent tactū. virtutē habēt multiplicē sanant
 moribū. zephiro generant austro dissoluunt.
 vt ibidē. d. 3si. arbores 7 herbas cāpos or
 tos 7 siluā pulcritudine sua decorāt 7 ornant
 dulcedine quā cōcipiūt ex celesti roze mel ad
 ministrant. 7 iō apes flores mellificādi grā vi
 sitant quādo 7 spē de fructu generāt. nam flo
 res semp fructū pcedunt 7 spē de subsequenti
 fructu relinquire pauerunt. de puro 7 vncu
 oso medulle arboris hūore originē ptabunt
 7 erumpētes de stipite virge virgā nō violant
 nec deflorant. sed poti? ipsā pficiūt mirabili
 ter 7 decorāt. 3tē flores in ortu solis seapiūt
 sicut in occasu sepius sese claudunt. multi sūt
 quī ex paucitate hūoris 7 liquiditate incalē
 scente calore 7 humiditatē cōsumēte deficiunt
 7 arefcunt aliquādoletnā flores ad solis faciē
 se puertunt. scdm ortū eius se aperiunt et pro
 cessū se diffundunt. vt pz in eliotopia que alio
 nose dī solsequit 7 dī a multis cicorea. vt pz
 supra. 3ntēpestius ortus floris signū ē defe
 ctus 7 carentie fructus vltimus cōsequenti.
 Nā tales flores subito frigore vel etiā corru

pto aere facillime corūpūnt. vel si sūt infimis
 biemales vel autūnales ad maturitatē debi
 tam ppter caloris defectū nullaten? pduam
 tur. vt. d. pli. li. xx. c. v.) 3nter alios flores pte
 pone lilioꝝ flores rosas 7 violas precipue ad
 coronas nobiliū adomādas. 8 quib? postea
 est dicēdū. Est flos cāpi flos specialis sic dē
 ctus. qz perse crescit in locis incultis nec fulca
 ris vomere/nec stercore impingnatis. vt. di.
 idē. Est itaq; flosculus stipite quidē gracilis
 7 modicus flore rubicundo/ 7 quasi colore sā
 guineo insignitus/cuius flores nec plus nec
 minus q per quinq; folia cōter distinguūtur
 cuius virtus centauree similis est. nō tamē ex
 pplexione sua tante amaritudinis. 3uis mē
 nori centauree in folijs 7 in stipite multū simi
 lis videat. 7 etiā in multis medicinaliter non
 inferior ab antiquis sapientibus iudicet. Lē
 taurea ē herba amarissima. vnde 7 fel terre dē
 ctur. cuius spē duplex maior 7 minor. hz
 ita cū quadā amaritudine dulcedinē in radi
 ce cui? succ? melle mixtus visum clarificat in
 flationes sedat. morsus venenosos curat. 7 3
 antracē apostema mortifex iuuat. 7 venosita
 tis sue maliciā reprimīt 7 refrenat. 7 impedit.
 ne materie furiositas ad nobilioꝝ mēbroꝝ
 immiseca se diffundat. bucusq; pli. vt supra.

De fructu

Fructus a frumīne nomē accepit. (vt
 d. 3si. qz frumīne id ē eminentiori pte
 gutturis velsūmur. (vt dicit 3sid. li.
 xvij) inde fruges dicimur. ffruct? autē proprie
 dicunt arboꝝ 7 agroꝝ quibus vrēdo fruimur
 quāuis abusiue fetū aialū fructū nūcupem?
 aliquando. Est itaq; generaliter atēdendum
 q ps arboris siue plante nobilioꝝ 7 vncuosi
 or tam in medulla q in radice solet attrahi na
 turaliter a calore. vt suo tpe pcedente flore et
 fructus originē disponēte inde fructus mate
 ria generet hūoris 7 caloris beneficio nutrit
 folioꝝ coopulo defenset. solis 7 virtutis cele
 stis influentiā ad perfectū deducat. 7 tādē ma
 turato fructu 7 collecto/ad vsū et esū debitiū
 assumat. fructus autē crudi 7 indigesti corpori
 bus maxie pueroz 7 debiliū sunt nocui 7 in
 flatiu. lūbricoꝝ 7 alioꝝ vermium generatiū
 hūorū maloz nutritiu gustus naturalis cor
 ruptiu. vt pz in mulieribus ipregnatis que
 maxie desiderant fructus imaturatos. vt dicit
 pli. sed fructus pgrui 7 maturi/ tam medicine
 q elui eruit apti/ ita tū q quilibet fruct? quo
 libet mō debito vtaf 7 pot? congru? p? fruct?
 vsū ordine subsequat. vt in li. dieta. plani?
 edocentur. fructus generaliter primo sūt audi

buri indigesti/stiptici/pōtici/vel amari. sed ca-
 lore exteriori interiorē cōfortante et humorem
 pontici et terrestrem dissolvente ac digerēte tā-
 ro dulciore et cōuenientiore sapore accipiunt
 quanto ad maturitatē perfectā plus accedunt
 Citius autē accedunt ad maturitatē/qui alti
 in ramorū summitatib⁹ crescunt et calori radio-
 rī solariū indirectus se exponunt. Adatura-
 tis signū mutatio ē coloris viridis et terrestri-
 in colorē palidū et rubentē et mutatio saporis
 insipidi/pontici/aut acidi/in sapore suanem
 gustui atq; dulcē. primo enī nascunt fruct⁹ vi-
 rides. sed quando tendunt ad maturitatē vin-
 cente calore in substantia fructū colorē mu-
 tant pariter et sapore. tanto etiā sunt meliores
 et in substantia laxiores/ quāto relaxata vi ca-
 lozis terrestri duritia et dominante hūiditate a-
 quea vel aerea maturitati sunt p̄p̄inquoiores
 et iō p̄bat fructū maturitas nō solū p̄ visum
 quo ad colorē. nec solū p̄ gustū quo ad sapo-
 rem. verū etiā p̄ tactū/ quando cōpressi digito
 tactui cedunt/ et sensui offerunt substantiā mol-
 liorē. vt. d. Jsa. in die.) fructus autē arborū
 crescentiū in montib⁹ puriores/ sapidiores/
 et etiā saniores sunt/ q̄ illarū que in vallibus
 crescant. et hoc accidit p̄pter dulcius/puri⁹/ et
 tēperatiū qd̄ ibi sez in montibus inueniunt
 nutrimentū (vt d. arif.) vt p̄ supra eo. quere
 de diuersitate arborū quo ad fructus circa finē
 Sunt autē quidā fructus primo dulces et sapi-
 di sed post efficiunt pontici ac amari sez mira-
 bolani (vt d. arif. tales fructus et si nō fuerint
 de se comestibiles sunt tū cū alijs medicina-
 les. fructus autē dulces (vt d. Jsa. in quatuor
 qualitatibus sunt tēperatiōres/humidiōres/
 calidiōres/ et ceteris nutritibiliōres. fruct⁹ vero
 frigidi et pontici duri sunt et stiptici ac opilati/
 ui siue cōstrictiui stomachi tū p̄fortatiui et ap-
 peritiui exētratiui/ maxime si comesti fuerint a-
 teiunis. sed post prandiū sūp̄ri cōfortant sto-
 machi orificiū. in vsū sump̄i/ cōprimūt abuz
 sump̄tū ad inferiora. et sunt cā solutiōis / et si
 fuerint acetosi fruct⁹ et aquoso modico et ter-
 restri cōpositi acamē colere extinguūt. sūi miti-
 gant stomachū cōfortant. hūiores grossos et
 frigidos dissolunt. diuidūt nō deponūt. bul-
 ces vero acunt. eis vinconferentes penetrā
 di totū corpus. fructus insipidi in quib⁹ do-
 minat aquosa humiditas ceteris minus sunt
 laudabiles qz stomachū nō iuuant. sed ab ho-
 minationē et fastidiū generant. fruct⁹ itaq; si
 bene maturati fuerint/ erunt saporis boni o-
 dozis iocundi. si nō fuerint puridi/ nō veni-
 culo si humore vel corrupto aere non infecti.

et tales fructus in loco sicco et mundo melius
 et diutius custodiunt/ et maxime si in feno vel
 palea cōtegant (vt d. pli.) Nā iūtra terrā et in
 loco hūido citius corrumpunt. Itē fruct⁹ matu-
 ri citius cadunt de arbore q̄ nō maturi/ et fa-
 cilis de nocte q̄ de die/ qz nocturno rore per-
 fusi efficiunt ponderosi/ et iō ad casum magis
 p̄ni. Dec de fructibus dicta sufficiant. qz mul-
 ta de fructibus supra eo. in tractatu de arbori-
 bus in generali sunt dicta.

De Germine

Semen (vt d. Jsa.) est pregnans sur-
 culus a gerendo dictus. vnde et ger-
 minatio. nā in germine gignit hūor
 nutrimentalis et ratio seminalis/ etiā in eo vi-
 get et operat calor naturalis et quīs sit modi-
 ce quantitatis in substantia maxime tū ē vir-
 tutis et potentie in efficacia. Nā virtus radi-
 cis trahit et transit in substantiā geminis. et
 iō herbe quādiū sunt in germine et viget i eis
 humor rāffusus a radice/ magis cōueniūt vsui
 medicine. Itaq; germē d̄ q̄ primo erūpit de
 radice arboris siue herbe. Nā cōfortato calo-
 re naturali qui in radice medulla ē inclusus.
 radix humorē sibi necessariū attrahit vi calo-
 ris/ et q̄ sibi nō est necessariū a se exteri⁹ reicit.
 et id calore incluso sursum eleuante et aere iuris
 lecus desiccante/ in naturā geminis transmu-
 tatur. et qz nō cessat attractionis cōtinuatio in
 radice/ iō nō cessat augmētū dilatatio in germi-
 ne quousq; ad debitū eueniat cōplementū. ca-
 lor itaq; celestis penetrans ad medullā radi-
 cis pres eius liquidiores et vinctuosiores ac
 puriores ad se attrahit et coagulat ac p̄tūgit/
 et coadunatas p̄ poros terre insensibiliter in-
 ducendo eas in substantiā geminis cōuertere
 nō desistit (vt dicit cōmen. sup li. vegetabi-
 liū) cōtrahit autē calorē viridē/ mediū sez inter
 rubentē et nigrū scdm̄ dominū lequaliū p̄tū
 terrestriū et ignearū. Nā generatio geminis bz
 fieri ex terreo hūore nigro opaco. sed p̄pter ae-
 reā p̄tū et ignearū admixtionē fit color eius
 viridis qui color medi⁹ d̄ ē inter rubē et ni-
 grū. Est etiā germē principiū culmi siue stipi-
 tis ac floris atq; fruct⁹ emittēs primo plures
 frondes mutuo se necentes quos facit natu-
 ra ad innatū caloris in substantia geminis cō-
 seruationē tenera enī eius subā frigidus aere
 de facili ledere nisi ab extrinseco nocamētoru
 tela frondiū tueret. de facili enī ledit ex aere fri-
 gido ex grandine et ex vento et etiā ex rore no-
 ctio et infectiuo. et ita p̄tra hūmōi nocamēta plu-
 rib⁹ folijs cōneris quasi plumb⁹ tunicalis te-
 git et mynif. D̄tus itaq; geminuz ornatus

terre est principium. nā oīa terre vitētia a germinib? oriuntur mutatiōis ipis ē indiciz 7 signum vernalis novitatis. finēq? annunciat. biemis 7 pconiz ē estivalis novitatis 7 venustatis a brucis locustis 7 erucis corodunt qñq? germina/ 7 tunc spes vltimus de fructu nō habetur.

De gramine

Ramē ē aggressis herba ab eo q? germinat sic vocata (vr. d. Jsi.) beneficō liquidē caloris ex humore terre oīs herba generat. nā celestis calor terre supficie penetrans pres eius subtiliores aggregat 7 i radicis spēm trāffigurat/ qui terre infir? calore in se claudit. cui? virtute humores circumiacentis terre ad sui incrementuz 7 nutrimentum attrahit. 7 qđ simile est i sui naturā alterat et cōmutat vel pvertit. 7 qđ sibi quo ad substantiā ē supfluū ad generationē folioꝝ germis transmittit. qz vero multe ppter būditatē materie ex attracto hūore generantur radices/ multe 7 diverse sūt graminū et herbarū pductiones mutuo se colligentes. et totū? fere supficie viroꝝ grā 7 floꝝ decentia vestientes. 7 quanto radices graminū inferi? ampli? se pfundūt/ tanto diffusius gramia culmos suos 7 folia in terre supficie se dilatāt. pullulātia aut gramina in principio sue germinatiōis se multiplicant/ si ppressa fuerunt aut mediocriter cōculcata. qñ enī in principio nimis luxuriare pmittunt/ cito prūpūt in semē 7 de facili indurant 7 suam perdunt pulcritudinē 7 viroꝝ. vr. d. pli.) Ex situ aut terre vbi crescit 7 qualitate hūoris quo nutriunt/ diversas qualitates generaliter sortiunt. (vr. d. idē 7 etiā cōmen. supra li. vege. vnde ex hūoꝝib? pplexiones parias habentibus qñq? herbe 7 gramina imo oīa in terraelescentia diversas ac diversas cōsequunt effecacias 7 virtutes. (vr. d. pli. 7 Jsa. 7 aliq. propter qđ scđm pdictos auctores gramina montū siue locoꝝ mōtosoꝝ sunt rarioꝝa 7 bicui ora q? gramina vallū siue pratoꝝ. Illa tam sunt ouib? cōveniētiōꝝa qz dulciōꝝa 7 salubriōꝝa 7 mediocriter sicciōꝝa. In palustrib? qđē crescentia sunt pinguiōꝝa 7 diffusioꝝa/ sed meliōꝝa sunt simpliciter que in montib? et locis altioꝝib? oriunt. nā vr. d. Jsa. 7 etiā cōstan. herbe palustres peioꝝis sunt nutrimentū/ nā a quosū generat sanguinē 7 cito se a mēbris dissolventē inflationē 7 rugitū in visceribus generant 7 in hīs paria. Est aut regula vr. d. Jsa. sic mysticū ad cemētū dixit. Lius radix inter herbas nutrit/ ei? semē nō est nutrimentum nec cōverso/ cui? semē nutrit/ ei? radix nō nutrit. gramē itaq? vr. d. paladius grātū facit so-

lio in aspectu. grātū etiā est aialibus i pastu. grātū etiā fit languentib? in effectu. nā sicut i radicib? sic in graminib? laet vir? multiplex medicine gramē etiā austrū tēpus pluviosuz sez 7 calidū diligit. nā viroꝝē ex imbuis habūdantia etiā in locis desertissimis/ ex se diffundit/ sed pvalente vento boreali 7 frigido deficit extrinsecus 7 marcescit. vr. d. beda. Scđm diasco. aut gramē dī quedā herba spēialis habens virgas nodosas sperfas sup terrā et folia lata aliquantulū 7 acuta. cui? radice nodosa ē 7 dulcis. 7 hāc herbā boues 7 alia aīamātia libenter comedunt 7 depascūt. Lius vir? ē stiptica et vulnez cōglutinatiua. vētis cōstrictiua vulnez renū 7 vesice sanatiua. doloris splenis mitigatiua. Hanc herbā noscūt canes et illā comedūt qñ se purgare volūt. vr. d. plinius. 7 hoc faciunt caute q? vir? pōt hoc ad humanā peritiem peruenire.

De galbano

Albanus ē herba cui? succ? galbanū dī. 7 ē herba in ramis ferule similis vr. d. varro. galbanū succ? ferule est. vr. d. Jsi. li. xvij. Inadit autē herba in estate est luit inde lachryma que recolligit 7 desiccatur Idē aut galbanū ē optimū qđ ē mūdissimuz 7 hz plures guttas sicut armoniale 7 est similis tū in colore/ habens grana limpida cui? granū nō est nimis sicci. vr. d. pli. et diasco. i estate circa fructū desiccatur. Inest aut ei virtus ignea calida sez i tertio gradu/ humida i primo. vr. d. idē. sophticatur aut cū pulvere colophonie 7 cū fabis fractis corticibus abiectis que cū optimo galbano et resoluto admiscetur Galbanū aut pur? diu pōt seruari. virtutē hz attrahendi/ dissolventi/ leniendi/ relaxandi/ 7 mitigandi. 7 fumus eius litargicos excitat. dolore splenis 7 opilatiōes cū aceto sanat. fetū mortuū de matrice educit 7 matricē purgat. cū melle puluis galbani lumbricos necat fum? ei? mēstruis ipat. serpentes 7 venenosa eius fum? fugat 7 dolore dentū mitigat. vr. d. pli. et plate. vbi subdit q? si galbanus dz ponit in medicina/ p? dz a supfluis emundari. primo igif sup ignē testa debz liquefieri 7 i aqua p? infūdi 7 qđ pur? ē supenabit. quod vero i vtile ē vt cortices 7 lapilli inferius residbit. Diasco. tū. d. q? i aqua feruēt galban? dz poni/ 7 qđ pent fūdū colligi dz qđ aut sup enatat vt cortices 7 bimōi debet amoueri?

De Gutta.

Ultra admodū galbani ē cuiusdam herbe vel arboris lachryma que alio noīe armoniacū appellat. Jsi? autē

De arbo. et plan.

arboris vel berberamusculi dieb' festiuis ab incolis incidunt' & gutta que inde distillat. gutta siue armoniacu a medicis nuncupatur vt dicit' Jsi. pli. & alij. Jstius gutte spes nobilioz e' que mundioz & purioz & terre feculentie est impermixtioz. que quide' debet esse candida et pinguis sicut thbus & quando frangit' apparet splendidu' interius & gumosu'. vt dicunt diasco. & pli. & habet odore' simile' castoreo & sapore' subamara aliquantulu' siue acuz. Est aut' gutta calida in tertio gradu & sicca in secundo habens virtute' dissoluendi & relaxandi. (vt dicit' in platea) cui' scrupul' potatus cu' oximelle spleneticos curat. aspitates siue i mundicias oculoꝝ mitigat & curat. cum succo absinthij lubricos necat. contra arthericā & sciaticā passionē cu' pice dura multu' inuat. vrinam puocat. menstrua purgat oēs tūozes et inflationes sedat (vt d. glo. sup illu' locu' miriba & gutta &c.

De Gariophilo

Gariophili (vt. d. dia) quida' sunt perfecti & saporis acuti coloris subnigri. calidi & sicci in effectu. hūidi vero interius acuti quide' in suis qualitatib' magis sunt remissi. Sunt aut' fruct' cuiusda' arboris in india qui in estiuo tpe colligunt' qū sūt maturi p quinq' annos in multa efficacia reseruat' tur. In loco eia' nō nimis sicco nec nimis humidō debēt seruari. qz in multu' hūido putrefcūt. & multu' sicco arefcunt. Eligendi sunt aut' qui in superficie aliquantulu' habent planitie' qui acutu' habēt sapore' & suauē odore' & qui expressione vnguis aliquid emittunt hūiditatis. Sophisticant aut' cu' puluere gariophili' rū mixto cu' aceto & vino odorifero ex quo contrahunt humiditatem et vix discernunt qz in exteriori superficie magis sunt acuti q' alij. et ideo acuti magis ē in exteriorib' q' in interiorib'. sed sophisticati nō possunt vltra viginti dies obseruari. Habent aut' boni gariophili virtutem confortandi. & ex aromanitate sua dissoluendi & consumēdi ex qualitatibus suis. confortat enī cerebz et virtute' animalē. valēt enī am' contra defectum cordis /quare confortat virtutē spūalē. valent enī cōtra indigestionē stomachi et dolore' ex frigiditate & ventositate. virtutē inuuant naturalē (bucisq' diascoyides.

De Benesta.

Benesta que etiā ab amaritudine dicit' qz eius gustus nimis amarus est hominibus / arbutu' ē / crescit in locis desertis in cultis & saporis. cui' p'sentia' sterilitatis & ariditatis terre vbi crescit testis est. habet multos ramos graciles / duros / et nodo-

fos / virentes hieme & estate. flores glaucos / spissos / & inuolutos. grauis odoris / amari saporis. sed nō marie sunt virtutis. vrb. diasco. Nā floꝝ et folioꝝ ei' elixatura splenis tūozes cōpescit. dolori dentiū subuenit. mēstrua stringit. fluxū dissenterie sistit. pediculos et lendes lucas eius perimit. semē facit in quibusdant' amara et nigra' tecis longis & nigris admodū folioꝝ vitis vel pisē cōuolutū. & velet ad p'dicta omnia.

De Grano

Ranū ē minima tā seminis q' arboris p'icula distincta substantialiter & diuisa. In quolibet aut' grano ē cortex et medulla in aqua relinquēto seminalis vt ex grano terre cōmisso possit p'duci planta vt in quolibet grano ē relicta potentia a natura vt ex ea possit fieri planta qua mediāte species ei' multiplicet' & in esse specifico cōseruet' vnde granum quauis sit modicu' in substantia corticis et medulle / magnum tū est in ratiois seminalis efficacia & virtute & sicut grana differunt in specie sic differunt in figura / situ / aut dispositione: vnde. d. arif. in. i. li. de plan. grana inquit & semina / alia nascunt' i plātis sine siliqua / vt semen aneti & feniculi & b'mōi. & alia nascunt' in siliquis & in folliculis / vt faba & alia legumina. & alia in substantia callosa emittunt' vt semina p'iroꝝ & pomoz. et quedā habent granū in testa & calluz extra testā. vt nuc' et oliua. Grana autem ordinata in siliquis et folliculis variant' multipliciter in situ. qz quedam habēt grana sua multiplicata in siliqua sua / sicut accidit in celidonia quedā herba valens ad oculos. quedā faciunt & grana in folliculo clauso. vt faba / p'isa / &c. quedā i nō clauso vt triticū et spelta et similia. quedā aut' non faciunt sua grana in aliquo folliculo vt grana orde' / sed paleā suā quasi p'riuar' cu' grano suo. Et quedā grana sūt dupla p' ordinē ab q' pariete in siliqua sua vt grana celidonie. et quedā sūt duplata pietē mediāte. vt p'z. et in granis nasturij. et quedā triplicāt in diuersis p' ordinē in cellulis eiusdē folliculi. vt p'z i mirto in cuius fructu sūt tres celle / et in qualibet cella tria grana vel quatuor sine pietē aliquo sunt p'iuera in quibus ē inter grana et grana partes ligneus / sicut in cassia fistula. aliquando partes carnosus / vt p'z i cucumere et cucurbita. et quādoq' inter grana sunt pietes diuersi generis et diuersē substantie. vt accidit i malogranatis in quib' sunt quidam penetes carnosī inter grana et grana similiter et quedam tele tenues nō carnosē sunt inter grana et grana. Sed sicut differunt grana et grana inter se

in substātia/ita etiam in figura. habent enim quedam formam rotundā. quedā piramida lem et oblongā. quedā triangulā vel multalaterem/ ut p3 in ciceribus. grana etiā que sunt oblonga in vno latere vident esse quasi fassa ut p3 in grano tritici et consimilibus. Lortiacus aut siue telis muniunt grana propter intenis medulle et caloris naturalis conservatio nem. bucusq; Aristo.

De Bith

Bith genus est leguminis similis a mino in quātitate sed nigri coloris. et in pane spargitur dulcorādo. ut d glo. sup Jsa. xvij. Scdm Anst. platea. et dia gith est herba calida et sicca in secūdo gradu. que inter frumenta nascitur habens semē paruum/nigrū/et quasi triangulū/diureticius/et subamara. habens virtutē dissoluedi et consumendi. opilatiōes etiam splenis et epans habet dissoluedi virtutē et aperiendi et ventositates extenuādi/et emoroidas inflatas sed dandi et eoz fluxus restringēdi et lumbucos vermes cū melle interficiendi. hāc herbam dicunt esse vigellā/cuius decoctio in aceto occidit vermes aurii si auribus repidahntilatur. apostemata rumpit si cū fursure et semine lini et fimo columbarū in vino decocta cathaplasmetur. ptra leprā etiā valere dicit/si cū rapbano et modico sale apponatur. menstrua puocat et abortum pcurat si mulier inde subfumi get contra strangurā et iliaca passionē vinum in quo per noctē vigella fuerit infusa propinetur. nec debet decoqui ne nimis violēta efficiatur. nā ut dicit cōstan. vigella in multa quātitate sumpta occidit.

De Jlice.

Jlex est spēs quercus arbor scz glandifera. et dicitur ab eligo. gis. qz ut dicit Jsi. li. xij. huius arboris fructus homines sibi primo ad victū inuenerūt et elegerunt. priusq; enim frumētū esset vsus antiqui vixerunt glande. Inter arbores aut glandiferas honorabilior iudicatur illex cuius fructus. (ut dicit pli. li. xvi.) multas reficit nationes. Est siquēz illex arbor grosse et p funde radicis solidissimi ligni et corticis dunssini et etiā rugosi ramositate et rōne foliorum ymbrositate iocūde et quo ad fructus glandiferos nō modice fecunditatis. lignū siquēz eius forte ē et durabile imo fere iputabile. nā ei trunci in lapidū soliditate cōuertunt. et quāto per lōgia secula in talibus locis hūiditate defigunt. tāto amplius indurant. et iō talia ligna deoz replis et regalū edificioz structuris erāta pta. iō pro

pter indissolubilem naturā et illice deoz simulacra sepius sculpebant. ut d. plinius.

De Junipero.

Juniperus ē arbor sic dicta apud grecos/co qz ab amplo in angustū finit sicut ignis vel qz cōceptū diuini ignē cōseruet/adeo qz si prime et eius cinere fuerit coopte vsq; ad annū (ut dicit) nullatenus extinguentur siquēz apud grecos ignis dicitur. Juniperus aut alia est magna alia pua (ut d Jsi. li. xvij. et vtraq; arbor ē aspera et quasi aculeata/ et folia habens multa gracilia et acuta/ et vtraq; est fructifera sed pua magis. multa cui sunt grana pua et rotunda/ primo virida et post efficiunt quasi purpurea vel quasi subrubea quando plenarie sunt matura virorem fructus et folia vir deponit. Est autem arbor calida et sicca in tertio gradu. (ut d. dial. cuius fructus cōgruunt medicane que i vere colligunt et p bienniu reseruant. virtutes habent dissoluedi/cōsumendi/et cōfortandi contra fluxum ventris et acumine medicane valet decoctio baccaz eius in aqua plumbali/ si inde panens balneet. Et iunipero etiā fit oleū in iuniperinuz efficacissimū cōtra quartanā. si quotidie pondus dragma in cibo vel alio modo offerat. valet etiā cōtra iliaca passionē si partes dolentes inde perungat. epilepticis et caducis subuenit lapidē frangit si per siringaz mittat. Siringa est fistula subtilis cū qua medicina mittit in vesicā. vinū decoctiois iuniperi cū ficibus sicis peccat purgat. tussim tollit (bucusq; diaseo. et platea. in locis saxosis et incultis crescit et in desertis. eius ymbra fugiunt serpētes. ut d. pli. et iō fructus eius creditur valere p venenū.

De Jfopo

Jfopus ē herba breuis et modica et inter petrosa crescit et in radiabus petre solide se inficens. (ut d. cassi. sup psal.) hanc herbā. d. dia. esse calidā et siccā in tertio gradu. Huius virtus cōsistit in floribus et folijs plus qz in stipite vel in radice. in estate aut pducit flores et tunc dicitur colligi. i loco ymbroso mundo et nō fumoso dicitur desiccari virtutē hz dissoluedi/cōsumendi/et attrahēdi/ac mundificandi. pulmonē et oia vicia pectoris ex frigida cā purgat et mundificat/si aut sicca sicca in vino decoquat et patienti prebeat dolorē stomachi et intestinoy tollit. fomētū ex aqua decoctionis ei a supfluis humoribus matricē mundificat et abstergit. herba isopi in testa calefacta et capiti supposita/cataractum frigidū cōpescit. guttur cadēte reprimat. dolorē ex ventositate tollit. Dicitur autem hic

isopus hoc isopū. et a quibusdā auctorib⁹ et
media corripit et a quibusdā pducit. Dicit enī
in aurora. Est humilis pter que suis radici-
bus berens. Et vicis isopus herba pectoris
medens. In claudiano vero pducit. (vt di.
alanus li. x.) De celū terre confortat ced⁹ iso-
po. Et iterū alius quidā dicit. Pectoris her-
ba canos nupes incedit isopus. Et iterū alius
Ad pulmonis opus cōfert medicamē isopus
Zante etiā auctoritatis fuit hec herba quā
modica apud veteres. vt di. pli. q sine ipsius
asperione se purificari nō posse indelubris re-
putarent. vnde etiā apud hebreos fasciculo
isopi mundandi solebant purificari. vt patet
Exo. xij. et leui. xij. et numeri. xv. In super eius
puluis valet cōtra hidropisim vt di. dial. li.
uorem a corpore mundat et colorē vultibus
optimū administrat. dolorē dentiū mitigat. ni-
tius aurium sedat. et etiam lumbricos necat
vt dicit idem.

De Jacinto.

Jacincus ē herba habens florē pur-
pureū. traxit autē nomē apuero quo-
dā nobili quī in salibus inter flores
purpureos mortu⁹ ē reperus. deditq; nomen
berbe casus funeris puenlis. Est etiā similis
viole in radice. vt d. pli. li. xvij. eius nois pari-
ter et coloris est quidā lapis preciosos quī in
ter duodecim lapides preciosos in apoc. nu-
merat. Jacincus itaq; est nomē hominis la-
pidis atq; floris propu⁹ itaq; color eius ē ae-
reus siue celestis purpureū bz colorē sāguinis
siue ignis vel bisserinis. Istis duodecim co-
loribus colorata fuerūt sacerdotalia vestimē-
ta in veteri testamento.

De Iusquiamo

Iusquiamus grece a latinis dicit ca-
nicularis eo q in basta eius ex vitro
q; latere quedā crescūt capitella for-
mata in figura cancroz. sicut est videre i ma-
lis punicis seu granat. vt d. Jsi. li. xvij. quo-
rum ora sepata sunt diuersa habentia in se-
mina similia papaueri. hec herba insana vo-
cat. q; vsus eius piculosus ē. nam si edat vel
bibat insaniā facit vel somni imaginē turpi-
dam. et iō hanc vocat vulgus mulindrū ppter
alienationē mentis quā induat. Jsi. hec autē
cū sit herba venenosa habet semē nigz. rube-
um et acerbū. vt di. dia. et pli. Nigrū pessimum
est et mortifer. rubeū ē minus malū sed albū
adbu minus. vnde huius vsus magis cōue-
nit medicinē. virtutē bz cōstringendi / mortifi-
candi / et somnū puocandi. habens semē ni-
grum bz folia nigra / aspera / et dura. et flores
purpureos et folliculos duos et solidos et spī-

fos. habens vero semē obrufū flores habet
mellinos et folliculos meliores sed hīs semē
albū flores habet albos / et folia pingua et
mollia succo plena. et hec herba frigida est in
tertio gradu / et sicca in secundo. et iō tiores re-
punit ventrē stringit. fluxū ventris sistit. dolo-
rem dentiū de calida causa tollit. reuma cali-
dū cōpescit. (hucusq; dial. et pli. De semie siq;
dē iusquiami dicit arif. in libro vegetabilium
semen hebeni id est iusquiami qd ē mortiferū
apud pres in hierusalē ē comestibile. ex quo
p3 q eius malicia et venenositas p bonitates
terre vbi crescit / vel malicia diminit vel auge-
tur. De iusquiamo dicit magister in historijs.
sup Exo. xiiij. q in tiara siue summi pontifi-
cis corona stabat flos erectus similis berbe
quā greci. iusquiamos vocant. digiti vnius
magnitudine. Sub illo autē in extremitate tia-
re circa frontē et occiput erat circulus aure⁹ tri-
plia distinctus ordine sup quā stabant flores
aurei similes plantagini a tympore ad tymp⁹
et. vnde in hoc fuerūt priuilegiata iste herbe.
q earum similitudo inadari sacerdotis summi
figurari memit.

De Castanea.

Castanea est arbor magna et ppera a
grecis sic vocata. (vt dicit Jfido. li.
xvij.) Jeo q fructus eius gemi in mo-
dum testiculoz inter folliculū rescinditū sunt
qui dū eijciunt castrant. et iō tales arbores a
castrando. castanee greco vocabulo nuncupā-
tur. hec arbor cū exalta fuerit tanq; silua pullu-
lare cōsuevit (vt d. Jsi.) hec arbor est multuz
vtilis. nā eius lignum valet ad edificioz stru-
cturā. ad ignū nutrimentū. eius fructus valēt
ad cibū et folia et cornices ad medicinā. (fru-
ctus siquidē eius quīs sub vili cornice aspero
et duro in arboze abscondat / ramentū quī matu-
rus extrahitur dulcis inuenit. potissime autē
quī decoquitur vel assatur. sicut autem sub die
Jsa. in die. Castanee sunt calide i medio pu-
mi gradu et sicce in secundo. et iō rōne colo-
ris habēt dulcedinē. rōne vero siccitatis hīs
ponticitatē. Castanee crude comeste sūt infla-
tiue et doloris capins ppter inclusum fumū
generatiue. Sed vt ab eis nocuumm aufe-
rat / oportet vel q assentur / vt corpulentia co-
rū terrestris rarificet. vel vt in dulci aqua deco-
quant. vt ex aque hūiditate et mollitie tēpent
et tūc hū nutriunt et laudabiles hūores gene-
rant et corpis ac pectoris siccitatem tēpant. et
maxie si cū zucara comedant a colerical aut fle-
gmaticis cū puro melle. valent etiā scdm me-
dianam / q; abominationis et vomitus sunt

cōstrictiue ⁊ ieiuni stomachi cōfortatiue. Itē castance cū modico sale trite et cū melle tēpa-
te/rabidi canis vel bois morsus sunt optime
sanatiue. Itē cū farina ordei ⁊ cū aceto carba
plasmate/tumoris māmillaꝝ sunt efficaciter
repressiue. Itē eaz cortices ac folia vsta ⁊ pul-
uerisata ac cū vino tēpara adolescentis capiti
admodū cathaplastatis apposita augmen-
tant capillos ⁊ pbibent eoz casuz. (bucusqꝫ
Isaac in die.

De Lauro

Laur⁹ ē arbor victorialis digna mul-
tis laude p̄conijs p̄pter singulareꝝ
gr̄e sue excellentiā et virtutum. p̄pter
q̄d ⁊ victores quondā obtenta victoria. seris
laureis coronati laureati dicebant. quam gre-
ca damnē vocāt/cuius virtutes ⁊ singulares
p̄prietates supra posuimus in hoc eodem li.
in littera. B. quere ibi ⁊ inuenies.

De lentisco.

Lentiscus est arbor similis humilis
⁊ medicinalis que a grecis ⁊ hebreis
is cinus alio noie appellat⁹. d. glo.
sup dame. xij) cuius folioꝝ succ⁹ sanat et con-
glutinat fassa labia siue alia vlcera. vt dicit
ibidē. ⁊ dicit lentiscus eo q̄ eius cuspis mollis
sit et lentus. nā q̄d molle ē ⁊ flexibile lentum
dicere p̄sueuimus. (vt d. Isid. li. xvij.) Itius
arboris fruct⁹ oleū deludat ⁊ cortex resina q̄
mastic appellat⁹. et ē melior que in chio insula
generat⁹. (vt dicunt Isid. et pli. li. xvi.) folia
istius arboris sc̄dm dial. pli. ⁊ platea . licet ⁊
tota arbor calida sunt valde ⁊ sicca. ⁊ habent
virtutē p̄stringendi/cōsolidandi ⁊ p̄foriadi.
⁊ valēt p̄ vomitū ⁊ oēm fluxū tā sanguis q̄
humoꝝ alioꝝ. similes virtutes hz gūmi eius
scz mastic que a masticādo sic dicit. eo q̄ masti-
cata sic efficit glutinosa ⁊ dura ad modū cere.
circa dentes ⁊ sic masticata gingiuas a pu-
tridis būonibus purgat. dentes mobiles cō-
firmat ⁊ dealbat ⁊ eoz radices roborat ⁊ cō-
firmat. anbelitū maluz amputat ⁊ emundat.
Decmastic sic colligit in fine veris cortices ci-
ni seu lentisci insandunt et mundificat terra
veltes mūde supponunt ne liquor cadens in
terrā cadat. vnde que clara est et mūda ⁊ alba
ē eligenda. que vero hz terrā admixtā ⁊ que
obscura est abijcienda. cerebz emundat ⁊ de-
purat ⁊ multū excreare facit. virtutē digestiua
cōfortat. venositate attenuat. liquefactū sup
regulā calidā oia fracta gēmas scz ⁊ alia mi-
ro modo cōsolidat. Dicit etiā pli. sic et diasco.
lentisc⁹ ē arbor multū spinosa cū radice alta i
plurimas ptes diuisa/fructū habens similem
mirro sed minorē/rubēū interius q̄ est matu-

rus habēs asperā lanā intus/cuius succ⁹ ma-
xime sanat fluxum mulierum.

De Lilio.

Liliū vt. d. Isid. ē lactei coloris herba
cui⁹ candor cū sit in folijs. auri tamē
spēs intus fulget. De lilio autē dicunt
diasco. ⁊ platea. liliū calidū ē ⁊ humidū ⁊ ali-
ud ē siluestre ⁊ aliud domesticū ⁊ aliud gerie
purpureū florē. ⁊ aliud albū q̄d est meli⁹ ⁊ est
ficacius. et aliud croceū vel purpureū. Est autē
virtus liliij maturatiua. vnde valēt p̄ aposte-
mata si cū angungia cōterat⁹. Itē ei inest virt⁹
remolliitiua. vnde valēt cōtra duriciā splenis
si ei⁹ succo oleo veteri admixto ⁊ bene ignoꝝ
porato splenis regio mungat⁹. Itē ei inest virt⁹
mundificatiua. vnde valēt ad faciē colorādā
si puluis eius cum aqua rosea admisceatur
⁊ facies cū eadem mixtura abluat⁹. Itē mīa
ganua. ⁊ iō folia ei⁹ decocta et imposita. valz
ad loca que sūt cōbusta. Itē facit radix ei⁹ si
trita cū oleo apponat⁹. Itē virtus ei⁹ est aper-
tiua ⁊ cōpacoz dissoluitiua. iō educat mēstruo
sitate. Itē virtus inest ei tumoris repressiua ⁊
iō valēt p̄tra apostemata ex ventositate infa-
tiua si radix eius trita cū oleo sepius appona-
tur. (bucusqꝫ diasco.) De lilio autē sic dicit pli.
lilia multis modis nobilitat⁹ florē suū. Nam
potate cū vino serpentū iā⁹ sanāt. ⁊ valent p̄
frigidoz maliciā ⁊ venenū dcoce i vino oleo
admixto clauos pedū et nodos soluit. pilos
quoqꝫ locis adustis reddūt. in vino etiā deco-
cte addito melle ventis p̄asis subueniūt folia
eius decocta in vino vulnera sanāt. semē eius
cōmitū igni apponit sacro. flos ⁊ folia subue-
niunt vlcēꝝ necessitati. bucusqꝫ pli. li. xx. c. xix.
Itē in eodē li. c. v. rose nobilitari p̄ximū est ⁊
quadā vnguenti cognitione. Itē eni fit no-
bile vnguentū siue oleū q̄d lilioꝝ appellatur
sicut ⁊ de rosis oleū rosaceū fieri cōsuevit. De
radice ei⁹ p̄cedit basta interdū triū cubitoꝝ
deinde dependet ab eius sūmitate flos dedi-
uij ab angustis in latitudine se relaxās ⁊ dila-
tans/admodū cāpanelle resupinus ⁊ i circa
itū laboris iutus habēs quasi tenue filū cōri-
nens in se semē stantibus i medio crocis vnde
nihil lilio grossius ē ad decentiā coloris. odo-
ris redolentiā et efficacā corpous et virtutis.
cui⁹ coloꝝ est mplex. albus rubeus ⁊ purpure-
us. (bucusqꝫ pli. li. xx. c. v.) Dabet autē liliū
radicē ex multis bullis p̄sistentē/sicut allium
vt di. anst. li. vegeta.) ⁊ in singulis bullis est
vritus seminatiua. ⁊ iō ex quocūqꝫ crescit plā-
ta q̄i p se plantatur. de hoc quere supra et de
alilo i lra. B. dicit ad p̄dicta anst. q̄ basta liliū

que nodosa est si incuruat in terram et cooperiatur antequam aperiat semine eius et radix eius sine cepa non eradicet statim infra paucos dies quod inuenies quod a quolibet nodo stipitis sui emittet parua cepula quasi eest illa de tuniis liliis siue de bullis cepulis. s. radices et hoc est mirum valde. Item ibidem sequitur flores lilij prius sunt virides post albescent. et si stipes siue basta a radice totaliter abscindat. quod totus humor stipitis est induratus/naturalis calor in medullis se convertit ad superiorem partem stipitis et digerit ipsam materiam ipsi? floribus et tunc expandit flosculos et albescit humore primum tunc digesto. et ideo videtur ibidem verificatores copauerunt liliu in intellectu humano qui in fine sollicitat de eternis. Item dicitur quod liliu non habeat roem seminariam in semine et radice et in hoc differt a porro et allio et alijs que habent rationem seminis in multis locis. De hoc quere supra de allijs et cepis in lra. d. et. **L.** Lilius insuper basta nouiter cum flore abscisa glebe argillose infixa in viro re seruat diutius flore suu. flos lilij qui iteger est intactus permanet. multu suauiter redolet. confectus vero manibus et confectus multu fetet. ipsu quoque flore cum semine solu pro fructu habet tota etiam virtute qua liliu habet in stipite et in radice totu ostendit in capite. s. in flore et in semine. et quanto flos ipsi? altius in bastili erigitur tanto caput submissus inclinatur. flos insuper eius est exterius planus/suauis tactu/et forma rotundus/aspectu delectabilis et iocundus. Interius autem granis aureis in sua concavitate est resperisus que tingunt plus quam crocus et hec tingentia grana septe bastulis sustentant. vni ex sepe folijs candidissimis simul contiguus componitur/ex septe granis aureis intrinsecus decoratur/in quo medio semen eius loco fructu miro decore collocat/et circumpansi floris beneficio tenentudo seminis a lesione frigidi aenis custodit.

De lactuca.

Lactuca (vt d. Plin.) ex lactei humoris substantia est vocata/vel quia nutriendes mulieres lacte implet. hec iuuenis venereis motu ardet. cuius duplex est species scilicet domestica et agrestis. qua seraliu vocamur/ eo quod in dorso eius aculeos habet duos ad modum ferre vt dicit. Plin. li. xvij. ca. vi. de qua. d. Plin. in die. lactuca agrestis domestice in forma est similis. sed longiores habet frondes subtiliores aspirosas et minus virides propter sue humiditatis puritatem. et ideo multe est amaritudinis et potantatis respectu illius que est domestica. quia maioris est caloris et siccitatis. et ideo multi dicunt quod mestrura puocat et humores crudos expellit.

vt d. dia. lactuca vero domestica frigida est et humida. sed temperata/ita quod neutra qualitate excedit modum. et ideo eius usus cognuit esui et non medicine. et subtilis habet substantiam et maxime quoniam erit recens. et ideo cito digerit et stomachi arsuram et morosuram et colera rubea sedat. sanguis ebullitione refrigerat. et infonitatem placat. capitis dolore ex fumo colerico sanat. lac in mulieribus multiplicat et semine in viris generat et augmetur et hoc accidit propter bonitatem sanguinis que gignit in perfecta quantitate et in perfecta etiam qualitate sed quoniam antiquat et induratur minuit eius humiditas et amaricat. et ex usu eius sanguis pessime generat. virtus visiva in deficiat et debilitat. cuius causa est sensus animalis mortificatio. quod cum sua ponticitate sensu suffocant naturalē. et ideo talis lactuca generare volentibus maxime est nocua. Nam materiam cogelat et coagulat seminalē et precipue semine eius /si in cibo aut in potu sepius assumat (buciscus Plin. in die.) Plin. aut lib. ix. c. viij. de lactuca dicitur spes lactuce sponte nascentis quam caprinam vocant/qua piccata in mare/primum necantur pisces qui sunt in vicino. cuius lac cum aceto et aqua et vino hidropicis medetur. cuius caule et folijs contusis asperso sale nervi inlasi sanant. Alia est spes lactuce que nascitur in aruis cuius folia trita cum polenta illita vlcibus sanant. et hac greci isopon vocant. Tertia spes crecit in siluis quam stano vocant. cuius folia trita cum polenta vulneribus presertim sanguine sistunt. et putrescentia vulnera sanant. radice et folijs mitigat scorbuto igne. Est etiam alia spes lactuce habens rotunda folia et breuia quam multi beraciam vocant cuius succu accipitres scalpendo herbam extrahunt. et inde tangentes oculos discutiunt obscuritatem et caliginem cum senescunt. cuius herbe succus sanat oia vicia oculorum. et maxime quoniam ei lac mulieris admisceat. serpentum moribus et scorpiionu ictibus medetur/si succus eius cum vino potetur. et folia trita super vulnus emplastrat. omnem etiam inflationem discutit et coepescit. Semine etiam lactucis tam siluestris quam domestice libidinis imaginaciones in somnis coepescit et corpus polui non permittit si in cibo frequenter assumat. frequenter etiam usus eius et nimius esus oculorum officat claritatem. Multas alias laudes attribuit ei plinius in eodem capitulo. sed hec sufficienter

De Zappa.

Zappa est herba hinc folia lata et spissa circa terram hinc in summitatibus bastulaz quedam capitella spinosa et aculeata sed recurua/que vestibus transuentium solent adberere. (vt d. Plin. li. xvij) lappa est dicta/ eo quod

babeat caulē ingentes p terrā dispersā q̄ a gre-
cis philatrophos dī. eo q̄ vestib⁹ hominum
adhereat ob aspitates sui et nascatur iuxta mu-
ros 7 dī philatrophos. i. amās boies qz qua-
si quadā affectione videtur bois adberere ve-
stibus. Lūi⁹ species est duplex acuta et rotun-
da ad similitudinem pedū caballī. vnde et a
multis vocatur virgula cabellina. et vtriusqz
folia grauis et horribilis odoris sunt pariter
et saporis. (vr. d. dias.) Sed pli. d. li. xx. c. xxiij
lappē multe sunt species et om̄s sūt medicina-
les. nā icub⁹ scorpionū medentur nec feriunt
boiem si iuueni⁹ fuerit. succo eius. decoctio ra-
dicis eius dentes p̄firmat. si tepida in ore te-
neatur. Semen ei⁹ execrabilia vicia stomachi
curat. reijcientibus sanguinem p̄dest. dissen-
terijs subuenit. nā radix ei⁹ cū vino sistit aluū
sed folia cū sale adiecto. solūūt. semen ei⁹ po-
tū datū calculosos adiuuat. tota herba trita
cū anindia valet cōtra strumū. (bucisqz pli.)
Sed scdm platea. lappa siue lappatiū est her-
ba calida 7 sicca habēs virtutē dissoluendi/
relaxandi/aperiendi/accedendi. 7 iō valet cō-
tra scabiē pruritū/serpentū/7 impetiginē. et i
tercutaneū cōsumit humorē. apostematū dī/
soluit duriciē 7 tumorē. valet cōtra frigidā bi-
dropisim et splenis opilationē. succ⁹ eius cū
succo nre admixtus cerebz purgat a flegma-
matica supfluitate. si in modica quantitate na-
ribus in balneo vel in aere calido instillentur.

De lappate.

Appates abus ē ex quibusdam her-
bis domesticis recentibus lappatiū
similibus cōpositus aut cōfect⁹. vr. d. glo. su-
per iudi. xv. vnde alexan. nequā ait. Lappa-
tes abus est olus cōponit eundē. Scdm ali-
os lappates est genus caulis habēs folia la-
ta vt lappa/ sed folia lappatis sunt mollia/
crassa/subalbida/palma iuoluta/inter se mi-
rabiliter cōnexa/habēs stipitē breuē et grossū
nodosū exterius/ sed mollē interius 7 carno-
sum. Dec herba cōuenit esui et medicinē/ 7 in-
de fit abus bonus qui diu seruan pōt sū deco-
ctio cū acceto sinapi 7 melle diligentius cōpo-
natur. et talis abus vulgariter cōpositū nun-
cupat/ cui virtus est singularis sez resistere ea-
brietati. (vr. d. pli. li. xx. c. x. nam ante cibū cō-
mesta cauet ne ebrietas supueniat post crapu-
lam sumpta/ cōpellit crapulā vt recedat. 7 vt
damat scola rasis cū nbus fractis. haq herba
nihil ē vtilius stomacho atqz neruis. et iō pa-
ralticis 7 tremulis iuber eā dari et sanguinez
reijcientibus. lacis vberatē p̄bet puenis. va-
let etiā succ⁹ eius aduersus venenū 7 serpentū

icibus occurrūt/ et maxime semē ei⁹. similiter 7
valet cōtra morsum canis. vr. d. Jfid. li. xvij.

De Leguminibus

Legumina ab eligendo sunt dca qua
si electa. veteres enī meliora elige-
bant 7 inde sibi abaria cōponebant
7 dicunt proprie quedā grana tritico 7 ordeo
maiora et grossiora que nō in folliculis / s̄ po-
tius i quibusdā siliquis grossis spissis 7 clau-
sis oriunt. vr. p3 in pisib⁹ cicerib⁹ atqz fabis.
differunt aut legumina in magnitudine/ colo-
re/ figura/ et sapore. Nam inter legumina ma-
iora sunt grana fabaz 7 lupinoy. medica dī
cey 7 pisaz. minima lenticulaz 7 visciarum.
In colore differūt qz quedā alba. quedam nū-
gra/ quedā rufa. 7 quedā mixta. In figura qz
quedā rotunda. quedā oblonga. quedā trian-
gula. quedā plana. Differunt etiā in sapore/
qz quedam sunt sūptica 7 dura. sed per deco-
ctionē fiunt mollia et ad esuz meliora. quedā
in sunt amara. vt lupini. sed per adiectionē in
aqua 7 madefactionē efficiunt dulciora. Et
vr. d. pli. legumina quādo incipiunt mature-
scere rapienda sunt q̄ cito exiliunt latēqz cum
deciderint vt lupini. (sic d. pli. li. xvij.) Est
aut legumē substantialiter frigidū et sicū ad
digerendū dux 7 cōpactū. vnde ppter suā cō-
pactionē difficile ē ad coquendū nec etiā pos-
sunt bene decoqui in aqua pureali imo ad p-
fectā decoctionē indigent aqua fontana siue
fluuiali. abus itaqz rudis 7 grossis de legu-
minibus fit/ cuius vsus cōueniens fit homi-
nibus fortioris nature 7 cōplexionis. Nam le-
guminosa ex se ad digerendū sunt dura/ s̄ di-
gesta multū nutriunt 7 cōfortant. sed naturaliter
sunt inflatiua et ventositatis generantia.
sed eoz vērositas diminuit per corticis depo-
sitionē vel decoctionē 7 assationē 7 p eoz que
ventositatis sunt exterminatiua appositionē
vel assationū. vt aminū anetū et similia. (vr
dicat diasco.

De Lente.

Lens tis. ge⁹ ē leguminis vr. d. Jfi.
li. xvij. sic dicta. qz humida est 7 len-
ta pouissime qū ē in sua herba a qua
diminutue dī lenticula. 7 d3 scribi p. e. ad dif-
ferentiā vermis capitis qui dicitur lens len-
dis. et scribit per. d. vnde dixit quidam. Lens
lendis capiti lens lentis cōuenit ori. Est itaqz
qz lens vel lenticula. (vr. d. Jfa). frigidā 7 sic-
ca ex cōtrarijs naturis cōposita. Nam vnā vir-
tutē h3 in cortice 7 aliā in medulla. nā in corti-
ce h3 quoddā acūmē rōne cui⁹ mouet ventres
ad solutionē. sed medulla sūptica ē 7 stoma-
chi cōfortatiua 7 opatur ad cūstrictionē. grol

sum et melancolicum gignit sanguinem et ce-
rebz replet fumo grosso. vnde est causa timi-
doz et horribiliu somnioz. vtro sitate stoma-
chum granat. et inflatione generat oēs megar-
corporis et transitus opilat et neruoz ac pellicu-
lax cerebri substantia deficcatur maxime no-
cet pelliculis oculoz. qz eaz humiditatem de-
stemperat ac deficcatur vt. d. ides. Sanis nocet
oculis quanto magis infirmis deficcationis
sue cause. et eius frequēs vsus pessimas i cor-
pore generat passiones potissime si cū cortice
comedat. et corpus sicce fuerit cōplexiōis hu-
midis tñ et calidis quādoqz pdest. vnde va-
let hidropicis si sine cortice comedat. sed cum
cortice nocet. qz multā generat inflationem et
pelliculax extensionē. Lens autē est eligenda
que ē grossior et recetior et ad coquendū facili-
or. et bec tam ad esca q̄ etiā ad medicinā lētis
malicia repatur si deponit cortex et eius me-
dulla in dulci aqua decoquat et post abiecta
cū oleo pipere et amino et cū similibz cōditatur.
buculqz Isa. in die.) Dicit autē pli. li. xvij. ca.
p̄. lens amat tenā tenuē et subnlē vel sterlem
magis q̄ pingūē. et celū id est oerē magis sic-
cū. omnis enī legumina dilsgūt aquam ante
florē sed postq̄ defloruerint diligunt siccitatē

De Lino.

Inū dicit tam herba q̄ semen. et est
sic vocatum eo q̄ molle sit atqz lene
et plurimū delicatū. vt d. Isid. li. xij.
Linū autē scdm pli. li. xij. c. ij. ferit in locis pla-
nis et scupulosis et hoc in vere. et colligitur i
estare. erūpit autē in stipite siue culmū rectum
pducens flores flauos quibus succedūt que
dā capitella loco seminis ac fructū. et cum inci-
piunt capitella palefcere culmi integri cuellūt
et auulsi a suis capitellis. semē cōtinēbus
carpinant. deinde colligantes pres lini in fa-
sciculos colligunt et longo tēpore i aqua ma-
turant. et extracti de aqua ad solē deficcantur
et post multis rōsionibz et carpinationibus a
suis supfluis expurgant. et sic partes defeca-
te in fila cōtorquent. et post multiplicē deco-
ctionē ad albedinem deducunt. Non enī linū
a suo virore terrestri pōt spoliari et pfecto can-
dori decorari. nisi multoniens contundunt et
decoquat. et soli appositū aqua itēz aspergat
Et cū sint multa genera lini. illud pnalet i de-
core quod solet crescere in egipto. Nā inde fit
bissus lini incōpabilis in candore. vt d. pli.
li. xij. ca. ij. Iminus tamē habet firmitatis hoc
genus lini et plus luci quia inde fiunt vestes
grassime sacerdotū. Est autē linū necessarium
ad vsus multos. nā ex lino fiūt vestimēta ad

induendum. vela ad nauigandum. et retia ad
venandum et piscandum. filum ad consuen-
dum. funes ad ligandum. et cordule ad sagit-
randum ligamina ad connecenduz. linee ad
mensurandum. lintheamina ad quiescendum
corine ad ornandum. saccule et bursule. ac
quodlibet necessariam reponendum. vñ nul-
la herba tam diuersis vsibus est hominū ita
necessaria sicut linum. cuius semen calidū est
et humidum. vel inter humidum et siccū tem-
peratum vnicosum. vnde inde fit oleum q̄
alijs vsibus magis est necessarium q̄ ad esuz
Nam vt dicit Isaac seman lini parum nutrit
et durum est digeri. nociuum est stomacho et
plurimum inflatum diureticum. tamen as-
sum cum melle acceptum melius est et valz cō-
tra tussim comestum. etiam cum melle et pipe-
re venerem excitat et stimulat ad amorem. va-
let ad apostemata quia maturat ea. habz enī
vini mitigatiuam subtiliatuam siue ratificati-
uam maturatiuam. vnde soluit apostemata
matrias si pariens in eius decoctione sepius
foveatur. vt dicit Isaac in dietis.

De Malo

Malus est arbor pomifera in se qui-
dem magna. sed respectu lignoz
quidem nemoris modica et sub-
missa. ligno solida. rugosa cortice
et nodosa frondiū densitate ymbrosa. flozant
varietate decora. fructū suauitate iocunda.
visui et gustui gratiosa. in diuersis medicinis
efficax et virtuosa. Dicit autē malus ipsum po-
mū siue fructus. sed hec malus dī ipsa arbor
siue pomus. et est sic dicta eo q̄ eius fructū sit
rotundus. vnde et illa sunt vere mala que ma-
xime sunt rotunda. (vt d. Isid. li. xvij. nam ma-
lū in greco rotundū dī in latino. Differt autēz
malus ab alijs arboribus silue vel nemoris
quia malus maxime est domestica. duplicis
ē nature. nā truncū hz a terra rotundū. surcu-
lum autem aliunde venientem ipsi trunco in-
sertum et vnitum. que duo quando per inser-
tionē pariter sunt vnita vnam arborem cōsti-
tuunt. surculus autem insertus trunco totam
virtutē trucei in suā transmutat qualitatē. vt
d. Alfredus super. i. li. vegetabilium. Quere
supra. eo. intracatu de arborz insertionē circa
principiū. Malus autem nisi putet et a sup-
fluis nimis exponeret sterilefcit vt. d. idē. qz hu-
mor attractus a radice nō sufficit ad pducionē
fructuum. quia transit in ramozum sterilem
nutrimentum. Quere supra de causa fru-
ctificationis arborum. Maloz diuersa sūt

genera. nam quedam ferunt fructum ponticū atq; dup. quedā acerofū. quedā dulce 7 iocū dū: et hoz fructū dīverfitas et dīverfa qualitate hūoris procedit 7 debilitati vel fortiori opatione coloris exītis in radice. ficut fupra in principio tactum est.

De malogranato.

Malusgranata arbor ferens malogra-
nata arbor liquidē ē femini generis
fructus vero neutri. 7 dī malignana
nō eo q̄ inter corticē 7 rotunditatē p̄neat mul-
titudinē granatorū (vr d. Jfido. li. xvij) Janius
cortē dī p̄fidia flos vero balauftia nūcupat.
fflorū autē alij sunt albi alij purpurei. alij rofei
reperiunt. hec poma mala punica sunt dicta/
q̄ de regione punica primitus fūt delata (vr
d. Jfi. Est autē arbor multū dura ramofa 7 no-
dofa plus in latū q̄ in altū se diffundens / et
frigoris impariēs. vnde in pruina cito pereūt
flores eius. Dicit autē arif. q̄ malusgranata
mutat a malitia fua p̄ culturaz. Quere fupra
eo. de arborū cultura Jfius autē arboris mul-
te sunt fpecies / fed de duob; iam loqui fuffi-
ciat. Nā fcdm diafco. 7 Jfa. in die. Malozū
granatorū duo sunt genera. Alia enī ferunt po-
ma dulcia calida et humida alia acerofa que
frigida sunt et ficca / et diutius ceteris poffunt
obferuari. dulcia vero magis cōueniunt vfuī
7 medicane. Nā tota arbor medicinalis ē 7 pa-
rū cōuenit abarijs fruct; ei; (vnde d. Jfid. li.
xvij.) negant enī medici corpora noftra mali-
punicā cibo nutiri / fed putant q̄ plus ſgru-
at medicamēto q̄ corporis alimento. bz liqui-
dem tota arbor (fed potiffime fructus eius.)
virtutē cōstringendi. cōfortandi. cōsolidandi
7 humores fluidos deficcandi. et fluxum fan-
guinis interceptiendi et vomitū colencū com-
pescendi vr exp: esse docent Jfa. diaf. 7 pli. fi-
tū mo: e cōgruo et ordine debito exhibeantur
valēt cōtra fmgulas intrinfecas et extrinfecas
corporis paffiones. dulcia tū magis fūt ven-
tofa et inflatua alijs et etiā fitis minus febrī
atānb; fedantia. et iō minus conueniūt fe-
bricitantib; q̄ acerofa. et quoz fucco fit pot;
qui dī orizacara qui calozē febrilē mingat 7 al-
terat. appetitū. puocat 7 naturā ex calore defi-
cientē reparat mirabiliter 7 cōfortat 7 valet con-
tra epatis calefactionē 7 cordis defectum fūe
cardiacam paffionē. flores eius etiā fruct; ac
cortices fi puluerizent et in potū affumantur
vermes veteres necant. dentes et gingiuas
purgant optime et cōfirmant 7 cōtra multas
altas fubueniunt paffiōes. vr. d. diaf. 7 Jfa.
malapunica in oībus p̄dictis sunt efficaciffi

ma quīs enī fūt dōcea exten; in cortice 7 dī
fcolorata ftripica / et deficcata Interius ramē
funt rubea humida et mollia iocunda et fapi-
da 7 miro ac incredibili nature artificio p̄ gra-
nuloz cellulaf ordinata. vr dicit bemi.

De Moro.

Morus est arbor cui; fruct; dī moruz
m vr d. Jfi. lib. xvij. Moro: a grecis
ē vocata quā latini rubū vocāt. eo q̄
fruct; eius 7 virgula rubēt. Est autē duplex
moruz domeftica. f. 7 filueftis cui; fructus ī
deferto paffoz reuelant famē cuius folia fup-
iacta ferpenti ipfū interimūt. Jtē dicit amb.
fup marth. xvij. fructus mori in flore albus.
deinde viret. tertio rutilat fūe rubet. vltimo nī
grefcit atq; liuet. nā quanto ē maturior tanto
ingrior est. cui; fruct; tingit man; et dentes co-
medentis. Scdm pli. autē 7 diaf. moruz ē ar-
bor habens femē ventrifluū id ē foluriū. cui-
ius fuccus exp: effus et ad ignē fūe folē defic-
catus fit ftripicus 7 cōfticauus vlcera oris et
vulnera fanat. fauciu tumorē reprimit atq; fe-
dat. coriū radiis coctū et poratū ventrem la-
tat. et lumbricos laros necat. folia eius cōcuf-
fa et impofita oleo cōbulfiones fanāt. deco-
cta cū aqua pluuiatili capillos denigrant mor-
fus pbalangionis 7 puncturas araneaz cu-
rant dolorē dentiu placant et puredinē mun-
dificant ginguaz. mora imatura frigida fūt
7 ftripica et cōfortatiua ftomachi 7 cōfticua
fed quāto plus maturant. tanto efficiunt cali-
diora et etiā dulciora et humidiora. comefta
multū post prandiū in corruptionē cōuertunt
et ftomacho et capiti multū nocent. a ieiunijs
vero accepta / bene et defacili digerunt fed nu-
triant vale pap;. ffolia mori celfi funt magna
et lata que eruās et hūcis funt obnoxia et a
vermibus libentiffime comedunt et vermes
fericū egerentes mori folijs optime nutriuntur
tota arbor medicinalis est p̄cipue quo ad cor-
tices. fructus folia et radices. nā fi radē eius
infufa fuerit gūmi emanabit q̄ valet ad va-
rias paffiones. nā ventrē emollit. dolorē den-
tiu tollit. hucufq; diaf. 7 pla. Ex moris fit po-
tus optimus fūe nobilis quem moretū vul-
gariter appellam;. quez elephātes cū potant
animofiores efficiuntur. vr. dicit raban; fupra
Marth. v. c. fit inde electuariū dyamorū dī-
ctū. q̄ valet cōtra fquinnā et gutturis aus-
fauitū paffiones. vr. d. pla.

De Hirto.

Hirtus fcdm Jfid. est dicta eo q̄ i lita
m roibus maris folet fept; curi. vñ vir-
gili;. Litorā mirubens laniffima ce

ad amantia lictora mire etc. hinc est qd a grecis
mimicie dicitur. medicorum autem libri hanc arborem apertam
sentiant et multarum necessitatibus mulierum de
purata. (bucufq; Jsi.) Scdm pli. autem vel dia
sco. mirra est arbutu admodum fructibus crescens
potissime iuxta mare cuius fructus flores et frons
des veniunt medicamine. Meliores autem sunt
fructus qm flores et habent diutius conservari. s
melius in solis calore qm in aura umbrosa ha
bent alia conservari. et quanto simpliciter sunt fructus
recentiores tanto sunt meliores. et habent omnia illi
fructibus substantia virtute potissima et pstrica
na et ex aromaticitate confortativa. et cuius natura
propria fluxus supflui restrictiva et virtutis
retentive in corpore cooperativa. vñ valet fluxu
ventris ad spualia membra defluentis. si deco
quat in aqua pluviali et inde peccat fomentes
vomitus etiam restringit si decocti ramusculi ei
cum aceto sup stomachum apponant. de ea pulvis
factus vlcera et vulnera suaviter consolidat. ite
di. pli. mirrus alia est alba alia nigra / et vtra
q; stipitica sed nigra magis. vñ contra fluxu san
guinis vtiliter exhibet vñ comouet. pdest
ptra venciū et puncturā scorpionis si potest ei
decocto valet contra allopiciā et fluxu similiter
capilloz cum farina tritici mirra. valet contra tu
mores oculoz. sicut autem oleum mirricū de folijs et
baccis ei qd est lenitiuū / consolidatiuū / et mun
dificatiuū / et valet ad omnia supradicta. aures
aut mundificat saniofas si tepesactū instillat.
bucufq; pli.) Sup Jsa. c. xli. dicit hierony.
Mirrus est aromatica arbor et impuribilis / res
sa membra consolidat et reparat. et ideo consolatores
sanctę ecclesie signat. Est etiam temperatue et mi
ngatine virtutis ac refrigeratiue. vt d. idē sup
Jsa. lx. ca. De mirra

Arba est arbor in arabia altitudinis qui
m q; cultoz similis spine qm aromatica
dicunt. cuius gutta viridis est et multum
aromatica et amara vñ et nomē accepit mirra
vt d. Jsi. li. xvi. cuius gutta p se manas piciosa
or est. que vero focto vulnere in alio cortice elici
tur. vilior iudicatur. cuius samēra arabes igne fo
uent. quoz fumus est valde noxius / nisi odore
stozacis occurrat. aliter enim contrahit homines
morbos insanabiles tali fumo. Purior autem
mirra et melior colligitur apud trogoditas in
arabia vt d. Jsid. et pli. li. xij. c. xvij. vbi dicit qd
mirra est arbor quinq; cubitoz crescens in siluis
arabie / cuius folia sunt similia folijs oliue. s
magis crispata et spinosa ac aculeata. Ramos
habens similes iunipero. inciduntur autem vi
nis temporibus rami eius. sed prius sponte

sudant antequam incidantur. et gutta que sudat
do effluit / stacten dicitur. et hoc omnibus ge
neribus mirre preferit. et mirra electa a pluri
bus appellatur. Sunt autem septem genera vt dicit
idē. c. xvij. scz trogodita. et illa magis est electa.
scz gelbonitica. tertia diatrides. quarta col
latica. quinta empratena idest salbana. et illa
est alijs mirribus magis tenuis. sczra quadiu
raim et odorantia vocant. et hec ceteris magis
est candida. et hec adulteratur gmm et glebis le
tici. septima est indica / et illa ceteris peior est
et cum illa alie species mirre adulterant. (bucuf
q; pli.) Mirra vt d. diasco. est gutta arboris
circa ramos calore solis indurata. et est eligenda
citrina et rufa interius aliquantulum lucida et
huius alia est minuta alia est grossa que trogo
dita appellatur. ab insula vbi crescit sic calida est
et sicca et habet virtutē confortandi et ex aroma
ticitate sua conducendo pres in vñū habet vñ
dissoluedi et consumendi mediocriter et equa
liter ex qualitatibus suis vñde conservat cor
pora mortuoz quandolet mirre cofectioni
bus conuñt. Reservatur autem in optima effica
cia mirra fere centū annis. valet contra omnes
causas reumaticas et fluxus inordinatos di
gestionē etiam confortat et viscosos humores
maxime a spualibus membris purgat odoris
fetozē emūdat. et omnia gingiuaz vicia sanat
et desiccatur vlcera labioz putrida consolidat co
sumit et conglutinatur. cerebz confortat. et ma
tricem multum roborat et confortat et omnē ei
superfluitatem consumit et desiccatur et coceptū
iuuat. vermes aurū necat. carnē superflua co
rodit / et bonam ac viuam generat ac pseruat.

De Mirra.

Itum est vnguentum de mirra et ali
m is speciebus aromaticis compositum
et confectum cuius virtute nemi et alia
sensibilia membra confortant. et humores in
cturis ac articulis existentes consumunt. eius
aromaticitate spiritus animales repant. In
terficiuntur vermes ac pediculi eius amantur
dine et prohibet ne nascantur. sudores fetidi
mirro cofescuntur. conservantur corpora in de
licatione nec putredine dissoluntur

De mandragora.

Mandragora est dicta eo qd habeat
m mala suaviter olentia in magnitu
dine mali maciam. vñde et latini
malum terre vocant. Hanc poe
te antropomeros vocant eo qd habeat radicez
formam hois quodammodo similitate cuius cor
tervino mixtum porrigitur ad bibendum bis quoz

corp? ē secādū vt dolorē nō sentiant soporati
 Duius spēs sunt due. vna ē femiea que ē i fo
 lijs similia lactuce/mala generās alia ē ma
 scul? cur? folia sūt similia folijs bethe. (vt di.
 Jsi. li. xvij) Diasco. aut dicit mandragorā esse
 herbā somniferā cuius folia sunt sup terram
 sperfa. radices bz duas aut tres sibi inuicem
 coherentes de foris nigras int? vero albas/
 cū corio grosso. masculus bz folia alba et te
 nua 7 radicō simlē alteri poma nascit sup fo
 lia sicut galla sup folia quercus. 7 sunt colore
 crocea odore suavia/tū cū quadā grauitate i
 sapore. qz sunt insipida 7 iō nō cōueniūt esui
 sed tū medicine. nā cortices eius decocti in vi
 no dormire faciunt 7 oēs dolores ppefcit vñ
 7 vir tunc tps ferre sentiunt passiones. Lau
 te tū mandragora ē vtendū. qz si in nimia q
 nitate accipit infert mortē (vt d. idē) nam vt di
 cit in pl area. virtutē habet in frigidandi 7 ali
 quantulū mortificandi 7 somnū puocandi. 7
 iō succus eius cū lacte mulieris tymponb? ap
 positus. somnū puocat in pacatis. et quia est
 herba substantialiter frigida/di q fruct? eius
 extinguit ignē sacp cōpescit etiā colere ipeniz
 7 ventris fluxū (bucusq platea.) idē tū ppo
 nitur q scdm naturā similitudo bois vel mu
 lieris in radice eius nullaten? inuenit/ sed po
 tius a rusticis vel maleficiis sopbistice sic for
 matur. Dicit aut habere virtutē prebitiūā mu
 lieribus cōcipiendi. qd simlter obnuere vide
 tur augu. sup li. gen. c. xxx. 7 hoc dicit augusti.
 occasione rachelis que mandragoras deside
 ranerat. Dicit tū q vidit philosophoz libros
 qui de virtutib? herbar? tractant 7 de eis. di
 cit se nihil taliū in eoz scriptis tunc temporis
 reperisse: Salua tū auctoritate beati augusti
 ni. multi auctores dicunt mandragorā multo
 tiens hanc habere virtutē. Unde dicūt cōstā.
 diasco. pli. 7 platea. q mandragora sumpta
 modo debito matricē disponit ad conceptio
 nē quā primitus calor nimius 7 siccus conce
 ptionis materiā impediuit. Mulieres itaqz
 calidas 7 humidās disponit ad cōceptiones
 cū sit frigida et sicca. vt dī in plateario /et hoc
 dispositiue. sed mulieres frigidās et naturali
 ter siccas. impedit potius ab huiusmodi di
 spositione. Multras alias bz mādragoza vir
 tutes/ que vt d. diasco. tumores corporis re
 percutit atqz tollit. moribus venenosis occur
 rit. omneqz fluxū corporis inferius 7 superius
 restringit. Dia supius posita dicunt in libro
 plinj. xxx. c. r. vbi dī q mandragore duz sūt
 genera. 7c. (7 sequit post multa) cauent fossi
 res mandragore in eius fossura cōtrariū veni

um et tres circulos gladio circūscribunt/ 7 p
 expectant effodere ad occasum/ 7 ita credunt
 esse precipuas vires. succus eius colligit/ 7 in
 sole desiccatur. mala eius matura in vmbra des
 sicat. odor maloz est grauis et infert somnuz
 7 ex odore suo vis somnifica est vt dicit. idem
 De Hilio.

Hilium ē herba habens bastā longā
 m 7 nodosam ad modū camel/ cui? se
 men est valde minutū frigidū et siccū
 vt dī in dietis. Et hoc attestat eius leuitas et
 cōcauitas 7 absentia viscositatis 7 vncuositi
 tatis 7 modici nutrimenti cōfortat enī stomā
 chum gratie sue siccitatis 7 constipat ventrem
 Est aut fm diasco. diureticū/ 7 a flatum sedat
 ventris rorsione/ sanguinē laudabilē non ge
 nerat in frigidat stomachum et desiccatur vt di
 citur in dietis.

De menta.

Menta est herba odorifera calida 7 sic
 m ca stomachi cōfortatiua. Et ē duplex
 ei? spēs. s. orientis seu domestica 7 ista
 bz maiorē vim calefacendi q puma. 7 dicit
 grece colocasia quā latini neptra siue colamen
 tū vocant. vt di. Jsi. li. xvij. c. vlti. 7 est herba
 multū medicinalis. Alie sunt pēs mente que
 crescunt in palustribus et in pratis. /sed non
 sunt tante efficacie in virtute vel calore sūt enī
 am grauioris odoris pariter et saporis q mē
 ta domestica seu orientis que ē herba se multi
 plicans et cito de terra pullulans 7 ascendēs
 cui? bastula in terra reflexa et ab humo tecta
 cōuertitur in radicē 7 cito ex se nouā punit p
 lem. Est aut menta orientis magne efficacie si
 ue sit sicca siue viridis. bz enī virtutē dissoluē
 di et cōsumendi et qualitativus suis. ex aro
 maticitate cōfortandi 7 puocandi appetituz
 et suo acumine decocta in aceto fetore oris am
 putat 7 gingiuas putidas et corruptas pur
 gat. vomitū ex debilitate virtutis retentive ve
 nientē cū aceto sedat. odore suo et sapore cō
 tra sincopim 7 debilitatē spiritū iuuat/ mati
 cē mundificat a supfluis 7 cōfortat. decocta i
 vino dolore viscer? et renū placat. cū vino et
 oleo decocta ināmillas ex coagulatione lactis
 induratas supposita sanat. succ? ei? venenis
 obuiat. et potat? lumbricos necat/ et vermes
 auris in vino et oleo decocta frigida aposte
 mata dissoluit 7 curat/ tussim mitigat. bucus
 qz diasco. et platea. Similiter Jsa. li. ij. in die
 tis dicit idem addens q abominationē am
 putat et singulū sedat linguā lenit asperam
 li ex ea fricet. assuefacta i cibo venerem excitat
 De malua.

Alia est mollis herba a molliendo
 in aluum dicta. vt dicit Jsi. li. xvij. et si
 cur dicit idem vna cu plinio. si huc o
 eius admixto oleo aliquis se inuenerit a pun
 ctura apum ledi non poterit. mēbra etiā līnita
 succo malue non patiunt puncturā neq; morsū
 ab aranea vel a scorpione vt d. pli. Est autē
 eius duplex species/ minor scz maior que al
 tea dicit. et vtraq; est herba humida inter fri
 gidū et calidū tēpata (vt dicitur in dietis.) et
 hoc p; per eius virtutē et actionē. quia dige
 rit apostemata et maturat/ maxime eius radix
 et semen. cuius decoctio valet cōtra fluxū san
 guinis. Quedā enī habet viscositatis q; si cū
 vino potui det dissoluit grossos humores re
 num et frangit lapidē et duritiē splenis molli
 cat atq; larat. decoctio eius puocat somnum
 si facies et extrema corporis inde abluant. se
 minis sui decoctio valet p̄sticis et tussisem
 et in oleo decoctū. duritiē soluit. mollicat
 mūdificat et maturat vt d; i pla. Dehuce

Ux est arbor/ cuius fructus simili no
 mine nuncupatur. et sic vocata. eo
 q; vmbra eius vel stillicidia foliorū
 arboribus vicinis noceant quā multi latini
 alio nomine ioui laudem vocāt / quasi iouis
 laudem. fuit enī hec arbor quondam ioui cō
 secreta / cuius fructus totā habet vim. vt mis
 sus inter fungos et cibos venenosos/ quicquid
 in eis vitulentū ē exfundat/ rapiat/ et extinguat
 vt d. Jsi. li. xvij) cuius fructus habet durū et
 amarū corticem/ sed nudum valde dulcē. vt
 de omne pomū corio vel cortice duriorē rectū
 dicitur nux. (vt dicit idē) vt pinee/ castanee/
 auellane/ et huiusmodi. Est itaq; nux arbor
 alta et procera habēs ramos et nodos diffu
 sos et folia lata/ neruosa/ pyramidalia et acuta
 grauis odoris et saporis/ cui vmbra dormi
 enti sub ea est nocua et diuersarum infirmi
 tatum generatiua. cuius tamen radix/ cortex
 fructus/ et folia cōueniunt medicine. nam vt
 dicit dial. succus radice et cortice nucis ma
 foris extractus et potui datus ad quantitatez
 vnius ozagij subuenit difficultati urinādi po
 tatus etiā cū aceto repugnat febribus venien
 tibus cū frigore et rigore. crines tingit et mun
 dat/ et prohibet casus capilloz. Est autē mul
 tiplicis virtutis et efficacie. fructus ei; uenit
 etiā vsus medicine. et cum multiplex nux inue
 niatur. tamen de maioribus siue gallicanis et
 minoribus siue auellanis pl; loquimur quo
 ad abum et medicinā. Nux autē vsualis et do
 mestica que a multis d; gallica variat in sub
 stantia et virtute et in figura. Nā in substantia

vt dicit Isaac in dietis. Consideratur vt vire
 dis aut vt recessus aut ut matura. In prima de
 spositione scz viridi habet exterius coriū siue
 corticē colorē quidē viridē/ sed saporē pōnū
 cum et amarū et manus cōstringentis infidē
 tem/ interius autē testam paulatim obtinet co
 rio extrinseco duriorē infra eius ambitum nu
 cleum continet vinctuosum/ saporosum/ et mul
 tum dulcē/ nudei tū medulla que infra testaz
 ē cōtenta/ quadā pellicula velut quadā tuiū
 cula est vndiq; circūrecta/ ne tenēra nuclei scz
 substantia a teste frigiditate seu duricia lede
 retur. et illa quidē pellicula testa mollior et me
 dulla nuclei durior et amarior ab expēnentib;
 inuenit. et quanto nux plus ad maturitatem
 producitur tanto plus separatur illa corti
 cula a substantia teste. et medulle nudei icor
 porat forū et vntur/ ita q; nux ab ea vteri
 nō diuiditur nisi quandoq; p aque calide vel
 alterius humidū infusionē casu aliquo artifice
 aliter emollitur. Nux itaq; viridis minus ē ca
 lida et sicca naturaliter q; auuqua et min; sto
 macho nocua. que si cum ruta comesta fuerit
 teiuno stomacho est penitus veneno inimica
 Nuces vero mature vt dicit Jsa. quedā anti
 que/ quedā inter has mediocres. Recētes sūt
 magis humorose/ mediocres vero sunt ma
 gis sicce/ sed antique consumpta humiditate
 p calorē intensionē humorositate digerentes
 magis sunt generaliter vinctuose/ et idē multū
 comeste in humoros colericos de facili cōuer
 tuntur. et maxime quando a calidis cōplexio
 nibus sepius assumunt. q; in talibus generāt
 aduersiones et capita vertiginē inferunt et dolo
 rē. qui vero eas tempore comedunt et tempe
 rate sunt complexionis/ bene eas digerunt. et
 eis congrue nutriuntur. Virtus autē eaz atten
 ditur penes effectū medicine. Nā generaliter
 contra rem venenosam corpora cōseruant. quia
 sua ventositate meatus corporis opilant. et
 vim veneni ad vitalia intrare nō permittunt.
 Item nuces cum sale et ruta et alijs mixta e
 qualiter addito melle morsui rabidi canis sub
 ueniunt si intenus sumantur/ et exterius sup
 locum mulieris apponantur. venenū enī ad
 exteriora trahunt potentialiter et consumunt.
 Item contrite cum melle melancholica aposte
 mata et fleumatica mire dissolunt. contrite
 insuper et cataplasmate super vmblicū inte
 riora apostemata interius in corpore nascentia
 destrunt (vt dicit Jsa. in dietis. Figura
 autē nucis ē varia q; alia ē rotūda. alia ē pira
 midal; et oblonga. alia itē? plana et pinnua vt
 p; i auellani muscatis. alia laterali diuisa s;

summitatibus et extremitatibus admodum crucis te-
tra geometraliter. id est per formas trianguli est
distincta ut patet in nucleis maioribus gallica-
nis in quibus generaliter forma crucis inter-
est impressa. ut patet sensibiliter inuenti.

De Nuce.

Æuallana respectu nucleis gallica-
ne aggressis est et saluatica. nam sine
cultu. a crescit in corulis/que sunt ar-
botes crescentes in nemore siue silua ut dicit
Æsi. et ideo quod in loco publico crescit/a transe-
untibus auellit et colligit/ merito æuallana nu-
cupat. Æuellane autem ut dicit Æsa. alijs nuclis
sunt minus calide et in substantia magis por-
tice atque grosse. rare in substantia et vnicuose.
et ideo ad digerendum sunt dure et ad creandum de
corpore magis tarde. nisi quam digerunt multum
sunt corporis nutritiue. sed tamen cum iteriori pel-
licula multum sunt inflatiōis generatiue. ut ideo
earum nocumētū auferat vtile est ut in aqua cali-
da profundant/ et exteriores pellicule auferant.
et sic erunt contra multas passiones valiter iu-
uatiue. quare cunctis melli admixtus/ valet con-
tra allopiciā/ id est fluxum capillorum et facit pilos
in corpore germinare. ut dicit Æsa. et Constan.
Sunt et alie nucleis diuersitates que conueniunt
medicinis sicut nucis muscata/ et nucis idica/ et nucis
vomita et bimōi. Et est muscata fructus arbo-
ris in india nascentis crescens infra testas durā
quodam corio siue folliculo tectā admodum æuel-
lane/ cuius cortex macis vocat. et est multum me-
dicinalis. maxime enim confortat cor et depurat
in cerebro spiritum animalē. stomachum infri-
datum calefacit et confortat appetitum. et est cortex
ille subrusus habens saporem acutum et aliquantu-
lum subamaram. qui autem niger est vel terreus non ha-
bens acumen in sapore abijciendus est. Nucis autem
muscata a cornice et theca extracta circumdatur
quadam pellicula tenuissima et plana. que quā-
to est ponderosior et in odore suauior/ et sa-
pore acutior/ tanto melior. unde eligenda est que
est grauis et solida interius queleuā frangit/ non
puluerisat et subrubicundum colorem pretendit
cum odore forti et suauis. virtutē habet confortandi
et stomachum calefaciendi et excedendi ventosi-
tatem. auferendi dolorem capitis ex frigida causa
applicata enim naribus confortat cerebros et mem-
bra spiritualia. ut dicit pli. diasco. et platea.

De Nardo.

Ardus est herba modica et spinosa/ ca-
lida/ et odorifera. unde a grecis nar-
di spica nardostates appellat ut dicitur.
Æsi. li. xvij. et est eius species triplex. scilicet indica/ si-
rica/ et celtica. non tamen crescit in siria/ sed in qua-

dam terra montosa que in vno latere tagic si-
riam et in alio india. melior autem est illa que est
leuis et fusca/ comosa/ et spherica/ pua odoratis-
sima/ cipru simulans que masticata linguam
desiccatur. Nardus autem celtica a regione gallie vbi
crescit est dicta. et est similis nardo siue spice nar-
di viridi sed est magis alba. habet autem ut dicunt
diasco. et platea. virtutē confortandi et aroma-
ticitate sua valet contra sincoipum et defectum
cordis. et stomachi debilitatē. naribus appli-
cata cerebros confortat/ frigidus reuma dispellit.
contra surditatē valet et aurium apostemata. ma-
lum odorem oris amputat. et gingiuas putri-
das mudat. opilationes splenis et epatis sol-
uit. prouocat menstrua et matricē mundificat
et adiuuat cōceptionē. lapidem frangit in re-
nibus et in vesica. Est enim herba diuretica et i-
cisiua et diuisiua et vsque ad intima penetrantia
ua. Item valet contra lingue paralysim et conforta-
tat nervos et consumit humorē lingue organa
occupantē. valere etiā dicitur contra morbum epi-
lentici si debito modo patientibus ministrat ad
multa alia multum valet ex qua fit oleum nar-
dinum quod ad omnia prius dicta et ad alia mul-
ta est maxime necessarium.

De olea.

Olea est arbor secundum Æsi. cuius fructus
dicitur oliua. succus eius oleum nucleis
paratur. ut dicit Æsi. li. xvij. sepe tamē ar-
bor oliua appellatur. Est autem arbor pacis
et insignis ut dicit Æsi. Nam ut dicit romanorum
historia/ sine oliuarum ramis non mittebantur
legati pro pace aliqua obtinenda. siue alijs
offerenda. unde secundum Remigium patet huius
arboris excellentia. quia in signum reconciliati-
onis et federis dei cum noe columba non est cuius
alterius arboris ramusculo. sed solum cum oli-
ue inter signo ad arche fenestram reuersa. im-
mo secundum plinium libro. xv. Victorios apud
athenas quondam oleastro suos coronari iudicabant
ut dicit idem. Est itaque olea arbor coma et vi-
rore ramorum et multitudine speciosa. frons
des habens subalbidos et molles/ puros
pulchritudinem in estate et in hieme retinen-
tes. flores etiam habet minutos et multos su-
auiter redolentes/ durum corticem et radicem
amaram/ fructum pinguem/ sapidum atque dul-
cem. Nam ut dicit Æsidorus ex amaritudine
radicis surgit oliua in pabulum lumis et me-
delam vulneris/ ac in refectionē esuriētis. in
lucernis enim ponitur ad ignem nutriendum
mēbris languidis ponit ad medendum i cibum po-
nit ad reficiendum et ad condiendum. ut dicit idem

Est enim oleū ignitū et luminariū nutritiū / mor-
boꝝ remediū / et cibarioꝝ suauissimū p̄dimen-
tū (vt dicit Zsi. Est ergo oliua siue olea arbor
fructifera et medicinalis / cuius cortices / folia / et
fructus cōueniūt medicāne. cuius lignū marie est
soliditatis et opacitōis et quasi impumbilis
puritatis. sed quīs sit multe duriciē in exteri-
ori substantia / multū t̄m h̄z humorositatis et
vinctuositatis interius in medulla. De oleis au-
tē et de oliuis d. pli. li. xv. arbores oleaz fru-
ctiferaz quaz multa sunt genera in regionibꝫ
multū calidis. sed nec in nimis frigidis / s̄ po-
tius in tēpatis magis t̄m habentibꝫ se ad ca-
loꝝē q̄ ad frigiditatē. et iō iubet caro vt. d. idē
pli. oliuas seri in solo calido nō nimis pingui
nec nimis macro radijs solis opposito. Nam
celū eis maxime cōfert et multū diligunt roꝝes
celi et aeris serenitatem. vnde si fuerint copiosi
imbres q̄n oliue maturescunt. vitia oleum et
cōsumit nisi sequat serenitas / que extenuet li-
quorem. d. pli. c. iij. nec indiget olea falce vel
rastro vt putet / sicut putant vites / sed soli et ro-
ri celesti cōmittitur. verno gaudet tpe et icipit
vincloꝝere / cuius fructus primo circa hiemē col-
liguntur. collectis fructibꝫ solent oliuātes ter-
rā ap̄ire circa radices et quasdā tuberositates
et adulterios ramulos solis veras radices
crescentes caute p̄scindere / et h̄mōi supflui-
tates circa radicē solēt aliqui italici podogrā
olee appellare. vnde p̄scis illis radiabꝫ fal-
cis melius fructificat olea et mirabiliter emen-
dat. nec vult olea p̄ari grauit̄ cū p̄ncis pro-
fructu suo colligendo. sicut faciūt aliqui minꝫ
cauti. qz talis p̄cussio cedit ad iniuriā ipsiꝫ ar-
boris et damnū anni subsequētis. minꝫ enim
fructificat sic p̄cussa. vt. d. pli. Multe etiā sūt
h̄mōi arboris sp̄s que p̄ diuersitatē fructuꝝ
discernunt. Oliua itaqz s̄m Zsi. arboris oleo
designat fructū / cuius multiplex differentia i-
uenitur. vt d. Zsa. Oliue autē alie sūt domesti-
ce et alie sunt siluestres. domestice fructus faci-
unt quandoqz maturos / quandoqz imaturos.
quandoqz iter hos mediores. Inter istos au-
tē fructus oliuātes primi sunt terrestres pon-
tici et virides. secūdi sūt sububrei. vel secūdū
diasco. iacincini vltimi vero videntur esse ni-
gri. et quanto sunt nigriores exteriore. tāto sūt
maturiores et interius vinctuosiores / et ad ex-
primendum oleum aptiores. et sicut d. aristo.
nunq̄ p̄fecte maturescūt in arboꝝe etiā si per
multos annos ibi essent. sed vt veram et com-
pletam consequantur maturitatē / oportet vt
baccę collectę de arboꝝe per plures dies in va-
congēie coaceruentur / Et sic per compressio-

nē mutā confortato calore et reuocato ad in-
teriora ad plenā maturitatē p̄ducunt. Scdm
vero Zsa. in dietis. oliue cū fuerint rubee non
dum bene mature / necdum plurimū vinctuo-
se / stomacho sunt valde cōfortatiue et cōstric-
tiue et appetitus excitatiue / maxime si cū acceto
vel aqua salsa fuerint preparate. tamen dure
sunt et difficiles ad digerendū et minus alijs
nutritiue. Nigre vero que sunt iam quasi ma-
turate calide sunt et inter siccum et humidū tē-
pate multum quidē nutritiue sed stomachi
mollificatiue et ad digerendum magis dure.
quia vinctuositate sua in stomacho superat
et ad decoctionis locum inferius non descen-
dunt. et ideo in h̄oꝝ corruptionē citius trāf-
ducuntur. et minꝫ laudabiles sūt alijs ad edē-
dum. vtilis t̄m sunt in medicina. qz et trite et
posite sup loca que igne vel aqua calida sunt
exusta vesicā reprimunt ibi nasciturā. poros
enim aperiant et exalare faciunt fumositates
que incluse sub cute sunt cū vesicę et tumoris
bucisqz Zsa. in die. Dicit autē pli. li. xv. c. iij. qz
baccę siue grana oliue quādiu sunt in arboꝝe
non pereunt. et quanto diutius in arboꝝe per-
mutantur. tanto meliores fiunt. semper enim
nouas vires resumunt et difficilius cadunt.
Constant autem oliue vt dicit idē ex nucleo
came oleo et amurba / que sanies ē siue fer oli-
ue est amara. vtilis t̄m in medicina sed nuclei
cū folliculis oleo elicato vtilis sunt ad igneꝝ
nutriendū porci inde dicitur impinguari.

De oleo.

Zeum succus ē oliue (vt d. Zsi.) et ē
o tanto nobilior / quanto recentꝫ et fa-
cilius a suis folliculis eliquatur. vt
dicit pli. li. xvij. c. ij. vbi d̄ qz oleū p̄ venustatē
vinatur. Et dicitur ibidē qz oleū in torculari-
bus excoꝝquendū melius eliquatur / si oliue
siue oleo baccę prius cū molari lapide vehe-
mentius cōtrite seruentissima aqua p̄fusa fue-
rint et resperse. Nā p̄ talē aquā calidā vinctuo-
sitas ab amurba et nucleis separatur. que supe-
natans tandē ab ipsa aqua artificialiter sepa-
tur. (et vt dicit idē) quanto oleū citius detor-
culari exiit / tanto oleum laudabilius iudicaf.
Nā pinguiꝫ ē et suauius qd̄ minus cum terre-
stri substantia admiscetur. Preter hoc dicit pa-
p̄as qz si quis in aquas mersus oleum in ore
prius indusum in aquā emerferit / clariora fa-
cit omnia que in fundo aque continentur. et
patent oculis ipsiꝫ facilius oīa que in aq̄ iferri-
tibꝫ abscondūt. et natura ē vt ab os p̄diat et so-
mentum luminū administret et corpa fessa re-
creat et cōfortat. nervos cōtractos et iduratos

ne spasmatos remollit & relaxat apostemata
dura mollificat & maturat et maxie oleum lini
Multiplex enim est oleum & ex multis rebus generibus
est expressum. Aliud autem est simplex ut oleum oliua-
rum / oleum nucum / oleum papaverum / oleum amigdalae
rum / oleum raphani / oleum lini / oleum canapi & bu-
tusmodi. Aliud est compositum / et aliud est frigidum
aliud est calidum / aliud spirituum & costrictiuum / ali-
ud laxatiuum. Nam ex appositione calidorum effici-
tur calidum et ex frigidis frigidum / et ex spiritibus
spirituum / et ex laxatiuis laxatiuum. et ideo secundum di-
uersas causas morborum sunt adhibenda diuersa
genera oleorum ut oleum laurinum / nardinum / pulle-
ginum in causis frigidis. oleum vero rosaceum siue
violaceum in calidis causis apponatur. potest autem ole-
um ita fieri calidum ut febre inducat / si inde ve-
ne pulsatiles & mares et uole manuum ac plate
pedum inungantur. ut oleum in quo decoquitur caro
leonina ut dicitur in compendio salernitani. potest tamen
fieri ita frigidum quod inducet membrum inde puncto
stuporem & insensibilitatem. ut patet in oleo maderago-
gorino / quod fit ex oleo in quo poma maderago-
re sunt decocta vel diutius reseruata. sed inter
olea sic composita magis laudabilia et magis
in medicina ualida sunt preparata. Simpliciter autem
oleum quo ad medicinam etiam quo ad cibum pri-
mum locum obtinet oleum oliuarum. deinde nucum et
amigdalaram. tertio papaueris quod in alijs oleis
preparatis est magis frigidum atque siccum. maxie quod
fit de semine eius nigro et habet uirtutem inducendi
sonum ualere & calida apostemata in principio.
et est epatis calefactione ut dicitur. Alia autem
olea minus conueniunt cibo propter odoris graui-
tatem et saporis horribilitatem. congruunt tamen ualiter
medicinis. sicut dicitur. Isaac in dietis. Habet autem
omne oleum generaliter multam aeritatem et aere leui-
tatem. et ideo omni liquori supersedit / et alijs liquoribus
subesse dedignatur. penetratiue est uirtutis sui
diffusione. et ideo in uasis uitreis uel uitreis
melius quam in ligneis seu porosis uasculis alijs
custoditur. uestes quas tangit inficit / et eis odo-
ris sui uestigium quasi inseparabiliter dereliquit
diffusum in aqua superficie i guttulas origularef
se recolligit & ut totaliter quo ad pinguedines
et saporis saporis ab ipsius superficie uix permittit.
oleum autem sapore aspersum & odore horridum cum
amurba siue fece mixtum ad cibum non est aptum.
nauseam enim et uomitum prouocat. & stomachi ori-
ficiam corrumpit & immutat. oleum etiam apes & aia-
lia anulosi corporis interficit & extinguit si inde
profundantur (ut dicitur. anis). sed aceto post infusa re-
uiuiscunt. Item oleum purum / ferrum politum. a rubi-
gine seruat / quam ferrum inde inungit sed si fuerit
corruptum uel aquosum & cum sere mixtum destruit

ferrum et corrumpit. ut dicitur. plinius li. xv.

De oleastro.

Oleaster est siluestris olea sic dicta eo
quod in folijs similis sit oliuae. sed eius fo-
lia sunt latiora. et est arbor in alta ste-
pilis & amara / cui insertus oliuae ramus uim mu-
tat radicis et conuertit in propriam qualitatem. ut
dicitur. Jsi. li. xvij. cuius lachryma est duplex. Alia est
similis gummi sine ullo qualitatis morbo. alia
est mordax similis gutte armoniaci. ut dicitur. Jsid.
Et quamuis oleaster sit arbor siluestris / tamen
eius cortices / gummi / & frondes proueniunt me-
dicinis. Nam eius folia cum sint stipica et amara
melle addito sanant ulcera capitis atque oris.
ut dicitur. diasco. succus corticis & frondium stipicus est
& costrictiuus. uim ualere ad intercipiendum huiusmodi
& sanguinis omnem fluxum. ut dicitur. idem. Summi eius ual-
let ad multa et illud quod est mordax maxie. nam
uulnera mundificat et sanat. gingiuas corro-
sas & corruptas adiuuat. et dentes motos ro-
borat & confortat. Crispipilam. i. factum ignem et
colera furiosa carnem et ossa corrodentem repri-
mit atque sanat. ualere contra allopiciam & fluxum
capillorum. et tingit crines & canities uel pallescit
uel retardat ut dicitur idem.

De oleo.

Zus ab olendo est dictus / eo quod secundum
O Jsi. boies pumo olenibus alerent an-
tequam fruges & carnes ad esum hominibus
preberent. pomis enim & olenibus nutriebant bo-
mines ante diluuium sicut aialia graminibus
atque herbis ut dicitur. Jsid. li. xij. & quibus omnia gra-
minosa in terra nascuntur que sunt coquinabi-
lia & esui hominum apta generaliter olenia dicuntur
tamen uulgariter caules dicuntur olenia / quorum fructus
ces et rursus amplius crescere ceteris olenibus ar-
bitrantur. ut dicitur idem. quorum summitates dicuntur
cime quasi come / in quibus maxie est ingens uir-
tus naturalis. & ideo in cimis huius herbe quam
maxime consistit efficacia medicine. ut dicitur. idem
Est autem herba frigida & siccata / turbidum et melam
colicam generans sanguinem horribile odore fa-
ciens. ut dicitur. Jsa. in dietis. Et sunt quidam cau-
les estiuales et quidam hiemales / quorum herbe
sunt dispositae ex tribus. Nam substantia est grossa et
dura ad digerendum. ius uero siue succus est cola-
tiuus & inde desiccatiuus & uentris humectati-
uus & laxatiuus / sed substantia sine iure est co-
strictiua. tollit autem corum nocumentum si in aqua
eluxerit et aqua piecata in alia decoquantur / &
cuius pinguedine optime codiatur. ut dicitur. idem in dietis
Est autem herba que proficit per translatio-
nem. Nam quando in uno loco fuerit seminatam
si postquam creuerit in platum / ad humum meliore

transferatur in multum crescit et tam in quantitate quam in qualitate seu virtute meliora fit. Est autem folia eius tenera ab erucis et alijs vermbus corroditur. In hieme vero gelu et pruina costringuntur. et sic efficiuntur magis tenera et ad decoquendum et comedendum meliora. Nam reuocato calore ad interiora foliorum melius digerit substantia eorum et sic efficiuntur magis sapida et sunt molliora. Plinius vero lib. xx. c. x. multis laudibus extollit caulem quo ad vsus medicane et dicit quod eius triplex est species. Quedam est crispavulvis stomacho alium modice molliens. alia lata habens folia et spissa et ista minus valet in medicina tertia tenua habens folia et simplicia. et est ceteris amarior sed vtilior medicine. folia eius trita et apposita bis in die sanant canum vulnera recentia et inueterata mire sanant caulis papae coctus soluit multum coctus strigit vino et ebrietati resistit. nervos confortat et ideo vtilis est paraliticis tremulosis. lactis vberitate prebet pueris. succus eius valet contra venenum. Dicit etiam idem ibidem quod valet contra morsum rabidi canis. odor seminis eius cocti fugiunt serpentes multas numerat alias eius virtutes quas pro teditio hic omitto. dicit quod bractea siluestris scilicet caulis pro se nascens habet effectus fortiores.

De ordeo.

Ordeum est dictum eo quod cito fit aridum. (ut dicitur in libro 3. vel ab ordine eo quod eius spica quandoque sex ordines continens invenit. et illud genus ordei melius patet a sialia. quod triticum et salubrius boies quam malum triticum vel siligo. ut dicitur in libro 3. Aliud est genus ordei habens duos ordines spica sua. tertium dicitur trimenise eo quod iacuum in terra venio tempore celeriter recolligitur. ut dicitur idem. De ordeo dicitur plinius lib. xvij. c. vij. primum inter frumenta seritur ordeum. apud enim multas nationes panis inde fit precipue et polea fit ex ordeo apud grecos et illi primo ordeum aqua perfundunt quod postea desiccant et sic mole costringunt et a cortice farinam purgant. Alij ut italici ordeum siccatum in subtili farinam molunt sine perfusione aque precedente ordeum frugum omnium nobilissimum est in medulla et seri non vult nisi in sicca et solida terra. Unde propter sue substantie molliem multum cito rapit ad maturitatem nec videtur aliud semine minus calamitosum quo ad corruptionem quod citius crescit et colligitur antequam triticum inuadat corruptio vel rubigo. Inter omnia vero crescentia frumenta meliorem quidem habet paleam et humilioris stipulam. sed multum habet laudabilem medullam quando modo debito parat et farinam accuratissimam seu potentiam. ut dicitur plinius. Est autem ut

dicitur in libro 3. in diebus ordei est grauius frigidum et sic cum virtute habens colatiua et mundificatiua et exsiccatiua et parum habet ventositatis respectu fabe minus tamen nutrit faba quam ordeum quauis sit magis naturaliter inflatiua. nec enim bene semper corpus nutriunt que peruentis folliculos siue corporis se extendunt ut dicitur idem. multi autem sunt ut dicitur plinius qui plus videntur ordeo in medicina quam in cibo in de tamen sit abusus potus mundificans corpus nutriens et restaurans. spiritualia membra recreans et mundificans. De ordeo etiam cotuso de cortice mundata et cum aqua munda decocto fit medicinalis potus quam philosophi typhana vocant. cuius virtus est sitis extinctiua. sanitatis custodiua. febrilis caloris alteratiua. sed de typhana quere in littera. Z.

De Palma.

Alma est arbor victorialis sic dicitur ut dicitur in libro 3. li. xvij. eo quod manus victoris siue optinentis victoriam est ornatum vel quod est ad modum palme boies habens ramos Est autem arbor nobilis et insignis sempiternae pulcritudinis et virosis diuturnis vestita frondibus sine vlla successione seruans folia sua tempore hiemis et aestatis. et quod est arbor annosa durans in virtute et virore per multa tempora. ideo ad similitudinem avis fenicis que multis viuunt annis palma a grecis fenix est vocata. et cum sit arbor fructifera fructus ferens delectabiles et suaves non tamen in omnibus locis ubi crescit percipit fructus maturitate. frequenter tamen in siccis et in egipto fructus eius dactili similitudine digitorum sunt vocati quorum nomina variantur. Nam alij vocantur palmule similes mirabolanis in forme distinctione. differunt tamen penitus in sapore cum isti sint saporis dulcissimi et iocundi. Mirabolani vero saporis sunt horribilis et amari. alij vocantur thebaici quod et nicholai. alij murales. quos greci canathos vocant (bucis quod 3. li. Est autem palma ut tangit gl. super psalm. arbor periclitantis magne et altitudinis sicut tamen ad ceteri altitudinem non pergit. cuius radix est aspera et rotunda in profundo terre valde fixa. truncus autem eius solidus est et spaciatus et impuribilis firmitatis. cortex eius super truncum durus et rugosus et quodammodo pungens et marie versus terram et ideo difficile est ascendendum. et cum difficultate pergitur ad eius fructum. folia eius pyramidalia habent formam ad modum gladii quibus autem palma dura sit circa stipitem et aspera in superioribus tamen iocundi est aspectus in ramorum pulcritudine et in coma in summitate ramorum portat fructus suos et non in medio foliorum ut dicitur plinius libro 3. cuius

fructus ē tanto vnicuique dulcior & sapidior
quāto imedians solis radijs appropinquat
ī multis siquidē regionib? crescit sed non ita
fructificat sicut in regione feruida solis spicu/
lis continue repussa in terra leni sabulosa & vi
rosa. & iō palmis in dea est incida vt. d. pli. li.
xij. c. v. Itē idē ibidē palmar? duplex est spēs
masculus & femina. masculus primo floret se
mina post in germē prūpit nec fructificat feia
nisi ita sit p̄p̄inqua masculo vt saltē mediāte
vento odore masculi femina pfundat. Idem
etiā dicit arif. li. vegeta. & qñ seminant? oportet
vt masculi & femine semina p̄ter seminent. et
debēt seminari bina & bina p̄p̄osita. & ex sin/
gulis erūpit plāta. vnde quaterme plantule ex
eis calescūt que ad inuicē tandē coadherent &
admodū rebis mutuo miro nature artificiose
cōnectūt nec bene crescūt nec etiā fructificat. fe
mina sine masculo. imo si arbor abscondatur
mascula femina post biduū sterilesūt. sed asp
sis folijs floribus masculi circa radices femine
feia ex vicinitate masculi quasi ex coitu iteruz
vires recipit et refumit. Nec diligūt b̄mōiplā
taria loci humidū pingue et fumosū imo po
us locū salū et arenosū. & iō vbi nō ē tale solū
oportet aspgi salē/nō iuxta radicē sed aliquā
tulū in vicino vt salis siccitate humorosa terre
supfluitas cōsumat. Et dicit pli. quedā spēs
palme ē in meridiano orbe que credit ē vna
& nō multiplicat alia ex ipsa sed quādo p̄ ve
ritate oīo perit & deficit iterū ex se renascit et
reuiuiscit. & iō putat fenix aus arabie ex bui?
plante siue palme arbusco nomē accepisse. qz
cū morit renascit ex se ipsa sicut facit palma iā
dicta vt d. pli. ibidē. Itē ibidē dicit idem. In
ethiopia sunt diuerse palmar? spēs tā viridi/
tate magis q̄ suauitate mirabiles inter quas
sunt ille que dicunt canace meliores et succo &
cibo. Nā earū fructus succo sūt vberissimi. vñ
& ex eis vina p̄cipua exprimunt. (bucisq; pli.
li. xvij. c. v.) Est igit palma arbor singularis
gracilis in stipite & bifida respectu folij aquo
exit. pulchra autē & delicata in ramis & comis re
spectu celi ad q̄ supius in cacumie se extendit
cuius folia sunt lōga in supficie quedā pua &
spissa & flexibilia diuersis cōnexionib? vtpu
ta sportulis valde apta vt. d. biero. nihilomi
nus in angulis lateralibus sunt incidentia et
peracuta cuius rami dicunt elate se. s. eleuan
tes surū seruantes virozē cōtinuū. & se nunq̄
ad infima inclinantes. & scdm hoc media b?
dicōis elate ī penultima p̄duci bz vt can. v
a. dī come tue elate palmarū elate m̄ siue ela
tes grece dī abies latine. & scdm hoc penultima

corripitur. & sic videt ponere alia ista que dicit
can. v. a. crines eius sicut abies. vt. d. arif. et
& sic media corripit bz nō p̄duci. Variat autē
fructus palme tā in forma q̄ in virtute. s̄m di
uersitate ligni a quo exit. & scdm diuersitatem
soli in quo palma crescit. & scdm variā recepti
onē caloris celestis que diuersimode s̄m di
uersos situs ad palmarū cacumia se diffundit
vt. d. pli. li. xij.) primū p̄z nā ī multis palmif
raro vel nunq̄ inuenit fruct? p̄pter malā vel
min? sufficientē dispositionē ipsius arboris.
vt p̄z in palmis italicis in quib? raro vel nū
q̄ fructus aliq̄s inuenit. et si crescat/nunq̄ nō
p̄tingere ad maturitatē et cōpletionē debetaz
repenit. vt. d. pli. Scdm p̄z ex p̄dictis quare ī
solo siue humo nimis frigidō & būido pigui
uel fumoso de facili nō pficiūt. imo sine reme
dio nullatenus cōualecunt. vt. d. ibidē. Ter
tiū etiā p̄z qz in locis vmbrosis a radijs so
larū p̄sentia absolutis nec crescere possūt pal
me & si forte alicubi creuerint / nullatenus nō
poterūt fructificādo ad palmarū gloriā pueni
re. & hoc ē qd tangit Jsa. in die. dactili inquit
fructus scz palmiferi calidi sūt & būidi in scdo
gradu. Et diuersas habent actiōes scdm regi
onū varias qualitates nā quidā nascunt ī re
giōe frigida. i. remisse calida / qdā ī feruida. q̄
dā vero iter bec p̄p̄ata. q̄ vero ī regiōe feruida
vbi sol ē p̄tinu? fruct? sūt dulcissimi sapidī et
p̄ viscositate quadā aliquātulū vncruosi & nō
cū sint dulces valde ī q̄s eis nimis vta? ali
quādo poterūt sic vtētib? infere corpis lesio
nes. Nā tiores & inflantes generāt. dolorē
oris stomachi & etiā capitis p̄tāt splenis et e
patis meat? obstruūt & opilant. Ex quo p̄z q̄
oibus dulcibus vti cōtinue nō ē bonū. imo se
pius aīe & corpi ē nociuū. fruct? vero crescentes
in terra frigida seu remisse calida ad maturita
tē nō pueniunt. & iō in sua ponticitate & siccita
te p̄manētes velut crudi corpi non multū nu
triant. quin potius multū obsunt. qz sūt ad bi
gerendū duri. q̄uis aliquātulū stomachū cō
fortent tamē de stomacho de facili nō recedunt
vnde diu? ibi faciētes morā torziōes ibi ge
uerant sepi? ac inducunt. vt dicit idē. crescenti
bus vero ī regiōe mediocriter calida q̄uis sit
mature tamē tanta inest eis aquosa būditas.
supflua q̄ nō possūt ī maturitate p̄seruari. vt
de & corpi replēt crudis būoibus qui sūt ma
teria diurne febris vt. d. Jsa. in dietis. Est
etiā fruct? palme p̄posit? ex molli subā & car
nosa & nudo duro et quasi lapidoso in ca
ius medio semen cōtinet. nam aliqui dactili ī
ueniūtur ī sīria & ī egipto omnino siue nudo

et tales spadones nuncupantur. quare in eorum substantia non est ratio seminativa. ut dicitur Plinius. quanto autem palma natura et generosa est anno siccior / tanto fructus eius melior est. non enim fructificat ante centum annos et tunc primo habet plenas vires et perfectas. valent etiam fructus palme secundum Dioscoridum. vtiliter in medicina habet enim virtutem leniendi asperitatem arteriarum et clarificandi voces et maxime quoniam bene sunt mature. nam virides sunt stiptici ut dicitur Plinius. quosdam milites alexandri fuisse palmis viridibus strangulatos. quoniam quoniam omnia sunt virides non conveniunt cibo. sed solummodo medicine. valent etiam in dysenteria et alios fluxus. quando more debito apponuntur.

De palmitibus.

Almes tis. pprie dicitur ramus vitis. ut dicitur Plinius. li. xvij. palmes est vitis materia mollis quam novella brachia emittunt fructus affert cuius folium papin dicitur. Eius subsidio palmes ab ardore et frigore defenduntur atque adversus omnem iniuriam premoventur. qui tamen alicubi intercisus est / ut solent ad maturandum fructus admittat et umbra faciat ut dicitur Plinius. tota virtute sua et nutrimento attrahit a radice et quare propter inclusum calorem in substantia sue porositate fortis est attractionis / ideo plus attrahit humoris quam transmittat in substantiam ipsam palmitis. et quod residuum est revertitur in materiam geminis / fructibus / fructus / atque floribus. ut dicitur Plinius. li. xiiij. qualis autem fuerit humoris nutrimentalis in radice / talis ostenditur in palmitibus. unde docet experimentum salomonis facere vvas diversi coloris in eadem vite / si ei dum vitis inseritur vitis in marcio fiat insertio in tribus ramis precedentibus ex vno stipite ipsius vitis / si cum vno furculo insertio apposueris colore rubeum. et in alio colore blavium et in tertio colore croceum. singuli palmitibus ex predictis ramis precedentes tales proferent vvas quales in inferendo appositi sunt colores. Et quare in his partibus raro vitis vitis inseritur / quoniam aliquoties palmes vitis alijs arboribus insertatur. ideo solet fieri fructus mutatio isto modo. in marcio quoniam incipit humor ascendere de radice aperitur cortex vitis caute circa radicem / quo apertio fit coloris intermissio in arcu inter lignum et corticem / et tunc diligenter custoditur ne humor ascendens de radice exeat in fissuram. vbi humor quem paulatim attrahit palmes a radice imutat transiens per calorem. cuius pars vnicuiusque transiens in fructum in fructu ipso coloris vestigium dereliquit. Eodem artificio imutari potest quilibet plantula in sapore et colore. et sic sunt arbores que naturaliter sunt costrictive. naturaliter laxative et converso. ut dicitur Dioscoridus. hoc idem etiam dicitur alferre super

v. li. planta secundum quod species varie earum corticibus et insertionis seu plantationis tempore artificiosius supponuntur. palmes autem vitis (ut dicitur Plinius.) quedam et se emittit vimia siue vincula quibus arboribus se vincunt et connectunt quorum ad miniculo freti ventis et turbantibus resistunt. ne laxati palmitibus ventorum flatibus dissipentur et ut sine lapsu periculo suos fructus sustineant ad vana proceritate se diffundunt. multum enim in principio sunt fragiles / et ideo talibus indigent tenaculis quousque efficiuntur successive solis beneficio fortiores. singulis annis indigent palmitibus refecatione a superfluo debito expurgatione. Sic enim plus fructificant et diffusius se dilatant. non putant autem degenerant et in laburce specie se transmutant. dinoscitur autem palmes generosus per nodos et geminum vicinitatem nam ut dicitur Plinius. li. xx. c. xxv. palmes raros habes nodos et distantes / signum est infecunditatis. de sitas vero geminarum fertilitatis indicium est. que re infra de natura vitis

De Propagine.

Propagatio nis. est novellus vitis ramus musculus prozumpens et surgens ex flagello prius terre infixio et immerso ut dicitur Plinius. Dicuntur autem flagella vitium summitates siue extremitates / eo quod ventorum flatibus agitentur. que vel propter vitis dilationem vel propter renovationem terre immerguntur ex quibus nove plantule egrediuntur et vitis propagationes appellantur. propagationem enim idem est quod flagellis vitis terre immersum sternere et inde novas producere. et sic vineam dilatare. nam propagationem extendere / producere est idem ut dicitur Plinius. palmitibus itaque vinee siue rami ad terre coacuitatem incurvantur et in quibusdam foueis a terra cooperti / quando accipiunt vim germinandi et generandi et novas propagationes producendi. unde vitis germinativa existens in flagellis sursum vi caloris erumpens paulatim transmutatur exterius in propagationes pars vero eiusdem virtutis depressa finerius admiscetur terre et convertitur in radices a quibus nove propagationes attrahunt nutrimentum et tandem radices totaliter efficiuntur a quibus propagationes vites velut filie a matre continuo nutriuntur. et sic fit quod primo a radice nutrietur atque conversum per propagationis artificium in radicem / habet ut versa vice nutritis officio perfungatur. quia palmes siue flagellum quod primo nutrimentum a radice hausit / hunc per conversionem in radicem omnes alios a se crescentes veluti mater nutrit ut dicitur Gregorius.

De platano.

Platanus est arbor a latitudine folio-
rum sic dicta/ eo quod paula sit et ampla
nam platonis greca planum vocat (ut dicit
Isti. li. xvij.) cuius pulchritudinem exprimit scri-
ptura dicens. Quasi platanus exaltata sunt. etc.
Eccle. xxij. mollia quidem habet folia et tenera
vitis folijs similita. ut d. idem. Dioscorides ad-
dit ad ista quod platanus est arbor frigida et siccata.
cuius folia in casibus calidis et humidis sunt
utilia. nam ut dicit reuma composita et tumores
calidum oculorum. decoctio corticis eius et foliorum
reprimunt dolorem dentium/ et ut dicitur ossium ali-
orum virtute habere leniendi et acutos dolores
mitigandi. unde valere dicitur contra combustiones
si cum alijs lenitivis apponatur. eius etiam deco-
ctio in vino dicitur valere contra venenum. Hanc
arborem commendat plin. li. xij. ca. tertio.

De Populo

Populus est arbor a multitudine di-
cta/ eo quod ex eius calce id est fine vel
radice multiplex ramorum densitas ori-
tur. (ut d. Isti. li. xvij.) cuius generis duplex est.
nam altera est alba. altera nigra. Alba siquidem
habet folia ex una parte alba et ex alia virida. et
hec est bicolor habens quasi diem et noctis no-
tas. nam alio modo variat colores in solis or-
tu/ et alio modo in occasu. ut d. idem. ab hac
autem arbore. ut d. idem. effluit resina iuxta en-
dium fluvium in italia et in siria. et hec resina a-
dta et alijs iudicatur medicinalis. nam sangui-
nem stringit. sudores et alios fluxus varios com-
pescit. Et eius liquidez similitudinibus et cumis
sive comis solet fieri unguentum frigidum/ opila-
tivum/ et caloris mitigativum/ tumores repressi-
vum/ et somni provocativum. et hoc unguentum po-
puleon a medicis nuncupatur. et in multis cau-
sis necessarium iudicatur. Dicit etiam Isthid. quod po-
pulus/ et platanus/ et salix mollis sunt materie
ad sculpturam apte et tales arbores prescis ramis
plus crescunt et in latum et in longum am-
plius se extendunt

De pino.

Pinus est arbor picea a foliorum acumi-
ne sic vocata. pinum enim antiqui acumi-
nem appellabant. Hec arbor dicitur picea
eo quod desudat picem ut dicit Isti. li. xvij. Ex pi-
no primo in insulis germanie gignitur lachry-
ma siue gutta/ que defluens frigore vel calore
indurescit et gemmam facit. et dicitur electum (ut di-
cit Isthid. ibidem) Hec autem electum alio nomine
dicimus succum/ eo quod arboris sit succus. Dicitur
etiam pinus prodesse cunctis que sub ea servantur/
sicut quibus dicitur nocere ficus. Est autem pinus

arbor proceram et valde rectam/ lenis et porosa/
et tamen fortis cum sit nodosa. et ideo ex primo op-
timum in navibus sunt mali. pinus etiam edificijs
sunt valde apti. de facili tamen inflamantur.
et inciduntur quando igni casu aliquo appli-
cantur. et hoc accidit quod multum habet pinguedinis
et vnicuositatis. quod picem desudat. Hec arbor
corticem habet durum extrinsecus et rugosum/ sed in-
terius habet humorem pinguem et viscosum qui calore
solis attractus ad exterius in estate convertitur
in resinam/ que quidem primo ex se est subalbida
sed per decoctionem quam pice efficitur/ reddit val-
de nigra. Est autem valde odorifera et odoriferum
facit fumum/ sed per multam decoctionem dimi-
nuitur odor eius. folia habet multa/ sed gracilia
et acuta et viret hieme et estate. et cum sit arbor
pinguissima/ in locis tamen crescit momosis
valde aridis et lapidosis. et cum sit arbor mul-
te pullulationis tanto plus in altum crescit.
quanto inferius plures ramos perdit. vnum rami-
nis prescis versus terram plus se dilatat in co-
elum versus celum. lente crescit propter viscositatem
humoris et grossitatem/ qui cito se digerere non per-
mittit. a suis corticibus spoliatum et nudatum
ut plus duret. Nam inter corticem et lignum genera-
tur vermes qui incipit desiccari/ et illi vermiculi
corrodunt lignum et ideo corticem extrahunt ne
ex corrupto generetur humore vermes. ad li-
gni conservationem dicitur esse precipua medicina. Di-
cit autem li. xvij. quod pinus sicut et alnus sub terra
profunde coopertus diu durat. et ideo si cavetur
pinus ad aquam ductus et obruatur profunde
in terra multum durat annis. et tamen super terram
facies et in loco humido ac pluvioso corrumpitur
citius et fenescitur/ que totaliter in aqua ocul-
ta sub terra ex aque fluxu indurescit. diu itaque
durat sub tecto nec de facili admittit carnem nec
putredinem/ nisi per stultitiam pluviam corrumpatur/
sed sub terra profunda diutissime ab omni putre-
dine conservatur. e converso autem abies sub terra
in aqua cito putrescit/ firmissima vero infra ter-
ram ut dicit plinius li. xxi. capitulo. x.

De pinea

Pinea dicitur pini fructus ut dicit plinius/ imo
iuxta stipitem grossus et rotundus/ in
summo vero pyramidalis et acuminis.
in principio est viridis/ sed quando bene maturus est
fertilis efficitur/ et quasi colore castanee coloratur.
Et est pinea maxime continens in se per fru-
ctu grana multa/ que in testis durissimis sunt
inclusa. que quidem per ordinem sibi invicem sunt
coniuncta et tamen ne vnum tangat aliud/ testarum
suarum folliculis quasi quibusdam parietibus mi-
ro nature artificio sunt distincta. sic autem sunt

ordinata grana vt maiora maiores ⁊ grossiore
parte occupet ⁊ minora minorem teneant ordi
natissime ⁊ ad graciliorem locū ⁊ acutiores sub
maiorum pondere se inclinent. nā pars grossi
or superior per quandam caudulam adhaerens
arbori depressa ad terram acumine inferius all
quantulum se inclinant. Et est pinea fortis ad
berentē et magne glutinositatis quam diu re
cens est et a sua pign i humorositate nondum
vetustate aliqua deficiat. consumpta pingue
dine siue hūore viscoso deficcato pinea dissol
uitur. et sic pars a parte ⁊ nudus a nucleo se
paratur (est iō fm dia. et pla.) qñ est vrendū nu
cleo pinee. oportet vt integra pinea ponat sup
carbones et leuiter exuratur et sic duplex cortex
ei⁹ interior. s. ⁊ exterior auferatur ⁊ tūc valde me
dicinalia sunt grana ista. habent. n. virtutem le
niendi et humectandi ⁊ aliquantulum aperienti
et mūdicandi membra spūalia ⁊ tussim miti
gandi. et hiebis et consumptiuis subueniendi ⁊
sanguinem augmentandi. cortices etiam eius
sūt medicinales / habent etiā sua stipicitate vir
tutem sustendi sanguinem maxime menstruales
⁊ etiam dissentiā fluxū ventris restringēdi. vt
dī in pla. et in pli. li. xv.

De pice

Pice piceis lachryma est per decoctio
nē ignis cū nigredine indurata. vt
dī 3li. Piceis autē est duplex spēs. s.
naualis qz naues indelinunt et earū rime ne
subiret aqua piceis beneficio obstruunt. ⁊ liq
da ⁊ atraq calida est atqz sicca. alio tñ mō com
ponitur dura et alio mō liquida / et a multis co
lophonia / vel pice greca dī qz in greca in quan
titate maxima inuenit vtraqz est medicinalis.
virtutem enī habet dissoluēdi ⁊ cōsumēdi. vñ
de valet cōtra vitia splenis ⁊ ei⁹ opilationem.
⁊ in multis alijs ponit rimatib⁹ ⁊ emplastris.
Dicit etiam dia. qz valet contra venenū ⁊ mor
sibus venenatis succurrit cū sale trita. pice autē
ignem inflāmat / manus tangenti inquinat /
maxime calefacta. vestes mundas ⁊ candidas
soordat ⁊ maculat. cuius macula quo ad col
lorem ⁊ odore a vestibus vix deletur.

De piro.

Pirus est arbor fructifera sic dicta /
qz in spēm ignis est formata. Naz
eius fruct⁹ a lato incipit ⁊ ad mo
dum ignis in angustū finit. vt dī. 3sido. libro
xvij. Pirus dicit arbor / sed pirū fructus eius.
et est fruct⁹ ceteri s fructibus pōderosior. vt dī.
idem. vñ pauca pira vident ponderosiora eē
q̄ multa poma vt dicit idem etiam si dorso iu
menti apponant. De piris autē sic loquit 3sa. i
dietis. Piroz due sunt spēs alia est siluanca

seu agrestis. alia domestica seu ortensis. vtrius
qz autē piri frondes ⁊ rami sunt stipica ⁊ pstri
cūui / sed fruct⁹ inter se multū differūt. Nā pira
agrestia magis sunt pōtica ⁊ terrestia. ⁊ magis
frigida ⁊ sicca q̄ domestica ⁊ magis insipida et
dura gustui / qz plus generaliter indigesta ⁊ iō
cibo nō cōueniunt / s̄ solūmodo medicine. qz
vehementer pstringunt ventris fluxum ⁊ repri
mūt vomitū colericū si decocta in aqua fluua
li sup stomachū apponant. Domestica vero pi
ra immatura sunt pōtica / grossa ⁊ dura. ad esū
insipida atqz mala. tamē p elixationem ⁊ deco
ctionē in aqua dulci ⁊ mellis seu alterius dul
cis appositione / eoz potest terestritas aliq̄
tulum digeri / ⁊ asperitas temperari. nec sic tamē
multū pueniunt cibo / sed potius medicine.

Pira vero domestica matura frigida sunt ⁊ sic
ca / quozū stipica substantia cū aquosa dulce
dine est admixta / ⁊ ideo cōueniunt cibo ⁊ me
dicine melius tamen. conueniūt vtroqz modo
post abum q̄ ante. Nam p̄ abum laxant
⁊ cōprimendo cibaria depellunt ad locū deco
ctionis ⁊ nervos orificij stomachi confortant.
ante prandii vero sumpta cōstipant. ⁊ si i mul
ta quantitate a ieiuniis sepius assu mantur / ver
mes in ventre generant ⁊ colencam / durā ⁊ in
curabilē puocant passionem. Et illa pira que
sunt dulcia / temperatioris sunt complexionis ⁊
minus sunt frigida alijs / ideo frigidis ⁊ sicca
plus cōueniunt. Hoc autē habent pira p̄puz
qz cocta cū fungis maliciosis omnez ab eis au
ferunt lesionem. ⁊ maxime siluestria. ppter sue
pōticitatis intentionē. vt dī. 3sa. in dietis pul
uis siue cinis piri siluestris valet bibitus con
tra fungos. vt dicit idem semp autē p̄ esum pi
ri debet subsequi vsus vini. Nam vt dicit qui
dam. sine vino sunt pira virus.

De pruno.

Prunus est arbor quā latini prunū
vocant. ⁊ cū illius arboris multa
sunt genera / melior est damascena
a damasco opido primit⁹ asportata. (vt dicit
3sido.) cuius fruct⁹ stomacho cōuenit ⁊ mede
tur. Dec sola arbor gūmi glutinosum ⁊ p̄pacū
destillat / quo vniū medicū ⁊ scriptores. vt dī.
3sido. lib. xvij. s fructus autē pruni dicunt pru
na / quoz quedā sunt alba / quedā rubca / que
dam nigra. que nigra sunt aliquantulū dura ⁊
acida / illa sunt stomacho vtiliora qualia sunt
damascena. frigida enī sūt ⁊ hūida. qñ bene
sunt matura humectant aut infrigidant / ⁊ dan
tur cōtra febrilem calozē ⁊ siccam ventris cōsti
pationem. Papias tamē dicit qz prunus idē
est quod lentiscus sed glo. sc̄m damascenum

dicit qd prun? et lentiscus sunt eadem arbor et supponunt p eadem. sed cum lentisco non fiat prunus/nō erit eadē arbor prun? et lentiscus.

De papiro.

Papirus dicitur quidam iuncus / que desiccatus ad nutrimentū ignium interius lucernis et lampadib? est valde apt? et dicitur quasi pabuluz ignis. pir. n. ignis dicitur / qz in cereis ponitur ad arrendū. et est herba viridis et rotunda et exterius vlade plana interius habens molles medullā albas / sic cam / dibulam / et porosam. Decorticatur aurez papirus vsqz ad medullam et sic desiccatur. parum nō derelinquit de cortice in vno latere / vnde medulla tenera susctatur. et quanto minus hz de cortice / tanto darius ardet in lampade et facilius inflamatur. Locus aut vbi crescit i palustribus et prans et aquarū ripis hec papirio nis. nūcupatur. ut dicitur Plido. De papiro aut sunt vasa papirea. Nam papirū est quicquid pot fieri de papiro. tante aut sunt magnitudinis papiri circa nimbim et in india vt ex eis fiant naues. sicut dicit glo. super. xvij. c. Plid. et hoc testatur pli. Et idem testatur bystoria alexan. de papiri enā fuit carne in qd? scribebant epistole que per legatos mltrebanf. olim fiebant sporule / pirides / capse. de papiris in qbus littere et alia reponcbant. sicut ibi di / glo. Scdm pliniū aut multum valet medulla papiri ad aquā de aure extrahendaz. illam enā naturaliter imbibit et ad se trahit. et ideo aqua extrahitur a vino cū papiro. De papiris dicit plini. li. xij. Papiri iuquit crescit in palustrib? egypti et alijs quiescentibus nili aquis vbi aqua in altitudine duos cubitos nō transcendit. habent enā radices papirozū in illis stanguis circa spissitudinem vnius brachij. et sunt triangulares in lateribus et quib? crescit iunct nō amplius in altitudine decē cubitorum. et illis radiabus incole p lignis vtunt ad cōburenduz. et ex ipso papiro sunt varia vtenilia et ex eis nauigia texunt. et nauium vela / funes et etiam vestimenta et inde faciūt vsu carne. bucusqz pli.

De paluro.

Palurus est carduus asperimus et spinosus crescens in terra aspera et inalta. vt dicit Plido. habēs que dam capitella spinosa et ad rāgendū difficulta nam manū ledunt cōtingētis. et in illis capitellis cōtinetur diureticū semen valens vt di. dialeo. moribus venenatis et ad calculum pstrinduz. Palurus itaqz est herba aculeata pedes vulnerās transeūns / cuius hastule ita sūt spinose qd etiam pre asperitate conngi se vel eo

medi ab asinis non permittunt.

De papauere.

Papauer est herba somnifera. soporem enī languētibus facit. Et ē duplex. s. vsuale / et agreste ex quo sūt se succus que pbisid opium dicitur. Usuale aut aliud est albū quod ē frigidum et humidū. aliud est nigrum / quod est frigidum et sicū. aliud est rubrum. et agnoscuntur be spēs per flores albos purpureos siue roseos et subalidos. capitula habent magna ad modū malo granati in qbus recolligit semen suū. semen aut est vnicofsum. vnde ex eo fit oleum ad vsus multos. ex succo foliorum et capitellorū fit opium vndē sonus in febricitantibus puocat. debet autē dari cum cautela qz multū opilat / infrigidat / et mortificat. et maxime papauer nigrū in multis antidotis et medicinis salubriter adhibet. vt dicit plutea. pli. et dia. et macro.

De plantagine.

Plantago est herba frigida et sicca / que a grecis dicitur amoglossa. i. agni lingua (vt dicit Plido. li. xvij.) Eius enim folia sūt plana et aliquātulum neruosa sūt sicut lingua. et cū rotunditate sunt oblonga. in quorū medio surgit vna hastula foris et angulosa in cuius summitate recolligit eius sem in modū clauē. et ad huius herbe si multitudinē formatus erat ornatus in infula summi sacerdots (sicut dicit magister super exo. in bystoria) et est herba maxime conueniens medicane. Nam vulnera sanat etiam canis rabidi et eius tumores sedat ydropicos iuuat. veneno repugnat / et maxime aranearū. eius succus labuol necat. et vehemētem dolorem ventris mitigat. vulnera saniosa mundat et desiccet sanguinis fluxum et mēstruorum amputat. tumores apostematū in principio repugnat et dissipat. mastica atqz mundat (vt dicit dia.) qui multiformiter laudat virtutes magnificas amoglosse.

De petrosolio.

Petrosolium est herba orēsis odorata sic dicitur eo qd in petris et in locis petrosis sepe oriat. cuius spēs sūt plures / sed optimū est macedonicū / suauē gustu et odore aromaticū. vt di. Plido. cui? vsus puenit esui et etiam medicane. Est. n. herba calida et sicca et multū diuretica et aperitiua / diuiliatiua et stomachi confortatiua / et appetitus excitatiua. et ideo lapidem frangit / mēstrua educit / hydropicas subuenit / opilationes splenis et epatis aperit / et multas alias passiones. vt di.

plinius / dialco. 7 platea.

De pipere.

Piper est semē vel fructus arboris vel fructus in meridionali parte caca si motus crescentis contra seruidum estū solis. vt di. Jfido. li. viij. cuius folia iuni / pero sunt similia / cuius siluas serpētes custodiunt. sed incole regionis illi? cū silue mature fuerint / eas incendūt 7 serpētes ignis violētia effugātur. 7 ex huius cōbustione grana piperis que naturaliter erant alba / efficiunt nigra accidentaliter 7 rugosa. Cuius triplex est spēs vt dicit idē. Nam est piper longū. s. quod est imaturum 7 piper album. s. qđ ab igne est incozumptum. 7 piper nigrū quod torrido calore ignis nigrum est in superficie 7 rugosum. Piper autem nigrū efficacius est 7 longiori tpe qđ aliud. potest in magna efficacia custodiri. 7 quāto est ponderosius / tanto ē recētius 7 meli? vt dicit idē. Sophisticatur tñ mercatorū fraude. naz veruissimum piperi humefaco / semp aspergūt spumam argenti vel plūbi vt sic videatōne pondus esse recēs (bucusq; Jfido. Plini. aut li. xij. c. viij. dicit qđ piper p longā adustionem solis nigrū reddit 7 rugosum. 7 hoc nō sine piperis iniuria cū deberet esse albū / sed ex celi in temperie sic nigrescāt. hoc etiā pmitit incole vt possit melius 7 diuti? cōseruari. Sed dia. dicit qđ saracent qñ de nouo colligit illud ponūt in cūbano 7 sic torrent / vt virtus generatiua a pipere auferatur / ne in alijs partibus valeat fructificare 7 iterū pullulare. Est aut piper calidum 7 sic cum in quarto gradu vt dī in pla. Habet aut virtutem dissoluēdi 7 sumendi 7 attrahēdi / cuius puluis h3 vim sternutationē prouocandi / et cerebrū a supfluitate sicumatica expurgandi / 7 carnem supflua corrōdendi 7 pannū in oculo cōsumendi / 7 spūalia membra frigidis 7 viscosis supfluitatibus emūdandi / maxime si cum sicibus sicis assumat. habet etiā vim calefaciēdi stomachū / 7 cōfortandi / 7 appetitū prouocandi. sanguineis tñ 7 colericis nō est vtilis vsus piperis. nā sanguinē dissoluit / desiccāt / 7 exurit. 7 tādem leprā 7 alīs passiones pessimas generat 7 inducit. vt dī in pla. Piper itaq; granum est vile in aspectu exteri? atq; nigrū. inter? albū / sapore acutū / odore aromaticū / in quantitate modicū / in virtute maximū / acutū frigidū potentia calidissimū / cuius virt? nō sentitur qđ diu ē integrū. sed cū masticatū fuerit vel partū cuius virtutes dicere ad plenū esset longū. 7 qđ uis sit multū preciosum apud nos ppter eius raritatem 7 efficacā. apud indos tñ ppter eius copiam pulegio vilius reputatur. vt dicit brie /

ro. 7 etiam Jfido.

De pulegio.

Pulegiū est herba multū aromatica a pullulando dicta. qđ vt di. Jf. apud indos pipe preciosior ē. Est aut fm pla. pulegiū herba calida 7 sicca in tertio gradu. cuius virtus consistit in folijs 7 in flore. 7 d3 colligi qñ est in flore. Et est duplex. s. do / mestici qđ vocat sisimbriū. 7 aggrete. 7 vtrūq; est multū vtile 7 medicinale. virtutem. n. habet dissoluēdi 7 sumendi 7 confortandi. 7 reuma frigidum restringendi 7 desiccandi 7 tussim frigidam amputandi. 7 matricē mudificandi 7 coartandi vems vuluam mēstrua educendi / 7 confortandi stomachū 7 appetitum exatandi. vtero sitatem extenuandi / 7 dolorem interiorū 7 intestinoꝝ ex frigiditate mirabiliter mitigandi 7 frangendi calculū 7 pceptum adiuuandi vt di. pli.

De poro.

Poro nomen est etrodiciū. quod in singulari dī hoc porū. 7 in plurali porū poroꝝ. vnde versus. Dat rastū rastros / porū facit tibi poros. Et etiaz in li. nūerorū. xij. c. dī. In memoria nobis veniunt porū / cepe / et alia 7c. Pororū aut dno sunt genera. scz capitatū 7 secule. Secule aut dicitur parvulum non dū transplantatum. capitatum vero mai? qđ de loco ad locum translatum est vt dī. Jf. li. viij. Porum secule p conuenit medicane qđ esui. capitatū vero cōuerso. Est aut caput albū carnosū pelliculis siue tunniculis circumuestitū. hīs in fine plures radices loco capilloꝝ quib? terre adheret 7 suscipit nutrimentū. De medio aut capitis erumpit plāta vt dī in li. vege. hīs in stipitis superficie caput i quo semia recolliguntur. 7 hnt singula grana singulos pediculos p quos adheret plāte. nō facit semē primo āno sed scdo. Sicut aut dicunt dial. 7 macro. hypochras in multis medicaminib? poro vtebat. nā illius succū dedit solū ille bibendū ptra vomitū sanguinis. vñ v3 enā ptra sterilitatez si a puellis sepius comeditur. Succ? ei? cū vino bibit? valet qđ morsus serpentis 7 cuiuslibet venenosi animalis pntū cum melle sanat vulnera si sup ea emplastrēt. succ? ei? cū lacte mixt? vetustā sedat tussim 7 sanat vitia pulmōis. succ? eius cum felle capre mixtus addita pter. a pte mellis auri infusus tepid? ei? sanat dolorē. 7 iuuat ptra surditatez. cum vino bibit? lumboꝝ soluit dolorē. vulnera recentia cum sale mixtū poroꝝ cito dardit 7 sanat duricias relaxat / 7 fracturas cito solidat. poroꝝ enim crudū comestū v3 qđ ebrietatē. stimulat venem / 7 mollit ventrē durū. Dec oia dicit pli.

lib. ff. vij. vbi multis iam dictis sup addit. Di
cit et qd odore solo scorpiones abijit et serpen
tes. sanat morbus canis cu melle. valet et p ven
tum dolore et eoz vermes interficit. somnu p
nocat/morbus regiu curat et bydropisim. Da
bet m quedā vitia qz acies oculoꝝ eberat et in
flāmatōne generat. stomachū grauat sitim p
nocat/sanguine incendit et inflāmat si frequen
ter et nimum comedat. bucusqz pli.

De quercu.

Quercus. cui. est arbor glandi
fera /ānosa /solida /et cōpacta duri
corticis et medullā modicā bñs i
terius siue nullā. semp folia generās quādā sti
pticā et insipidā quā medici vocāt gallam.
portās fructū que vocant glandes qbus porci
et apenoli in nemorib? saginātur. radice bz
fortez et torulosā in terra multū se pfundatā
et ei fixatione forassima adherentē. cuius cortice
fructū et frōdes cū sint stipitiā frigidi et siccī sunt
vtilēs medicane. Dē quoꝝ quer? a querendo/
ro q? i ea solebāt dñi geniū respōsa dare vt. d.
Ili. li. vij. vñ iō qz i ea solebāt antiq? querere
glandes ad edendū. sicut. d. poeta. Adortales
pimi rucabāt gutture glādes. fuit aut bec ar
bor iouis antiq?us cōsecrata. vñ ou. Et q? desi
derāt paula iouis arborē glādes. Crescūt aut
quercus in locis montosis et saluosis. et mani
me in terra basam. vñ quer? glādifere in ma
gnitudine /duricia /et fortitudine als arbores
pexcellēt. vt di. glo. biero. sup am os. c. ij.
Et aut quer? idē qd iler. quere supra eo. i lsa
3. Quercuū fructū glandes dicunt/ que crescūt
inter folia nullo flore peme pcedente. et sūt glā
des rotūde exteriū et obloge et multū plane et
speculares aliquātulū et subluade sicut vnguis
et sicut dī in die. glandes frigide sūt et sicce / et iō
difficiles sūt digestioni et inobedientes et ven
tre p̄stipātes et tarde de stomacho descēdentes
et doloz capitis generātes ppter fumos gros
sos et glādidibus resolutos ad cerebrū et stoma
cho ascēdētes. Sūt aut in pncipio virides/ s
efficiūt qz siue ad maturitatē ptingētes. cre
scentes i quibusdā capulis rotūdistimis. pla
nis inten? / sed caliosis exten? aliquātulum et
birsutis. Dñt aut inten? medullā spissā et ple
nam quādā pelliculā circūdatā. que diuidit in
ter corticem et medullā. et est cortex eū medulla
et capula sua magne stipuatatis et siccitatis et
nō boni saporis maxime ad huc vinds. sed qñ
bene maturant et assant in igne. vel in dulci aq
eliant meliorāt in sapore et aque dulcedine
et calore. Valent aut p venenū. qz opilant po
ros ne ad eoz venenositatis se diffūdat. humo

res putridos desiccāt / et fluxū menstrualē val
de pbibēt atqz sedāt. vt di. Ilsa. in die.

De quiquilis.

Aquilie dicunt purgamenta fru
mēt. sicut dī amos. c. vij. q cadūt
qñ frumētū purgat. que quidē in
vtilēs sūt hoib? ad comedendū. porcis tñ et ali
libus p̄bent abū. admixte tñ frumento ipsum
inficiūt et ei nihil p̄ferūt nisi p̄odus. qsquliaz
tñ grana leuia sūt et vacua cauata a vermibus
et corrosa. quozū medulla inten? p̄sumit / et iō
ipsoꝝ p̄beca vacua inuenit ppter qd et tñ vau
rem lauant que aggrauant atqz inflant.

De Rosa.

Rosa vt di. pli. est arbor spinosa et
pua cui? vit? maxima ē i flore se
cudario nō in folijs et in semine nā
arbor est medianalis quo ad florē. quo ad fo
lia /quo ad semē. Est aut rosa duplex qz quedā
domestica vel orientis / et quedā siluestris. orē
sis plantā et colitur sicut vitis q si remāserit in
cultā et a supfluis nō purgata / degenerat in sil
uestrē. Agrestis vero rosa p frequētē mutatoꝝ
et culturā efficit vera rosa. Differt aut orientis a
siluestri in floꝝ multitudine / i odore / i colore. et
et i virtute. qz folia siluestris sūt pauca / lata sub
albida / pauco rubori admixta. minus odorife
ra et min? opantia i medicina. sfolia aut orient
sis rose sūt multa mutuo coherētia et p̄nera. oī
no rubea vel oīno albissima. mire reddentia. i
sapore stipica / et quodāmo mordicāna et ma
gne efficacie in medicina p̄to magis cōterunt et
p̄fringunt / tāto magis efficacia et aromatica se
tiunt. De spina quādā dura et aspera oriūtur / s
tñ spineā naturā nullaten? imitāt. d̄core et odo
re nobilitat spinā suā. qñ aut primo germinat
includit in ḡnoso cortice viridi seu virēte. quo
tumescēte / erūpunt quedā folia dura et acuta / s
quoz medio erūpunt alia folia mollia et se mu
tuo cōplectētia / et paulatim rubentia. q̄ p̄pleta p̄
folijs ortum se expādūt. et qz tenera sunt et adbe
rentē debilis in principio / iō illis quis folijs
virentib? inferus rubea / folia tenera et mollia
in circuitu imitūtur. in quoz medio apparz se
men minutū / crocē et valde odoriferū. qd ad
beret sup rose fructū. Primo autē formā rose
fructū anteq? folia ad plenū se expādant. et cui?
fructū sunt quedā noduli / rotūdi / pui / dūn aqz
quādā villositate quibusdā granulis pleni / q
primo sūt vinds / s p? casum feminis et folio
rū i autūno rubescūt. qñ plene sūt maturi / mol
lesant circa byemē et nigrescūt. et eoz sapor si
ptic? est et aliquātulū acetosus. sicut sapor mel
piloꝝ. sed vtilēs sūt ad manducādūz ppter

visaginem inter? latitante? et comedentis gutt
interius offendente. Nalaf aut arbor rose quicq
p seminatione/quicq p plantatione quicq per
infectione. et pfiat rose p translatione et p in
fatione. buaisq plini. li. xx. c. iij. flos rose inter
flores obtinet principatu et ideo solet principalis
ps bois. s. caput rosarum floribus coronari. vt di.
pli. et hocrone decoris/odoris/suauitatis et v
tunis. naz sua pulchritudine aspectu reficit. suo
odore olfactu afficit. suauitatis mollice tactu
delinit. sua virtute multis languoribus et morbis
obuiat et succumit. vt di. id. virtutis enim et sicca
copent medicine. De virtutibus aut folijs rosarum
sunt multa vt di in pla. na rose minutati insci
se decocte in desputato melle mel reddunt aro
maticuz et medicinale. Istud. n. mel confortat et
mudificat et mudificando dissoluit et digerit hu
mores viscosos/flematicos atq grossos. cum
frigida aqua stringit et costipat/cu calida laxat
De rosas aut bii contritis et cu zuchara bene scoz
poratis/sic zuchara rosacea que hz virtute co
fortandi et stringendi. valet et contra fluxu dissen
tenie et contra vomitu colericu et contra sincopin
et cardiacam passionem. De rosas etia in oleo mace
ratis sic oleu rosaceu/quod v3 contra doloru capi
tis et in multis casibus e necessariu. valet et contra ca
llefactionem epatis si inde epatis regio inungat.
et in multis casibus est necessariu. valet contra dolo
rem capitis ex calida ca si inde frons et typora
liniant. valz contra caloris distempantia. in aci
tis et somniis puocat et inducit. Ex rosas et viri
dibus fit aqua rosacea p decoctione ignis sine
solis. et hecaq valet ad supradicta oia. valet et
in colicis oculoz et in vnguicis dnyaz. qz pan
nu supfluu et maculas faciei abstergit et cutem
subuliat. Ex rosas et siccas sunt plurime medici
ne. na odor siccarum rosarum cerebz repat et confortat
eius decoctio in aqua celesti olium flurum et ca
lida ca sedat. puluis earum sanguine sistit et naribus
pfluente desiccant et psunt putridu humoru gi
guas et radices dentiu corrupentem. psimant de
tem mobile casuz cominantes. puluis ei? cu cro
co comit? et albumine oui misce? sanat efficaciter
dolozez oculoz et restringit humoru et sangui
nem ad oculoz venenas defluentes reprimunt
moru vulue et ipsam releuat descendente. Das et
multas alias virtutes rose tangit pli. li. xx. c. iij.

De radice.

Radix a radio dicitur. qz qui quibusda ra
dijs fixa terre demergit in pfundum
vel dicitur a radio dicitur. qz si radice non re
pullulat. Est igitur radix tam principiu herbe q
arboris. et est mollis in substantia porosa/villo
toruosa/mollis siquidē et pinguis est substan

tie et ppter faciliore humiditatis attractioe
porositate. porosa est ppter faciliore et copio
sioze humoris ad nutrimentu folioz et frondium
transmissione. villosa est ppter abundantia nu
trimenti attractioez. qd. n. facit os in corpe aial
B facit radix in corpe arboris siue herbe. p vil
los. n. adheres terre qd est sibi conueniens attra
bit de humore et attractu p poros qsi p venas
transmittit ad nutrimentu plantę. toruosa est p
pe fortioze adherentia et terre infixioez. Clarat
aut radix in figura et dispositione sm diuersam
actioez caloris opantis in subali materia radi
cis que alqsi est subtilis alqsi grossa/alqsi me
diocris. sicut di. coment. al. sup li. de plantis.
nam si fuerit materia aquosa/aerea/subalis et
calor fortis/erit radix oblonga et recta in figu
ra et acuta. et si humiditas nutrimentalis fuerit
grossa et teneltris/erit radix dura et sicca. qz talis
humor vi caloris fortis coagulaf. Si vero fue
rit materia mediocris et calor fortis/equaliter
ab oibus partibus a calore attrahit et ppter partiu
equaliu coadunatione rotunda tur. et sic fit radix
rotunda in figura. Si vero fuerit calor debilis et
materia viscosa non pot multu materiaz eleua
re nec dilatare nisi eleuet pres ei? leuiorez. nam
grauiozez ppro podere hinc inde diffundunt.
et sic in eis relinquit forma inequalis cum qua
da nodositate et aspitate. Radix ab humore ter
re actioe caloris generat a calore celesti penetra
tur. cuius virtute nutrimentu sibi conueniens attra
bitur et incorporat. Ex situ et dispositione terre ra
dix dispositione consequit et complexionem. na que
in terra dulci et medioriter sicca nascuntur et aq
nutrimentu pluuiali sunt melioze et ceteris lauda
biliozez. que vero nutrimentu in terra molli et palu
stri vbi aqua stans est et putrida et qua hauriunt
nutrimentu/ppter malignitatem et corruptioez
aque ceteris sunt deterioze et min? salubres taz
in cibo q in medicina (vt di. Ili.) radix occulta
tur sub terra et latitat ab aspectu et sua virtutes
et efficaciam manifestat in flore/in fronde/et i fru
ctu. in terra occulta viuunt/pfiat et meliozat. que
abstracta a terra mouit/deficit et desiccant. ton?
arboris siue plante ps despectioze est ipsa radix
et tñ sicut vterus m? est et pncipiū/sic radix nu
trix est et maxime necessariū sustentamentū/ et q
to pfundius terre visceribus se infigit/ tanto effi
citur solidius et firmi? arboris fundamentū. ra
dix cu sua substantia sit valde mollis/ virtute tñ
et subtilitate innati caloris lapides duos pene
trat/ et vsq ad eoz intima se pfundat. Tēpe
hyemali calor naturalis fugiens frigiditatem
aeris ad interiora radice se recolligit et ibi mul
tiplicatus ad sui temperamentu et nutrimentu a

ramis exterioribus ad se trahit hūore. tūc in hīe me ex attracto humore radix materiā accipit/ q̄ p̄mūdo frōdes ⁊ flores verno tpe p̄ emittit. vñ berbe que p̄n̄ erāt ante ⁊ q̄si mortue in hīe me hūore euaporante ad sup̄iore in vere reuī uiscūt. Itē qualitas. s. bōitas vel malignitas radias ad ramos deriuat. ⁊ sepe ondit in fru ctu ⁊ i flore q̄s h̄ntis vel vitij lateat in radice. sepi⁹ t̄m p̄n̄ctas siue amaritudo hūoris radi cis digerit ⁊ dulcoratur b̄sificio aeris ⁊ caloris celestis materiā subnūtiat ⁊ depurat̄is. vñ fre quent̄ accidit q̄ radit amara dulcē fructū p̄cre at ⁊ p̄ducit. vt p̄z in radice vitis ⁊ oliue (bucuf q̄ Jsa. in die. vniuersalib⁹). Dicit et̄ ar. q̄ ar/ bores q̄s infirmitatē ⁊ fructificat̄ solet eis med̄ rīa radice. q̄z incidit radit ⁊ lapis p̄ntur in scis fura ⁊ sic effluit grossus humor ⁊ corrupt⁹ velu ti de coctura. vt sic primo humore attracto ⁊ ae renouo radice interi⁹ subit̄ate renouat arbor ⁊ sanamr. Itē Jsa. gal. ⁊ mistici athentēse dīce rūt. Omis berba cui⁹ radix est mlti numimēti eius semē nō est numimētū vt p̄z in pashinata ⁊ rapa ⁊ hmōi. ⁊ ecōuerso quoz semē nutrit radi ces ei⁹ nō sūt nutritiue. Est aut̄ quedam berba cui nomē radiceis appropiat que cali. est ⁊ sic. et est silis raphano in virtute. h̄z aut̄ virtutē in cidendi ⁊ dissoluēdi ⁊ p̄sumendi ⁊ aperiēdi. poros. vnde v̄z p̄ febres q̄ ex cā frigida p̄creā tur. splenis opilatōez apit ⁊ eius dūnciē sol/ ut̄ hydropicis subuenit ⁊ succum. tedarguen tes ⁊ acū h̄z sapore. ⁊ iō plus p̄uenit medicane q̄ abo. sicut rapa ecōuerso plus cōuenit abo q̄ medicane. Est. n. cali. ⁊ hu. ⁊ ceteris herbis ⁊ ra diab⁹ pl⁹ nutrit. vt di. Jsa. in die. mollē acdul cē ⁊ inflatā carnē facit p̄pter sui v̄rositatē ⁊ in flatiōez. vnde cocta meli⁹ nutrit. auda vel ma le cocta difficile digerit ⁊ in venis ⁊ in poris fa cit opilatōez. valet et̄ i medicina. nā in iure ei⁹ pedes podagricoz ⁊ artericoz loni/ doloris re cipiūt mitigatōz. de semie. n. rape sicut rapha ni fit oleū multis vsib⁹ necessariū ⁊ maxime in lucemis. nō t̄m licitū fuit tale oleū apponere in lucemis cādelabu in domo dñi vt p̄z sup̄ cro. xxvij. vbi d̄z. cū distinctione videtur ⁊ iubetur offem̄ oleū non raphanū nō mirnū vel mirtinū s̄ punssimū de lignis oliuaz. q̄z aliud offerre nō erat licitū. sicut nec accendere ignē alienū/ q̄ qui de celo descendit ⁊c.

De ramno.

Ram⁹ ē arbor multū dura ⁊ nodo sa/ramosa ⁊ spinosa. naz folia h̄z aculeata spinis acutissimis cōsita i laterib⁹ ⁊ munita. ⁊ iō suis aculeis solet manū ledere tāgentis ⁊ pedes pūgere ip̄a folia ocul cāns. In p̄ncipio q̄s nascit folia h̄z mollia ⁊ leuia. s̄ quāto pl⁹ crescit tanto asp̄ior effiat ⁊ i

duriorē aculeū indurescit. Dicit mgr̄ in bysso. sup̄ iudi. xx. q̄ restante iosepho rān⁹ h̄z singula riter h̄c h̄ntes ignē ex p̄ferendi. nam ei⁹ folia q̄s cōdūt ⁊ desiccant mltre dicitur eē siccitatis cuiusdā lente v̄causitatis. ⁊ iō q̄s adest ignis vel fortis in calidis regionib⁹ imp̄ssio calouis solanis folia illa disposita in flāmantiō i ad mo dici calidi ⁊ siccū venti statū incēdunt. cui⁹ incē sionis occasiōe aliquādo vicina nemora mira bilit̄er exurūt. De rāno aut̄ di. pli. li. xxiiij. c. xiiij. Inter genera arborū frutex spinosus ē rān⁹ habēs ramos ⁊ folia in q̄b⁹ sūt aculei recti nō adūci. ⁊ h̄nt rami quosdā folliculos rubentes siue fruct⁹ in q̄b⁹ est semē h̄ns frutem attracti uā. nā ⁊ secūdinās ab vtero trahit. Est aut̄ ar/ bor magne amaritudinis tā in radice q̄ in fo/ lijs ⁊ in ramis. est t̄m vtilis medicane. nā ex suc co radice ⁊ t̄rfoz p̄ decoctionē fit medicamen tū. q̄s medici lias vocant. ⁊ in q̄busdā acule/ is lucid⁹ d̄z. q̄z oculos reddit claros nā maculā oculi delet. ⁊ valet p̄ lippitudinem ⁊ alia vitia palpebray. ⁊ ad aurea purulentes/gingiuas putidas ⁊ sanguinis excretiōes ⁊ p̄tra muli erū p̄fluxū q̄s abūdāt hūores sup̄flui in mīce quā optime purgat ⁊ iuuat. Et di. pli. sanat vl cera labioz ⁊ valet ad saturas lingue. vt dicit idem.

De resina.

Resina (vt d. Jsi. li. xxvij.) ē lachri ma sudore lignoz exalata vt balsa mi/serule/pini ⁊ lētici ⁊ arborū ⁊ h̄guloz que sudare perhibēt. resin. n. grece emanere dicit vel sudare. sicut lingua odorifera oriētis. sicut guttis a balsami aut ferulaz q̄uz gutta durescit in gēnā. s. in electū. Prima au tē resina d̄z terebintina ⁊ est p̄stantissima p̄ ali is. ⁊ deserit de arabia/india ⁊ siria. ap̄ro ⁊ afri ca ⁊ ab insulis maris. Secūda ē lētifana que mastix vocat̄. bec d̄z obio insula de portaf. Ter tia ē pinealis. ⁊ bec nūc liquida nūc dura inue nit (bucufq̄ Jsa.) Resina igit̄ d̄z q̄s libet gum mi liquidū vel andū. liq̄da resina vt balsami ⁊ terebintina. dura vt mastix/eb⁹ ⁊ mira ⁊ bu iusmōi. Omis aut̄ resina primo ē mollis ⁊ liq̄ da vel viscosa. s. in prima sui emanatiōe. ⁊ alia remanet liq̄da et alia calore vel frigore indura tur. Dis aut̄ resina vtilis ē in medicina ⁊ ideo ponit̄ i nobilib⁹ antidotis ⁊ vnguentis varijs. natiras aut̄ ⁊ h̄ntes singulorum quere in lo/ cis suis.

De nubo.

Nub⁹ est d̄sitas spinaz/vepūtz ⁊ alioz fructū aculeos h̄ntū/ que i loco aliquo ac scāt simul vt d. Jsi. Et est rubetū siue nub⁹ nomē appropiatū spi noso fructa ferenti mora agrestia quib⁹ pasto res releuāt famē suā. quius fruct⁹ primo est tu

be? / r iō a rubore fructū ē dicit? rub? i ramos longos / graciles / r rotundos spinosos r densatos subrubeos r i se reflexos se diffundit. cui? folia sūt breuia r in laterib? sūt scissa aliquantulū r acuta hūta exteri? quasdam aculeos pullos par? annuos r adūcos valde pūgitiuos. vñ nūbus aradice vsq? ad sūmitatē aculeat? est r spinosus. cui? aculei versus terrā par? recurui ad similitudinē denū sūt formati. cui? fruct? pri?mo ē viridis dur? / r valde stipit? . deū sūt rub? par? acetosus. vltio efficit niger r dulcis qñ penit? ē maturus. cui? succus ē rub? r inficit sicur sahguis. r ē fruct? exterius tenuissima pelliscula r molli circūdat? vallicalis qbusdā distinctus. r cū qdā rotūditate par? eleuat? . s plen? est qdā carnositate hūda interi? r granosus. r est arbor medicinalis cū fructu suo. Est. n. rub? hi. r sic. fm pla. di. ē r stan. sūmitates eius esse stipiticas r valere ptra calida aposteata r vsu raras. r ptra rubores oculoz si cune ei? cū albu mine oui cōterant? r apponantur. succ? ē tūrio nū ei? r cunarū vsq? cōtra diffentētiā cū aq? ordei bncusq? platea. De fruct? aut eius vtilitate qre? s in lfa m. de moris agrestib?. In terra sterili crescit r est optimū circa ortos r vineas munitentiā. nā sua spissitudine r aculeoz multitudi ne bestias r trāsēntes hoies arcer ab igressu lepoz r hmoi minutoz aialitū est receptaculum auitū i eo nidificantū defensaculū r lanbulum nā ad h? dati sūt ei aculei a natura vt eis quasi cū mucronib? se defendat. r iō man? inuadentiū fruct? suos vulnerat r pūgit. r ad sua interi ora aduocarios ingredi nō pmitit. rub? ē vñ mbrosus ē r obscur?. sua dēfiteate soli nō pur?. r iō colubris r alijs venenosis reptilib? ē amio? Et a rubo dī rubeta qdā rana venenosa q? rubos inhabitat r frequētat. vñ iuxta rubos dormire r reqēscere nō est tutū p p? ei? venenosa. ve di. mgi i bysto. sup ero.

De rubra.
 Rubra ē medicinalis herba dicitur eo qd sit feruētissima. cuius duplex ē spēs. s. agrestis r domestica. r vtraq? est feruēda / sed agrestis magis. vt d. Jsi. li. xvij. c. vlti. bāc venenis p?trariā r repugnare mustele docent q? primo rubā comedūt r ei? odore se munit r virtute antequā dimittēt cū serpēte vt d. idē. imo mustela vñz rubē noscēs p? ipsius cū inuadit secure r interficit basilicū. vt d. pli. Diat cōstant. multis siquidē laudib? extollit eaz pli. li. xx. c. xvij. fere pze cōctis herbis. dicit. n. vñ tuez hē calistica calidā. s. r sicā stomachi confortatiua si sepe potet. Jtē vim hz ptus mor? tui expulsiua r imundiciāz mīcias eductiua et cōsumptiua r p? pñs cōfortatiua. Jtē hz vīru

tez hūoris venerei cōsumptiua r ipsi? venenis appetit? i masculis repressiua. qz i eis incēdit siccitates r calozē p?plexionalē i masculis dūantē. et quaz q?litate itensioē deficcāt humor et cōsumit? q? solet eē vīru cā venerei appetit?. in multenb? āt fri. r bu. opat? et cā p?traria cōtrariūm supradictis. decoctio aut rubē sedat dura tormenta ventris: si poterit et herba calida super ventris regionem cathaplasmet mūdāt r iuuat. pulmones r pectora ab cō hūda r frigidā mēbroz spūaliū infectiua. decocta cū oleo vermes vēms necat. cruda comesta? vsus acuit oculoz caliginē dissipat atq? curat. fluxum sanguinis p nares ei? succ? narib? instillatus deficcāt atq? sedat. comesta vel potata venis oib? potent obuiat r oim venenoz morbus cū allis / sale / r nuab? p?tritis piter curat nure. succus ei? narib? instillatus a slemate caput purgat r epilēncos multū iuuat. dolorē dentiū eius decoctio releuat. mēbra plitica ad sensuz reuocat r poros prius clausos deopilat. vērōitate interstinoz potent extenuat / r oim interiozez dolorē sedat. lippitudinē oculoz r ruborē cōtinuo in aq? rosacea ruta mixta mūdāt mirbiliter atq? sanat. eius odor oia venenosa de ortis fugat. r iō plantat circa saluā quā serpētes diligunt. r bufones vt eos fuget. De ruta q? di. pli. li. ix. c. ix. Ruta vult feri in equo cōno autināli. odit byemē / sūmū r hūozēz. sicca gaudet r pibus ē ra latericia ac cinere vult nutiri. r cinis eius semis dz misceri vt crearet crucis. Adustū rutā vñz bibebāt antiq? romani ptra venenū r alias passioēs. vim semētina hz in semie / i stiptite / sive in surculo / i radice. nā in curuato rami alicuius cacumie stau? fixa i terra radicat? r difficilime are scit amicitia ē ei cū hūa in hūa vt nūsq? lenior conualecat q? sub si cū vel iuxta ficū. Jtē di. idem li. xx. Erant pitagoras q? putauit oculis nori amē r rā. qz scalprores r picrores comedunt rutā cā oculoz r acuit eoz vsus. p?caueāt aut grauide ne comedāt rutāz / qz p?us interficitur cibo tali. cōtra pfluuiū genitale dat r venerem crebro p? sōna imaginātib?. succo rute inuncti a scorpidibus r araneis / ab apibus r vespis nō pūgunf. neca succo acure q? ē est venenūm venenozū inficiuntur. bucuscq? pli. li. xx. c. xij.

De salto.

Altus ē vastus r siluestris loc? vbi arbores in altū exiliūt r crescūt. vt d. Jsi do. li. xij. Dicit ē idē li. xvij. Salt? ē densitas arboz alta vocata h? noie eo qd exiliat in altū r cū surgat r differt a silua. nā in silua crescūt arbores plures r breuiorez r spissius r vīcini? sibi inuicē p?pinquātes. In saltu vero ar

bores sūt pauciores sed altiores sūt ⁊ maiores
 vñd silua ē spissū nem⁹ ⁊ breue ⁊ dī a silē qđ ē
 lignū qz multa ligna ibi cedūtur ⁊ vastant. ⁊ ē
 idēz silua nem⁹ ⁊ lucis. ⁊ silua dī a silen qđ est
 vastitas vel silentiū. qz silua est vbi loca sūt va
 sta ⁊ deserta ⁊ silentio plena. nem⁹ hō a numie
 nūcupat. qz ibi. s. in siluis idolū statuebatur ⁊
 p numie adorabaf. Sūt aut nemoza arbores
 maiores vmbrose frōdibus. lucis aut dī dēfi
 ras arborū solo. iuie detrahens. ⁊ dī p annuasi
 a luceo ces. qī mīme lucēs. sicut pifana mīme
 pilces hīs. vt d. Jsi. li. xvij. Salsus igit ⁊ silue
 siue nēora sūt loca vasta ⁊ deserta vbi crescūt lig
 ifructuosa mltā ⁊ fructuosa pauca. ⁊ sī ifructu
 ofa maiora et altiora gñat qđ fructuosa. pauq
 excepti. s. quercub⁹ atqz fagis. ⁊ a feris ⁊ auib⁹
 siluestribus frequētatur. gramīa ⁊ pasua in sil
 uis ⁊ salub⁹ generātur. herbe medicinales in
 hōribus ⁊ siluis pāpue mōrosis repiūtur. in
 estate viroze frōdiū ⁊ gramīnū decorātur. in sil
 uis ē locus deductōis ⁊ venatiōis. nā venan
 tur i eis fere ⁊ i eis multiplices insidie a canib⁹
 ⁊ venatoribus pparātur. Itē ē locus occultatō
 nis. nā i siluis sepius p̄dones ⁊ latrūculi ocul
 tātur. in quoz scidentes insidias transeuntes
 spoliānt sepi⁹ aut iugulātur. Itē in siluis pp
 viay multitudine ⁊ semitay incertitudine sepe
 deuiāt ignoti ⁊ et viā incertay et ignotay pre co
 gnita eligētes sepe ad latronū latibula nō sine
 piculo deducūtur. et iō fiunt signa et nodi i ar
 bustis siue arborū ramis vt vire tute ⁊ cerevia
 tozib⁹ ostēbant. a latronib⁹ aut in huijs aliqñ
 imutātur: hōi siue signe. ⁊ sic p signoz falsita
 tē multi deuiant ⁊ a rectitudine vie obducunt.
 Itē ad siluas aues p̄fugūt ⁊ apes. ille vt nidi
 ficēt. / iste vt mellificēt. aues vt ab aucupetueā
 tur/ apes vt mellis fauos in arborū p̄cauitatib⁹
 cōponētes secerat/ abscondant. Itē cū silue pp̄
 eay densitate sunt frigide/ cōsue ⁊ ūbrose/ via
 tores estu solis fatigati in ūbroz vacare refrige
 no delectāt. Ex siluay aut multitudine regionū
 termini ab inimicē distinguunt ⁊ p arborū mutuas
 cōpressiones ⁊ ingagines ab hostibus deffen
 sant.

De salice.

Alit quedā arbor ē sic dicta eo qđ ce
 lenter saliat postq̄ in aliquo loco si
 git vel plātat vt. d. Jsi. li. xvij. ar
 bor qđ dē lēta ē ⁊ mollis vmbus. i. vineay pal
 minibus vincendis apta ⁊ colligandis (vt. d.
 idē. Dec arbor fructū nō hz s̄ solū semē siue flo
 rē. cur⁹ semis dicūt eē bāc virtutē. vt si qđ ea in
 poculo hauserit filios nō generet imo filias effi
 cit infecundas hucusqz Jfido. li. xvij. De salice
 aut. d. pli. li. xvi. c. xxxvij. salicū diuersa sūt ge
 nera. nā qđā i magnā p̄centatē virgas emittūt

crescūt quoqz in altū ⁊ parit. particas vineay
 q̄rū cortices lōgi sunt ⁊ spissi ac fortes interi⁹ al
 bi ⁊ exteri⁹ virides ex qb⁹ vinula cōponūtur ⁊
 tales salices quīs sunt fortes nō sūt ita fle
 xibiles vt minores. ⁊ iō an⁹ cōstringunt qñ ad
 ligandū circūtorquent. Sūt ⁊ salices minores
 ⁊ ceteris graciliores ductiles supra modū ac fle
 xibiles. ita qđ p circūflectionē nō rūpūt imo ad
 instar fili tori fortificant ⁊ inde fiūt vīmia ad vi
 tes ⁊ ad bolia colligāda. Et est tertia spēs sali
 cis inter duas primas i quāitate ⁊ in flexibilita
 tate mediocis. nā maior ē flexibilior ⁊ rigidior
 est minor. ⁊ illi⁹ rami cortice detracto sunt colo
 re cādidi ⁊ tractu leues atqz plani nō nodosi
 ex qb⁹ fiūt varia supellecilia vt sedes/ spozule
 ⁊ canistra p plexionē aut ⁊ consurā densior sit i
 ramis. Dis. n. salix quīs sit quo ad fructū ster
 nilis tñ in frōdib⁹ ⁊ in ramis sterilis nō ē. ⁊ ma
 xime si tpe debito. s. in marcio vel in apuli tōdē
 at vt. d. idēz. In li. aut. xvij. c. xx. d. idē inter ali
 as arbores que plātant pprie salices obtinent
 principatū que si binis pedibus a terra purent
 cohercent ne in altū crescāt s̄ in latitudine sedis
 fundēt vīlyteri⁹ sine scala tōdeātur. Dis hō sa
 lix tanto i ramis ē fecundior q̄to terre est ppinq
 or. p̄cessu t̄pis qñ multū annūtur salix deficiat
 paulatī ⁊ putrescat. ⁊ ei⁹ putredo ⁊ corruptio i
 apit interi⁹ a medulla ⁊ iō remanet interi⁹ sepe
 tota cōcaua et vacua ⁊ tñ vī exteri⁹ viridis atqz
 pulchrā. in cui⁹ cōcauitate sepi⁹ latēt venenosi
 vīmes vt colubū ⁊ serpentes. ⁊ iō dormire sub
 aliqua salice nō ē tutū. hucusqz pli. quīs aut i
 utilis arbor sit salix quo ad fructū. multū tñ est
 vtilis medicane. Est aut frigida ⁊ sicca vt dī in
 pla. ⁊ hz vi cōstringēdi et cōsolidādi ⁊ febrilem
 calorē mitigādi s̄i def in potu succus folioz
 Valeretiā contra dissenterā puluis corticis cō
 busti i potu sūpt. Idē etiā puluis cōsolidat
 vulnera vlcerosa. Idē etiā puluis sanat vemu
 cas interi⁹ in potu sūptus: et exteri⁹ cathaplast
 manus rami ⁊ folia aqua aspsa aerē infrigidāt
 circa febricitates ⁊ eos recreāt ⁊ cōfortāt ⁊ som
 nuz prouocāt. hucusqz plate. De s̄abuco

Ambnais vel s̄abuca i arbor mol
 lis ⁊ parua ex qua pponit quēdā

spēs siphonie que dī abia vel sam
 buca. vt. d. Jsi. li. xij. i tractatu de muscis istru
 mētis. arbor. n. ē hīs lōgos ramos rotundos ⁊
 planos exteri⁹ valde solidos ⁊ cōpactus inte
 rini hō valde cōcauos quadaz molli medulla
 plenos. cuius folia sūt plana ⁊ crassa ac grauis
 odoris. flores aut hz multū candidos ⁊ valde
 aromaticos ⁊ munitos. cortice hz duplicē exte
 riore fuluū ⁊ interiore vīndē. ⁊ ille cortex valde
 hūidus ē actualiter. ⁊ eius succus conuenit me

dicine plures in anno flores et fructu facit. et ille fructus nigrus est coloris et odoris horribilis ac saporis et ideo inutilis est ad comedendum. et autem sicut dicitur in libro de arboribus calida et sicca cuius cortices florentes et folia pueniunt medicinae. ut dicitur in platea. diureticae huius virtute et diuisiva et attractiva. et pleurumatis purgativa. et ideo valde contra quotidianam febrem ex pleurumate procedente. succus eius per se vel cum melle liquos interfacit. decoctio corticis media cum vino duntaxat splenis soluit. idem faciunt folia in oleo decocta et cataplasmata folia eius et cortices ac fructus decocti in equa salsa tumoris pedum dissoluit si pedes inde fomententur. vix contra hydropsimum ex frigida causa. decoctio est foliorum et fructuum in vino fortissimo multum confert contra lepra ex pleurumate si frequenter fiat. nam pleurumatos huius res corruptos vel corruptioni dispositos purgat mire. Admirandum autem est videre in sabuco. nam si cocter medianus stipitis vel radices radat versus superius per regionem superiorem purgabit. et si inferius per partes inferiores soluet ut dicitur in plin. diasco. et platea.

De saluica.

Saluica est herba spinosa et modica sed huiusmodi a saliendo dicta eo quod facit saltare se calcantes. et ideo dicitur galienus in therapia quod caput et ledit pedes calcantem. et hoc videtur dicere virgilius dicitur. Punicis quae saluica rosetis. sed huiusmodi hoc est herba cuius radices magna et longa pinguis mollis et carnosae sicut passinatae et solet poni in electuariis. et dicitur alio nomine pringus et emittit quosdam bastulas duras et angulosas in quibus summitatibus crescit quaedam capitella circumque aculeata sicut calcaria et crescit in terra sicca sterili et arenosa et ab aliquibus sapropto vocatur quod ad modum scorpionis pungit sese tangentem. Sed plin. dicitur in libro c. vii. saluica est brevis et modica foliosa et ramosa et de se quasi manu pressa. multum aromatica fere ut nardus picea et quibusdam radiis minutis adheret terre in panonia regione nascitur in locis duris et lapidosis et est herba calida et sicca subtilis in substantia et multum diuretica cuius radix decocta in vino sistit vomitum et stomachum multum confortat ut dicitur in plin. li. xi. c. xx.

De stace.

Zace dicitur gutta mirre arboris. et est idem quod ipsa mirra ut dicitur in galieno super genesis. xxvij. et declinat huiusmodi staces inuenitur autem stacem incedinabile. vnde Isidorus in libro ii. ubi loquitur de odoribus. dicitur stacem est incensum quod ex pressura manat et est grecum nomen. quete supra in libro m. de mirra.

De storace.

Storax ut dicitur in Isidoro in libro vii. est arbor a rabie siliis malo citonio cuius virgule circa canaliculo ortu cauernati lacrima fluunt. cuius distillatio in terra cadens mun-

da non est sed cum cortice proprio sentiat. Illa autem quae virgulis et calamis inbeserit alba est atque munda sed primo efficitur fulua calore solis. quedam autem eius species dicitur calamites quae et pinguis et resinosa humectat et velut mellosus liquorem iocundi odoris emittens. cuius gutta pluuens et coagulata sili nomine appellatur. nam greci siriā dicitur gutta grece hoc storax latine storax appellatur. ut dicitur in Isidoro d. glo. super ecclesiam c. xxij. Storax itaque arboris storacis est gutta. et est multum efficax in medicina. nam secundum diasco. et plin. calida est et sicca substantia huiusmodi glutinosa et huiusmodi attractiuam eius triplex est materiae. scilicet calamita. id est bona gutta et prima quae prius ab arbore effluit et emanat.

Alia est storax rubea que fluit prius quae purior est. Tertia est storax liquida in colore rufa in odore suavis in sapore potica et substantia magna. et manibus malarari potest. que autem dulcis huiusmodi sapore sopsificata est. discernitur autem sopsificata quod si verum est dum malaxat puluerisatur et in frusta cadit. si recens est humectatur. nimirum inde manet et non satis inuisatur. et plus huiusmodi dulcedinis quam deberet. liquida non sopsificatur. Inter has tres species calamita est marie virtutis. cerebri mire confortat. fumus eius omnem reumaticum fluxum sedat. capbala ex ea facta gingiuas et dentes multos roborat et confirmat. menstruis impar. contra tussim et raucedinem bene iuuat. vtiliter hoc ponitur storax in epileptis contra tinea et pustulas capitis et multas alias passiones. buccisque dia. et platea. fumus storacis dicitur. Isidorus purgat aerem corruptum et fugat omnem vaporem et fumum pestilentem.

De sicomoro.

Sicomorus est sicut fatua in foliis moro similis. in aliis sicut spem tenet. ut dicitur in magister in historia li. xxvij. Sicomorus et morus greca nota sunt. et dicta est sicomorus quod in foliis moro est siliis. hanc latini cellam vocant. moro enim longe prior et maior est. vel secundum alios dicitur a sile quod est sicut et moros quod est fatuitas quasi fatua. sicut dicitur in glo. super lucam. xix. Et est secundum diasco. sicomorus sicut siluestris fructus quosdam perferens sub dulces sed nunquam pueniunt ad maturitatem. sicut de capusico. d. plin. li. xv. c. xix. Siluestris sicut nunquam murescit / aliqui tamen comedunt tales fructus. Dicitur et dicitur. quod sicomorus lapis passus emittit lacrimam ad modum gummi. et idem est medicinale nam succurrit moris huiusmodi venenatis si bibatur tumoresque splenis compescat dolo rem stomachi tollit.

De spina.

Pita est arbor aculeata sic dicta quae spinarum acumine velut quibusdam spinulis contra tangentium iniurias est armata ut dicitur in Isidoro. a cuius similitudine dicitur spina dorsalis

propter radios ossium que sunt adita sicut spine.
 Spina autem proprie dicitur ipse aculeus qui a stipite epistis spissus et grossus in sua extremitate per ramidalem efficitur et acutus. cuius rationem potes invenire super e. li. ubi dicitur de arbore in generali et de spoliatione arborum. ubi dicitur quod non est de intentione nature quod arbores sunt spinose. sed accidit et raritate plantarum quod attrahit humor frigidus partem cocci qui per poros ad exteriora attrahit a calore solis ad spinam coagulatur. et propter paucitatem materie que attrahit in fine acuit et pyramidalem figurat. et vocalique cum quadam indinatione. ut est videre in rubis et in roseis. Aliquando in erecto acumie ad modum spicali siue teli. Spinarum autem frequentia signum est terre sterilis vel in culte. et est quasi generale quod omnes frutices et arbores que multum sunt spinose. multo se duerunt et alterutrum se muniunt et defendunt. et propter manum sibi resistendum pugnant et vulnerant. non quod in invicem se ledunt. propter suam densitatem radios solares intercipiunt et radios celi guttas ad eos que sub eis sunt descendere non permittunt. et ideo que iuxta spinas vel intra seminantur non de facili convalescunt. Spinarum punctura manum nisi de locis levis totaliter extrahant. propter suam acuitatem et puncturam vit sine falce vel sarculo ferro evelluntur. et cum sunt avulse. alligantur per fasciculos in dibano exturuntur. Sepe etiam inter spinas apparent flores et etiam fructus multi. sed propter florum molliam non mollescant spine imo deficiunt in foliis remanent spine et aptius indurantur. propter eorum naturalem siccitatem de facili in igne accedunt et vehementer inflamantur. et scintillantes accreperitates sonitum non modicum faciunt. et statim postea annihilantur. sicut dicitur glo. super. vij. c. ecclie. non tamen spine penitent inuiles sunt. imo multis visibilibus cognoscuntur. nam et spinus sunt sepes qui bus boves se et sua muniunt. multiplices etiam generant fructus viles. quos defendunt quere super de rubo sub littera. R. De ligno sethim.

Ignis sethim esse dicitur quedam arbor res spinose. leues. impuribiles. similes albe spine. que grece achatis dicitur. sicut dicitur super exo. xxv. ubi dicitur. Sethim nomen est motis. regionis. et arboris. que albe spine in foliis est similis. et est leuissimum lignum impuribile et incremabile. ubi dicitur in aurore. Ligna sethim torpent. nulla putredine iustos. Signat in celis que sine fine nitent. Spina sethim vocantur. quod vi quod penis. Et quod tormentis iur ad astra det. Secundum dicitur. et plura. virtus est illi stipitica et costrictiva. et fluxus sanguinis sedantia. folia autem aspera. spinosa. et albida. flores habet puri

purei et virgulas longas ad grossitudinem manus digitum. in quarum summitatibus habet capitella spinosa semine rotundo plena. et valet contra venenam et fugit serpentes odore eius potantur quod putrida membra fouet et inuat.

De sentice.

Sentice. cis. genitum est herbe vel fructus habentis aspera folia pinguis et diuisa ut cruce. virgas habet duorum cubitorum. Et dicitur sentice a situ ubi crescit. quod inter dura et inculta crescit sentices sicut spine. ut dicitur Isido. capitella habet ut carduus. cuius radix est rufa. lingua pinguis et est medicinalis. subuenit combusturis. ut dicitur. dicitur. et valet contra venam intransicam compacuram.

De sepe.

Sepe sepe est genitum munitiois facte est sentibus. spinis. atque lignis. nam sudes siue pali in terra figuntur. circa quos spine et virgule circineantur. et sic domus vel et segetes sepe beneficio muniuntur. Et dicitur becke pes huius sepe. vnde ecclie. xxvi. g. ubi non est sepe diripietur possessio. Circa sepes et latitantes venenosi vermes utrane. colubus. et serpentes. vnde a sepe dicitur sepe. serpens. cuius venenum non solum corpus. verum etiam ossa destruit et consumit. vnde luca. Et statim dissolvens cum pectore tabificis sepe. et ideo iuxta sepe dor mire piculosus est. propter latentiam venenosa. sepe imbutus. et carum matibus exponitur. cito deficiunt. nisi renouentur. et dum res alienas custodiunt soli exposito paulatim se consumunt. et tandem efficitate et putrefacte nisi incendium promouerent. A sepe autem siue a sepe sepe dicitur septem septem. i. abitus loci. s. circumsusus. dicitur enim intra septem repli. i. intra abitu seu clausura. De sude.

Sudes sudis est palus utraque extremitate exauctus a suo suis dicitur. quod sepes quasi suta sudibus videtur ex eo quod sudes per eam extrauerso figuntur. ut dicitur. Isid. Sedes bug. sudes dicitur a sudo sudis. vel a sudus suda suda quod est mundus et purus. eo quod sudes mundantur et purificant priusquam terre insigantur. quod tanto fortiores faciunt sepe. quanto plus in terra profundantur. et virgis eas sicut foris perstringunt. Et est sudes feminini generis. et dicitur becke sudes huius sudis. ut dicitur. bug. Et Ouidius in metaba. dicit eis qua coniuncta est humeris cervix sudes figis combusta. De siliqua.

Siliqua est genitum leguminis sonori foliis et vacuis quod magis onerat quam reficit. ut dicitur. glo. super luc. xv. Secundum bu. siliqua dicitur folliculus cuiusque leguminis et purum mentum ex quo pora nutriuntur. Isaac autem li. xvij

dicitur filiquon. quā latini corrupte filiquaz vo-
cant. ideo tale nomē a grecis accipit. qz est ar-
bor aut fructus est dulcis. non quippe lignum di-
citur filiquon dulce. Et huic sententię concordat pli-
nius li. xxvi. c. xxiij. vbi dicitur qz fructus filique
sunt predulces et habent longitudinem vni digi-
ti. et pollicares latitudinē quorū cortex mandu-
catur. Et dicitur ibidem li. xij. c. ix. qz aliqui dixerūt
eam esse sicā egyptiā. sed hic est error manifestus
qz in egypto non crescit. sed in siria etc.

De sinapo.

Sinapis dicitur a sin. quod est similis
et napsus eo quod in folijs napsi sit si-
milis vt dicitur Isido. li. xvij. De sina-
pi dicitur plini. li. xx. c. xxiij. Inter has quas pita-
gorica laudauerat herbas asseritur primaz lau-
dem tribuisse sinapi et dicitur eam inter herbas
obtinere principatum. calida est et sicca in quar-
to gradu humores grossos et viscosos extenu-
at atque purgat. serpentum et scorpionum ictus
addito aceto sanat. fungorum venena superat
dentium dolorem mitigat. ad cerebrum pene-
trat et ipsum mirabiliter purgat. confringit la-
pidem et mensuris imperat / appetitum puo-
cat / et stomachum confortat epilepticos iuuat
et hydropticos curat. litargicos excitat et eos
multum iuuat capillos mundat et eorum casum
compescit. incongruos autem sonos aurium et
tinnitus tollit. oculorum caliginem detergit / et
asperitatem palpebrarum lenit paraliticis sub-
uenit / qz poros aperit et humorem infundan-
tem nervos et laxantem / et insensibilitatem in-
ducentem dissoluit et consumit. Has et multas
alias ipsius laudes predicat plinius et virtu-
tes. et dicitur quod maior est virtus in semine. semē
tamen minimum in quantitate. sed maximum in
potestate. multum enim est calefactiuum / aperi-
tiuū et consumptiuum / et sui multiplicatiuū
ex vno enim grano minimo maxima planta pro-
ducit que fronde flore et germinē in immensum
dilatatur. Semen eius in quibusdam folliculis
seu thecis oblongis et rotundis crescit et illarū
thecharum beneficio vsque ad maturitatem con-
seruatur. flores eius sunt multum crocei et odo-
risiferi et cum tota herbe substantia feruida sit et
austera. flores eius maxime ab apibus diliguntur
et frequentantur vt dicitur plinius. et tamē nū-
quā contingunt flores oliuarum vt dicitur plini-
li. xx. c. xij. Ita enā se multiplicat vt vbi semē se-
minatur vix locus in quo vltius liberatur et vbi
semel cadit prius virescit vt dicitur idē li. xix. c. ix.

De semine.

Semen est quod in agro spergitur ad
gignendum fructus quibus per quā-
dam appropriationes dicitur semē
aliud quod emittitur ad procreandum fetum.
vt dicitur Isid. Semen vero est semen frugū quā-
do est tempus seminandi. scilicet actus seminationis
a multis etiam dicebatur quondam dea vel do-
mina seminationum. seminarum vero est vni-
uscuiusque rei exordium vel vas in quo semē ponit
seminandum sed sementum dicitur quod a semine
est lucrati. ita dicitur hugo. et ponuntur versus
differentiales in greco. Est aiatorum semen
capitulum satorum. Sementis proprie sementinum quod
in arboribus. Laudat atque suo spergetur sepe in agro
Seminum cuiusque rei dicitur origo. Secundum
autem vt dicitur plini. li. xvij. c. xxiij. semen bonum est an-
niculorum binum vel ternum / sed vltimus parum valet
et illud granum quod in area subsedit semine seruā-
dum est illud. Est enim optimum quod est grauius-
mum: et est illud semen optimum / quod est magis
ponderosum et interius magis album. Secundum quali-
tatem autem terre est semē densius vel rarius semi-
nandum. sicut citius vel tardius. nam in locis humi-
dis celerius ne semē imbre putrescat. in siccis
vero tardius vt pluuie sequatur / ne diu facies
semen vltro euanescat. Est autem serendum minus
de semine in terra pingui et humidā quam in macra. qz
in terra pingui in principio minus crescit. et per sui
multiplicationem nimiam in fine mutuo se de-
struit opprimit / et confundit. Semen quod
celerius ei citius seminatur debet esse densius quam
quod tardius solo commendatur. Semen. n. serotinum
debet esse raram ne nimia densitate necetur
Arboris quoque est semen equaliter spergere. nam
manus congruere debent cum gressu sicut quod cum dex-
tro pede. nec est transferendum semen de locis
frigidis ad calidiora nec e contrario. nihilque in
contrario precipitandum est. semen seminatum
in macro solo raro facit culmum / spicam minutam
generat et manē. pinguis vero arbor ex vna se-
minis radice fundat segetam numerosam. in
autumno vero circa equinoctium est tempus con-
trarium seminationi similiter in vere. sed in recta
pruina serendum non est. quod per quod hiberna semina
cum ante pruina seminant septima die erumpunt / sed
post pruina vix infra. xl. (hucusque plini. c. x.)
Semē itaque est granum modicum et rotundum huius in
se virtutē sue specie multiplicatiuā et conseruatiuā
vnde cum semē terre permittit / ex humiditate terre turge-
scit / et ex calore terre induso pres rificante et
humores arcuantes terre ad sui tempamētum ar-
trabente mollescit et grandescit. et sic cuticula se-
minis scissa germē paulatim emittit / et radices
interius in terra figit / quibus continue nutrimentum

sibi baurit. et sicutandem vi caloris terrā insensibiliter apit et eripit ex se. pducens culmū/ frondē/ florē atq; semen et fructū. et quāvis modicū sit qđ semiat/ maximū tñ est qđ ex semine generat. a stultis putat pđi semen qđ seritur/ et tñ meliori mō quā p seminatōez nullaten? custodit. in semine ē viget rō seminalis in q̄ opatur calor naturalis/ et ad eius augmentū piter et nutritū humor nutritialis attrahit vi caloris. De semine autē mediāte culmo surgit spica/ que s̄m Jsidō. lib. xvij. a spiculo est dicta eo qđ in spica pducit. aristar culmina quēadmodū spiculorū sunt acuta. ad hoc enī feat natura aculeos i spicis spicis cōtra subitōs autē minutar et vermiculorū morsus in spicarū sūmitatib? esset arma vt dicit idēz.) Spica autē s̄m diuersorū seminū naturā se diuersificat in figura. nā quōq; est lata vt inordeo. quōq; triangula vt i spelta. quōq; tetragona seu quadrangula vt ē in tritico. aliquid est rotūda vt di. pli. et etiā aristo. Est autē spica in culmi sūmitate multis folliculis circūdara/ i quib? velut in matrice grana semialia nutriunt et vsq; ad maturitatis tpa pseruant. qui quidē folliculi erūpentes cū grano p̄mitus manent clauside inde paulatim turgescēt? granis mature in tritico fiūt sassi. vt dī sup lib. aristo. de plāns. Spicarū capita generaliter in p̄ncipio calore eluare sursum eleuant/ s; qñ tendūt ad maturitate ex granorū pōdere infer? aliquantulū indinānt. Preterea qñ s̄ spicē i virore ex corrupto aere et rore pfuse in corruptelā et auri ginez puertunt. Imbre vō et rore cōgruo pfuse et calore celesti mō debito circūfore citius mature scūt/ et pp rois humectatiōez sua grana de folliculis cadere nō p̄mittūt. vt di. pli. li. xvij. Jre di. pstan. et Jsa. Et bonitate autē terre cognoscitur bonitas spicē. qz in terra bona et pingui generat spica bona q̄ntate magna et granorū numero sitate multiplex ac referta. in terra vō sicca et macra eōuerso. vt di. pli. li. e. De stipula.

Stipula ab vsto est dicta/ q̄si vstipula
 collecta. n. messe stipula vinf p̄p̄ cultura agri. vt di. Jsi. li. xvij. Vel dī stipula a stipō stipas/ qz stipula facit culmū quez stipat. vt di. bug. Est pprie stipula idē qđ stramen vel palea q̄ in folijs et vaginis relinquit i agro spicarū multitudine p̄scisa a falibus/ et a messorib? recollecta. et hec stipula a multis res colligit ad diuersos vsus. Nā quidaz inde domos cōtegunt. quidā loco straminis stipulam sibi stemūt. alij palearū vice aialia inde reficiūt elij vō stipula ignes nutriūt et reficiūt. panes et cibana inde coquūt. vt di. pli. li. xvij. c. xxx. que res supra de palea in lra. p. Stipula quidem est res leuis et concaua / et sicca / et hispida et vento

subdita et ab igne facillime inflāmata/ vt dicit idem.

De simila.

Simila tritici est medulla. farina ē purissima et delicata vnde fit panis nobilitū/ qui simlago pprie nūcupat. et est flos tenuissime farinē/ mūdissime/ ac albissime et nobilissime/ ac diuersis cibus apte et etiā medicinalis. Quere supra de farina sub lra. f. et de polenta sub lra. p.

De scopā.

Scopā est arbor a scopādo dicta. naz scopo scopis vt scopo scopas idē ē qđ purgo purgas eo dicta qz ex eo scopatur recta. vt di. Jsi. li. xvij. hec a multis dicitur b̄rib? et hz folia leuia sicut tremulus eo qđ folia cū sint tenuissima/ leuissimo flati ventorū agitata tremere vident. multas hz virgulas duras/ nodosas/ quib? pueris dorsis denudatis sepius castigant et corrigūt. ex eius ē ramusculi fiūt scope quibus purgātur dom? et a puluere et alijs sordib? euacuat. semina facit quedā vasua ad modū quifqlaz siue siliquarū quibus vtritur boies siluestres loco panis. Dabet autē hec arbor multū de succo acido aliquātulū p̄gendo. vnde solēt boies in autūno et i vere corrices incidere et humorē effluentē recolligere quē bibūt loco vini. Talis siquidē potus sitim sedat et cōpescit. et multū inflat vt dicit/ sed non reficit nec inebriat neq; nutrit. Jdez etiā succus in aliquo vase sub fimo diu a calore solis decoctus/ corrupitur et putrescit et pueritur i pinguedinē et efficit vt vnguentū. multi etiā detrahūt per ignis decoctionē ad modū picis. et quāuis sit horribile/ nigrum et fetidum/ tamen multis vsibus est necessariū. et ideo siluam homines in desertis semine et succo istius arboris vtritur. pannonia/ p vinea et etiam p oliua. vt rāgit pliuius vbi agit de arborū succis lib. xv.

De stupa.

Stupa est p̄rganmū canapi siue lini et dī s̄c̄m antiquos stipa ex eo qđ et carime nauū stipatur. vñ et stiparozes dicuntur qđ eā p̄parent in vallibus et cōponūt. vt di. Jsi. li. xix. vbi agit de lanis. per multas autē carpinatiōes et pectinatiōes stupa a lini siue canapi substātia separatur separata grossior/ nodosior et hispidior et breuior inuenit. et tē ad vendendū et fila cōponendū nō est multū apta. si vntū fila inde multū grossa et inequalia et nodis plena. ex quib? fiūt ligamina necessaria vsibus candelay. nā cū sit magne siccitatis/ de facili inflāmat. vnde subito accēditur et cinisime reddit in cinerē et fauillam. et qñ extinguitur/ amarū reddit fumū tetrū naribus et oculis nocuū. vtilis tñ ē stupa medicāe qñ a suis bastulis est bene purgata. valet. n. ad vulnera desiccā

da, et sananda ad mitigandū arsurā et reprimē
dum tumorē oculorū vt. d. pli. li. xix. c. r.

De taxo.

Taxus est arbor venenata ex cuius succo
venena toxica exprimunt. arbor ē for-
tis et pccra hīs ramos grossos flexibi-
les et longos, et quibus faciūt pariter archus si-
cut. d. Jsi. li. xvij. vnde poeta. Taxo torquetur
in arcibus. cuius umbra est nocuus et dormienti-
bus sub ea mortifera. cuius succus nimis laxat. cuius
raro igne grecū feruat in extinguidile. vt. d. dia.

De tabula

Tabula a teneco tenes ē dicta. et ē vna
significatione mensa diuina quasi te-
nabla eo quod bolos teneat et vasa et mē-
salia que de super apponuntur. super pedes eri-
guntur et quodā libo circūducitur et abitur. Alio
modo dicitur tabula alea in qua luditur. et hec du-
plicatur et diuersis coloribus insignitur. Ter-
cio modo dicitur lignū planū et tenue in quo posito
colore littere inscribuntur. quibus planatur bre-
ues asseruli et attenuantur ac concuuantur in vnaque
parte parū et artificialiter spaginantur et replen-
tur cera nigra viridi vel rubea ad scribendū. Et
dicuntur tales pccres tabule eo quod teneant litte-
ras que in eis dē tabulis sunt cōscripte. tabule
autem tanto sunt meliores quanto ex ligno plani-
ori et duriori et leuiori sponunt. Alio modo dicitur ta-
bula regēdo quod regula/asser/longus/latius/ser-
ris diuisus et secus cum securibus vel dolatis
nā huiusmodi ligna ad domorū tecta sunt necessaria
quod ex eis fiunt tabulata. scilicet laquearea et alia edi-
ficia ex talibus tabulis artificialiter sposita et cō-
pacta. arte mira et multiplici in castris dispo-
nuntur. post multiplicē supfluoꝝ refectionē vt
tales tabule equaliter inuicem cōiungantur do-
mus ornant. et tū posite in solarijs cum oibus
deseruiant ab eisdem quibus seruiunt cōtinue
conculcantur. trabes quidē p latum sibi inuicē
habent quasi eqli distantia suppositas quarū
sustenaculo se defendant vt minus incuruent
quā a pavimento vel alijs rebus superpositis
ipsa tabulata nimium onerantur. nauibus cō-
ponendis pōnibus cōstruendis. istis et alijs vrē
silibus fabricandis tabule necessario reparan-
tur. clauiculis et alijs artificijs pariter cōpaginā-
tur. ad tabulas etiā sflugiunt naufragātes et a
periculo sepe liberantur.

De trabe.

Trabs est lignū trāuersale quod positur
p latitudinē domus in vnaque extremi-
tate parietes tangens et tenens ne lap-
sum vel incuruationē ppter suā altitudinē pa-
tiantur. hec trabs vel trabes a trabo. his. quod ab
vno pariete ad alium trahitur cui isfiguratur et vni-
tur vt. d. bug. oportet autē vt trabs sit longa

fortis et spissa et maxime circa medium. ne for-
te si fuerit nimis graualis in medio incuruetur.
vñ ppter incuruationē piculū sepe oportet vt
columna vel stoma sustentetur. nā lignū si po-
nitur p trāuersū sustētaculo idiget cuius auxilio
alia sibi supposita facilius sublineat.

De therebinto.

Theribintus vt. d. Jsi. li. xvij. arbor ē
resinā sudās oibus alijs pccrator ē au-
tus resina dicitur therebintina et ē multū
medicinalis. nā scōz dia. et folia fructus corti-
ces et seia sptica sunt. et sili diligētia colligunt
sicut cini. et sūt pccra moribus venenosis. et
resina est bona quod est mūda et lipida et aromati-
ca in colore rufa et hz virtutē dissoluēdi larādē
et maturādē. et iō pdest pccra apostēata dura et
ahas collectiōes tā in capite quod in mēbris. De
therebinto autē di. pli. li. xij. c. vij. Siria inquit
therebintū hz. Et ē eius spēs duplex. scilicet masca-
la. et illa est sine fructu. secūda semia. et hec ē du-
plex. vna hz fructū rufū magnitudine lēricule.
alia pallidū magnitudine fabe. et est fructus odo-
re iocūd et tactu pinguis et resinofus. et est in si-
ria arbor magna et ē ei materies lenta ad modū
et durabilis quod venustate nigrescit et splēdescit.
Eius folia sūt dēsa et hz quosdā folliculos que
dā aialia (vt alices) emittētēs / quod cortice tere-
brāt. et sic cortice pccato gutte resinofe effluūt
et emanāt. Jre pli. li. xiiij. c. vi. therebintina ra-
dix et folia in vino decocta stomachū pccrōnt.
pccra doloꝝ capitis iuuāt. placet therebintina
odoratissima tā siria quod cypria pura / plucida
et subalbida cum aliquo rubore. et illa que ē mon-
tana potius quam campestris. vulnera sanat
et purgat.

De thima.

Thima sūt ligna quedā preciosissima
ad modū hebeni ex quibus salomō fecit
gradus et fultra in domo dñi. vñ di. gl.
iiij. R. r. c. sup illū locū. Et tulit autē mulier ex ef-
fir ligna thima / et ligna thima sūt ipuribilia et
spinosa in similitudine albe spine. rotūda / can-
dida / et valde fulgētia et polita ad instar specu-
li siue vnguis. vñ in eis resuleāt imagies sicut
in vngue. et i igne nō pburūtur neq in aq. resol-
uūtur sicut nec ligna sethim et multi crediderūt
eadē esse ligna.

De tiris.

Tirus ē tam arbor quod oleꝝ et herbarū
frutex medius sic dicitur / quod de terra sur-
sūstinetur vt di. papi. Est itaq pars
plante superior tenerior / viridior / et mollior ac
pulchrior celo vicinior a terra remotior / rore ce-
li pfusior. folijs et ramusculis tenerimus pleni-
or. et est melior in medicina. nam in tiris maxi-
me viget virtus herbe.

De thima.

Tigna sūt ligna que a patētib⁹ vt muris vsq; ad cacumen edificij sūt erecta suppozāna totū in tectū ad modū conū vel pyramidis sursum tendūt 7 paulatim se inclinātia ad alterutū in cacumie mutuo se dtingunt. 7 dicunt tigna a tegendo vel a tegula. qz tegulis ad sustentationē teci supponūtur. tegule autē dicunt ligna quedaz lōga valde 7 aliquātulum lata / plana 7 tenua. que ex transuerso tignis multis clauiculis affigunt 7 in eis asseres vel lateres suspendūtur. Sūt autē tigna forcia / dolata 7 quadrata 7 cōplana ta. sunt autē fortiora 7 grossiora versus domuz 7 exiliora 7 min⁹ fortia versus tectum exterius lateribus 7 assereb⁹ vel straminib⁹ onerantur interius vero pulchris laquearib⁹ decorantur / 7 in ipsis laqueantur 7 figunt. 7 dicunt laquearia asseres que interius ad decorem camere tignis coniunguntur. Et a tignis dicit tignarius q̄ tectoria tignis inducit. vt dicit papias.

De tritico.

Tritici a tritura est dicitur vt purissimum in horreo seu grauario recondat. vel qz granum eius cōmolit vel tenitur vt edatur. vt dicit Isido. li. xvij. Est autē duplex tritici. s. rubeum exterius in vtraq; extremitate acutum / in latere scissum inter⁹ al⁹ bissimum / graue 7 ponderosum. 7 illud gen⁹ est optimum. vt dicit pli. Aliud est colore croceum exterius. interius vero albū / in superficie lūdum 7 leue 7 frangit difficile. De proprietatib⁹ autē 7 generibus eius q̄ supra de frumenco i littera. s. sicut dicit Isa. in die. Diuersificat autē triticum ex diuersitate soli in quo seminat. nam qd̄ crescit in terra pingui atq; pumbili crassius est 7 pinguius atq; ponderosus 7 numbilius q̄ id quod crescit in terra macra siue sicca. vnde bonitas tritici intēditur ex bonitate soli 7 conuerso. Tritici autem ex diuersitate tempis variatur. nam qd̄ nascitur tempe moderato in q̄titate 7 qualitate erit perfectū ac medulle multate 7 cortias valde pauci 7 optimi nutrimenti. immoderato nō tempe exortū. erit imperfectum Item differt sūm vetustatez / 7 nouitate / 7 medio critate. nam qm̄ est vetustum longo tempore cōseruatum nimis efficit sicum 7 durum ad digerendum 7 modice nutritiuū. qz tunc eius humiditas substāntialis a calore aeris minuit 7 nimis desiccatur. nouū vero puo tpe reseruatū p humiditate superflua 7 viscositate terre humidum est ac viscosum. densum ad digerendum / durū 7 inflatuū. ventrositatis 7 rugitus ventris generatiuū. medium vero inter nimis nouū 7 vetustum est inter multā humiditatem

7 paucam temperatum. 7 ideo magis laudabile est 7 amplius nutritiuū. nam exhausta humiditate accidentalī substāntialem humiditatem in parte calor aeris temperat. 7 ideo tale tritici magis laudabile est 7 melius nutrit 7 bene digentur. perditq; viscositates terre 7 densitates Est autē tritici vt dicit idē Isa. calidum. 7 inter humidū 7 sicum temperatū. sed panis ex eo factus est calidior ppter calorem ignis 7 coctionem. intēditur enī ex eo calor naturalis p calorem ignis actualē. Item hanc proprietatē habet tritici p cunctis granis q̄ nutritibilis est ceteris. 7 hoc ppter similitudinē humane complexionis. vt dicit idem. Item tritici est colatiuū 7 mundificatiuū 7 lauatiuum. 7 ideo ius de eius farina factū purgatiuū est peccoris 7 pulmonis. idem facit tisanū de eo factum sicut de ordeo. qz mundificat 7 plus q̄ de ordeo. valet etiā contra tussim 7 sanguinis fluxum. Item tritici coctum cū oleo positum sup durū apostema dissoluit illud. Item tritici coctū in succo rure dissoluit coagulationē lactis si manille inde leniant. Item temperatū cū succo iulquiami 7 positum sup neuos p̄hibet humores noxios ne descendant. Item grauū masticatum valet cōtra morsū rabidi canis. nam venenū extrahit vt dicit idē. De tritico fit oleū quod valet ad multū. sed maxime ptra pruritū 7 serpigine 7 impetiginē si cum panis aspero bene cōfricetur / vt virtus olei possit melius subintrare. Item cortex tritici siue fursur habet virtutem colatiuā 7 mundificatiuā p quā farina eius sed modicā vel nullā exhibet nutrimentū. Item vt dicit idē tritici recens 7 nouū parui est nutrimenti. 7 qm̄ comedit crudū slematicū est 7 inflatuū. 7 in lateribus dolore cōmouet 7 rugituz. cito etiā pueritū in putredinem. 7 ideo lumbrici 7 alij vermes nocui ex tali cibo sepius generant. assatum autē magis nutrit 7 min⁹ ventrositates facit multum p̄stipat 7 constringit. in aqua coctū grauissimū est 7 multū inflatuū et viscosi humoris generatiuū. hucusq; Isaac in dietis.

De tisanā.

Tisana (sicut dicit glo. sup. ij. Re. i. ordeū d̄ siccatū / pila tonsū / 7 decorticatū. 7 fit inde ab⁹ ap⁹ illis q̄ carēt dentib⁹. Et tisanis fit et pot⁹ vtilis patētib⁹ febres 7 alias calidas passiones. q̄ supra de ordeo in littera. o. calorem mitigat 7 alterat sitim sedat 7 declinat. bec tisanā hui⁹ ne. penultima est pducta. vñ alexander neq; sic ait. Lotice mudato tisanas ordea dicas. Et d̄ arpeo qd̄ ē partio. qz partit in pila cū decorticat. pot⁹ autē inde facit tisanū d̄ ab Isa. in dietis.

De tribulo.

Tribulus est fructus spinosus qui mollior est quam sit arbor et durior quam sit herba. cuius due sunt species maior que crescit iuxta sepes ut dicitur plin. li. xii. c. xvi. Tribulus dura res est sepe villarum obtinet in altum crescit. sed cum non habeat vires ut directe se extollat incuruat. et versus terram se reflectit. debet habere acutissimos aculeos acutos et dentatos. et singule eius virgule a summo usque deorsum ad radicem aculeis sunt munite. Alia est species tribuli minor et crescit in locis palustribus et in campis. et est minor in longitudine et grossitudine quam sit maior. folia habet minuta et rotunda bastulas picat longas / teneras / rubreas / spersas per terram diffusas / aculeatas per totum et spinositas. florem faciunt album et fructum primo viridem. deinde rubeum tandem nigrum et hunc fructum diligunt serpentes / colubri et buffones. et ideo talem fructum comedere hominibus non est tutum. et quem ipsum comedere libuerit eligere debet illud que a terra magis est aleuatus et non nimis maturus qui integer est et in tactus a muscis vel a vermibus non corrosus. Tribulus autem campestris ut dicitur plin. aratro et frugibus est inimicus. viuaque enim est et multum se multiplicat et vix eradicari potest quando in aliquo radicitur agro. et ideo messem comprimit et confundit pedes et cura transeuntium et manus se tangentium multum ledit / et transeuntes sepe cadere vel cespitare facit vestes hominum dilaniat et discerpit / et omnium iuxta se pasce querentium lanam rapit. et ideo dicitur tribulus a tribulando quia tribulat et ledit sibi appropinquantes.

De thimo.

Thimus est herba valde aromatica. unde virgilius. Redolent thimo fragrantia mella. cuius flos dicitur epithimum. et est flos medianalis. habet enim virtutem melancoliam purgandi et fleuma et ideo valet contra quartanam et alias melancolicas passiones.

De thimiana

Thimiana est quedam confectio preciosissima ex onice et stacte galbano et thure preparata sicut dicitur erodotus. Et est dicta a thimo flore odorifero. quia olet suaviter sicut thim. sicut dicitur Plin. li. iij. vbi tractat de odoribus. talis autem confectio in vultu hominum non debuit fieri. quia dominus offerri in templo super altare thimianatis habet per

cepit et ideo in ecclesia non debet sponsum et sponsa thurificari odore thuris. inde etiam est quod aliter thure benedictio super altare si descendet thuribulum ad chorum aliud thuris sine benedictione apponendum est et offerendum hominibus.

De thure.

Thure est nomen arboris et gummi inde emanantis. vbi plin. li. xij. Thure est arbor arabie immensa atque ramosa tenuissimi corticis ad aceris quantitatem succum aromaticum et album ad modum amygdale generans et effundens masticatione. in pluerem resolutum est intus pingue et igni appositum facile ardens et appellatur apud nos masticulus eo quod natura sit rotundum admodum testiculorum. reliquum vero est planum et plene scabiosum et est masculo minus bonum. adulteratur autem admixtum resine albe siue gummi. sed sua cognoscitur propria qualitas. nam thuris igni appositum ardescit resina vero humescit gummi autem calefactum resolutum et liquefit. Arbor autem vnde fluit thure dicitur libanus. et eius a naturalibus ac medicis olibanum nuncupatur a monte arabie sic vocato. sed a libano arbore fluens olibanum libanus nuncupatur. ut dicitur Isid. et d. glo. super eccle. xliij. super illum locum. Ego quasi libanus non incensus. Libanus ut aiunt arbor est in arabia cortice et folio lauro similis fructum emittens bis in anno scilicet in vere et in autumno sed quod per se fluit scilicet in principio estans melius est quod vero in estate cortice incenso paulatim exire. cogitur in autumno vero necita didum est necita purum / sed hoc quod primo adheret ramis et corticibus et in estate induratur et a ramis ferro recolligitur thure optimum est: quod est album / solidum / et mundum / odoriferum et rotundum ad modum testiculi ac oblongum dicitur masculinum. thure vero quod apertis corticibus in autumno vel hyemis principio effluit non est alteri simile in virtute / nec etiam in colore. quia illud album est et translucidum odoriferum valde atque mundum. thure vero secundarium est tenue et scabiosum. ut supra dicitur Isidoro. Regio autem vbi crescut thure est montosa et pre altitudine rupium et scopulorum quasi inuisa et inaccessa ut dicitur glo. eccle. supra dicta. De omnibus dicitur plinius libro. xv. c. x. ut dicitur glo. quod arabia est regio thure gignens saba vel saba eiusdem regionis prouincia maxime thurifera. et terra ex vna parte maris et scopulis / ex altera parte montibus et rupibus vix accessa unde thuris arbor sine cultore crescit et terram

argilosam diligit. Dicunt autem arabes qd th?
non debet recolligi, nec eius arbor incidit nisi a
sacris & religiosis tempore collectionis conta-
ctu mulierum non pollutis. & sic putatur per re-
ligionis obseruantiam merces augeri
Itē idēz ibidē. c. xvi. Prima naturalis ei? vi-
demta ē circa canis ortū in fortissimo estu. naz
tūceius cortex tenuissim? laxatur. & p silit inde
spuma pinguis q̄ dextra densat vbi loci natu-
ra posat hoc purissimū & cādidū. Sed a vide-
mia ver? biemē corticib? iscais rufū B exir. nec
cōpabile ē priori. Credit autē nouelle arboris
gūmi eē cādidius / s? veteris efficacit?. & quidā
putat in insulis meli? gūmi cū aliq̄ negēt in insu-
lis nasci. Collectū thūs i camelis defert in ciui-
tatez que saborbna dī porta ad huc patente.
nec p altā viā ingredi licet. vbiq; decimat deo
que inuocāt. vbiq; sine mēsurā nō i pōdere ac-
cipiūt sacerdotes. nec aī iude s? mercari nisi p
us deo debita portio offerat. candore pbat et
carbone si statim ardeat & inflāmentur. si dentē nō
reapit / sed statim frangit in puluere v? in micaz
buculq; pli.) Sed dīa. hō & pla. thūs ē cuius-
daz arboris gūmi in alexandria. & dī olibanū
alexandrinū qd est pur? & melius. Aliud inue-
nit iuxta damascū & dī damascenum. & nō ē ita
bonū nec ita puz sicut primū. Est autē caliduz
& sicū multū aromaticū / mltū pingue & glutu-
nosuz. virtutē h? pfortādi er aromaticitate sua
polidādi / & pstringēdi & cōglutinādi ex gum-
mositate sua potēt stringit lachrymas & fluxū
humoz descedētiū de capite p̄cipue qū fluūt
p venas exteriores faciei si circa tūpora ei? pul-
uis cū vino albo & cū albugine oui ēplastratur
Sic ē sedat dolorē dentiū & gingiuaz masti-
catū. thūs p̄hibet fluxū humoz a capite ad mē-
bra spūalia ad pecc? videlz & pulmonē cōtra i-
digestionē & acidā erucuationē mltū v? vīnū
in quo fuerit th? decoctū. matricē pfortat & mū-
dificat & cōceptū inuat fum? eius. puluis eius
mixt? cū aceto graaliat & attenuat māmās tur-
bidas. puellaz crassatiōib? cūz pice subuenit.
dolorē aurū mitigat. mixtū cū vino tumorib?
intestinz subuenit si cū vino bibatur. buculq;
dīa. & pla. Dicit autē thūs fm Jsid. a theos qd
deus q? in deoz sacrificijs adoletur. & fm hoc
h? aspirationē. Vel dī a tūdo dis. qz babile ē
ad tūdendū & sepe tūditur. & quāto plus tūdi-
tur / plus redolet & facilius inflāmentur. & tūc ca-
ret aspationē. Ex thure incēso pcedit aromati-
cus fum? modū virgule. & ē infer? graalis / mltū
mobilis / multis circūuolutiōib? āfractuof?
& se ad pres oppositas motu leuissimo arant
uolūēs versus supiora se dilatens / simutās ac-
ta & obūbrans odoris sui fragrātia. fetorem ca-

dauez auferēs / ad cerebrū directe penetrans /
spū aialem pfortat & recreat / p cerebrū ventricu-
los se diffundens. De vimine.

Vimen nis. dī virga mollis. & dī vi-
men eo qd beat vim multaz viroris.
nā eius natura ē talis vt ē arefactū si in aqua
abluat / itez reuiescat. Et d. Jsi. lib. xvij. ex vi-
minib? fiūt vitib? vincendis & dolis religan-
dis necessaria ligānta vt p. s. e. in lra. s. que
re de salice ibi. De virga.

Virga pprie est qd de ramis nascit & dī
a virtute / eo qd in se vim multā beat. v? dī
a virore. nā virtus qd latitat in radi-
ce se pdit in virore virge. Dicit virga qd si vi-
gens. virga. n. virtutur magi ad placādas spē-
tes. & idarco in virga sustinet bos alligatos. nō
ga enī virtutur p̄bi / reges & magistrū vt d. Jsi. li-
bro. xvij. virga ē virtutur viatores agroꝝ & ara-
rū seu pratorū defensores / legatos & nūcū acpa-
stozes. Virga siquidē ex triplici cōponit substā-
tia. s. ex cortice / ligno / & medulla. mediante me-
dulla nutrit & vegetatur mediāte ligno erigit &
sustentatur. corticis vero bñficio tegitur & ab ex-
terioris aeris iniuria defensatur. nā vt d. h̄mē.
sup lt. de plātis. cortice h? p pelle arbor / lignū
p osse / medullā hō loco vene. nā calor natura-
lis existens potissime in medulla virge mediā-
te ramo aquo pullulet / bñozz attrahit a stipe
te & radice. & qd grossius ē & terrestri? / in attra-
cto humore trāsmutat in lignū & in cortice / qd
vero aquosius ē puerit i frō dium multū di-
nez. & qd vinctuosū est & pur? trāsmittit ad vir-
ge supficiē vt inde pducatur florē & tandē fructū
generat atq; semen. nascit autē taz flos qd fructū
de substātia virge sine ipsius corruptōe & alta
violatiōe. nā flos insensibiliter de virga egre-
diens & erūpens virgā nō violat nec deflorat
s? secūdat eā potē accipiat & decorat. virga ita-
q; nō p̄cipit fecūdationis grām nec potentiam
generādi ex cōmixtione semis sicut aiantia / s?
ex roze celesti pariter & calore solis. virga autē ex
quo ascendit sursum semp tendit & suā sūmitatē
p̄sus celū erigit quousq; pueniat ad p̄fectū iate-
mentū. & est mediā inter ramū & stipitē seu radi-
ceꝝ / a qua cōcipit fructū quē pducit ex substan-
tie sue tenitudine flexibilis est valde & de fa-
cili indinabilis in quālibz prem. Item virga
extrinsec? arida est & sicca aspera & nodosa / sed
interius mollis est in medulla & sub cortice bu-
morosa. quanto autem virga plus crescit / can-
to a terra plus recedit. & quanto sursum altius
sustollitur tāto in eius acumine graalior & ac-
tior inuenitur. Item virga ex se debet esse cre-
ta / sed quando est nouella si casu aliquo ad
terram inuenerit / difficile est vt indurata in

illa curvitate ad rectitudinem reuocetur immo sepe facilius frangitur quam rectificetur. quoniam vero virga inuenitur curua si igne ponitur et per calorem eius rigore et duritiam resoluatur et remouentur ad formam rectitudinis facilius reducitur. Item erga cambus est odiosa et puulis. quoniam virga eorum insolentia cohercet. De virgulto.

Virgultus a virga est dicitur secundum bug. Est enim locus ubi multitudo crescit virgarum. Secundum autem Iulium. li. xvij. virgultus est ramus qui de robore ipsius arboris pullulat. sed virga dicitur quae de ramis oritur et praecedit virgultum. autem sine admixtione seminum praecedit. in hyeme vile scilicet vere non placet. quoniam tunc virescit et florescit. praecisum rursus pullulat et reuiuiscit. a terra in suo orni elongatur. et quanto plus crescit tanto plus versus celum eleuatur aliquando autem dicitur virgultus vitidantus vel vitetum locus. scilicet vitidis et amenus plantis et herbis virentibus praesens sicut supra de ortu patet. quere in littera. o. De vite.

Itis dicitur a vincedo quia vincit et ligatur. Secundum Iulium. autem vitis est dicitur eo quod vitibus citius radicandi. vel ideo dicitur vitis eo quod vim habeant ut iniuncte vitis se innectant vicinibus arboribus reportando religenis. Est enim eorum natura flexibilis. scilicet quasi brachia quibusdam ut quicquid prohibendum teneant et restringant. et illa ligamina quibus arbores vel palos capiunt caprioli dicitur sic dicitur eo quod arbores capiunt vel mutuo se innectunt quorum adminiculo freni palmites vitos sustinent et turbines ne frangant. Dicitur et cornubi. quoniam sunt sicut annuli quibus prima quaeque ligantur ne longius laxati palmites ventorum flatibus dissipentur et sine periculo fructus suos sustineant. Vitibus autem ista maxime proueniunt. scilicet oblaqueatio. oblaqueari autem est terra circa radicem aperire et velut lac efflicere ut radix humore ditigentius humectetur et caloris solaris radio facilius penetret. Item conuenit eis puratio. et est putare virgulae ex vite supuacua refecare cuius flagellum lustrat. Item eis conuenit propagatio. et est propagare flagellum vitis superstemere et quasi porro porrigere. et hinc propagines dicuntur prime. scilicet vitis extensioes. Item eis conuenit fossio et est fodere terra mouere fossorio vel ligone vel radices et herbe superflue amoueat et sic vitis melius foueant. Item eis conuenit pastinatio. pastinare autem est parillare. id est palos figere circa vitis ut sustentur ut dicitur papi. Et dicitur a pago gis. id est quod dicitur est quod palos figere vel plantare. ut dicitur. Idem. Secundum Iulium. autem pastinare est fimo vel terra pingui vitis pascere vel nutrire ut aplins fructificet. Item eis conuenit papinatio. Est autem papinare pampinos. id est folia superflua de vite amouere vel uel liberius aere purgari capiant et folijs non obubra

re citius maturescant. Papini autem ut dicitur Iulius. sunt folia quorum subsidio fructus vitis ab ardore et frigore defendatur. et aduersus omnem inimicam munifera quae pampini ut dicitur Iulius. ideo sunt incisi ut solans radius ad maturare fructus facilius admittatur et sunt dicitur papini eo quod de palmitibus depedant. ut dicitur. idem lib. xvij. Item eis conuenit vindematio et est vindemare de vite uvas demere. quod fit quasi fructus vinee praescindunt et recolliguntur. De uinibus autem dicitur. pli. li. xvij. c. xij. vitis quoniam praescinditur et porro congrua et modo debito. ex praescissione vires accipit et accipit materiae ex qua flores et fructus in postea panuntur. nisi enim praescissione castigaret superfluos tota infestata et sterilis redderet nihil enim audius nascitur et ideo nisi vires ad panendum fuerint non est fructus paritura. In vite autem est natura ut malit parere quam viuere. et ideo quicquid de materia superflua a vite demitur fructui accedit. vitis non putatiois tempore quanto citius putantur tanto plus effundunt de materia. et quanto seruis tanto ferunt fructum uberores. ita tamen quod putatio debita tempus non excedat. vnde vitis graciles et tenues citius oportet putare. validas autem nouissime. Debet autem praescissio fieri oblique iter duas gemas ita ut in parte gemae opposita praescissionis fiat vulnus ideo autem dicitur fieri obliqua et indirecte ut cito descendant et defluant guttule pluuiales per quae frequentiaz et permanetiam super planam infassuram vitis summitas lederet. et quanto vitis est gracilior et maior tanto de ea plus est putandum. quoniam autem pampinatio ne indiget non dicitur remoueri folium quod est cum uual nisi vinea sit nouella sed potius alia quae magis sunt remota. hinc enim uuas super plantaret. quicquid non erumpit et pullulat alias quam ab oculis siue gemis spuris et inutile iudicatur et statim est ruperendum. Item ideo. c. xiiij. vitibus accidit morbus specialis scilicet quoniam gemina nimis tempestiue auferuntur aut quoniam in superinum infadatur aut quoniam non pro rore vel imbre floratiois tempore profunduntur. aut quoniam nouella germina pruina aut frigore decoquuntur. aut quoniam ab impetibus cultorum aut circumfessoribus radices vulnere iniurioso leduntur et quoniam desquamantur. id est a suo cornice totaliter spoliantur. Item omnia maxime leduntur quoniam fortis imber percutit palmitem florescentem. quoniam defluit ipse fructus. ex aere vero corrupto et rore vel imbre noxio crescit quidam vermes ut eruce et testudines vitis folia et est germina depascetes et eas sic depascit facile vere linquit. nascitur autem hyemalis in tempore nimis humido atque lento. accidit etiam eis alius morbus quod araneis vocant vinitores. quoniam ex flatu veteri noxio et imbre corrupto generantur quidam tele quasi araneae quibus obuoluntur fructus et consumuntur et adununtur. ledit et vitis raphanus odit et caulem. et omne olus odit etiam et corolum.

vnde qñ talia vñb? sunt vicina / mites & egre
 efficiuntur. vitu quide & alumen & aq̄ marina &
 fabe ac visciē putatiua vltima & maxie iterime
 ria vitu sūt venena (bucisq̄ pli. li. xiiij. c. ij.)
 Dicit apud pascos vites mē magnas arbores
 numerabatur. In aliquib? enī pñb? sūt vites
 ita magne vt ex earz trūcis statue fiant & colūne
 vt p̄z in simulachro iouis in vrbē populonia.
 Sup̄ rectū enī sēpli ephesie diane vna vite ā
 tiquit? scandebat. colūne q̄ de talib? vitib? fa
 cie diuissime remanēt incorrupte. in paucis. n.
 lignis natura eternior ē q̄ in vite nullo sine cre
 scit. & circa domos & villas aruandī possunt
 Scādunt ē in mltis pñbus vsq̄ ad vlni vel
 populi arboris sūmitates & ēt eoz rami quasi
 maritali affectu suis brachijs se connectunt. Ar
 bor est vtilis & medicinalis tam ī fructib? q̄ in
 fructu. & emittit ac reddit liquorē succis oīuz ar
 borz meliorē. qñ p̄scidit / lachryaz emittit puris
 simā. & illa lachrya vtiliter colūijs adbibet. p̄ il
 lius lachrymē euulsionē depurat eius substan
 tialis humor: ī radice vñ fruct? surgit p̄ ea dul
 cior & purior crispā vite. sfolia vitis superlata
 sūt inter? plana / viridia / & mollia. exten? autē
 vallialata & villosa in extremitatib?. laterib?
 interarsa & acuta multū obūbrātia / quoz vni
 bra estuantib? & q̄escere capiennib? ē iouida &
 sūt multū medicinalia. Nā vulnera mūdant et
 mūda sanāt. ī aqua decocta refrigerāt. calozes
 febrile mitigāt. estuacionē & tumorē stomachi
 cathaplasmata mire sedāt. p̄gnātez adiuuāt /
 somnū puocat & cerebrū recreāt & sfortant. ei?
 lachryma potata sepe calculos frangit (vt dicit
 dia. visū auit / lipitudinē oaloz tollit morsu
 bus yencnatis & veratiōib? succurrit / ventrē si
 strit. Lunis ētē? valet ad p̄dica q̄ succo rutbe &
 oleo admixt? tumorē splenis spergit (vt di. idē
 pli. li. xiiij. c. i. dicit folia vitu dolores capinā
 purant / inflatōes sedāt / cum farina ordei cali
 dā arbetica curāt / dissentiosos valde iuuant si
 eoz succū bibāt pauētes. lachryma eius cū oleo
 sup̄ locū pilosū illita mō p̄ilem pilos āputāt.
 & hoc maxime facit lachryma quā ram? vitis vi
 ndis emittit & refudat. verrucas tollit. cortex vi
 nū & folia arida vulnerū sanguinē sedāt. p̄sūq̄
 vuln? cōglutināt atq̄ sanāt cinis vitu mor si
 stulā purgat atq̄ curat. neruoz dolores & p̄tra
 ctioes mitigant. scorpionū & canū plagas cuz
 oleo sanāt. cinis cortias p̄ se pilos ablatos res
 staurant & multiplicat (bucisq̄ pli.)

De vite.

In siluestris siue agrestis ē labru
 sca sic dicta. qz in terre marginib?
 crescit. a labro. n. dī labrusca. f. ab
 extremitatib? terre vbi nascit. sicut di. Jsi. lib.

liij. Est autē similis viti vinfere in folijs / s̄ nō
 fructu. nā fructū facit modicū aut uullum. & si
 quē fecerit ille dur? est & stiptic? & amar?. vitis
 vinfere degenerat sepe in labruscā qñ nō coli
 tur nec putat. & eōuerso s̄ labrusca fit vitis vi
 nifera p̄ culturā debitā & tonsurā (vt di. pli.) &
 quāuis labrusca nō sit quo ad abū vtilis ētē
 vtilis quo ad medicinā. nā eius radix elixa in
 aqua pluuiali & mixta vino hydropicos curat /
 oēs maculas tollit / tussim s̄pescit / puluis radi
 cis ei? p̄tra defectū stomachi mire subuenit vt
 di. dia. Pli. autē (li. xiiij. c. ij.) dicit sic. Labru
 sca grece āpeloe fargia appellat spissis folijs
 vino cortice / quas fert rubētes mō cocci. quarū
 succo mulieres cutē faciei purgāt & ille vuc cuz
 folijs & succo trite vtiliter apponunt vitijs co
 taz & lūboz trite cū aceto scabiē bois & q̄dru
 pedū curat. bucisq̄ pli. De vitulamīne.

vitulamīne a vite dī illa planta ba
 starda siue spuria & infructuosa que
 nascit a radice vitis siue alias non
 p̄cedēt ex ip̄is gēmis. & tales plāte degeneret
 sūt & innaturales. & iō nō fructificāt sed vitem
 onerāt & grauāt & fructū impediūt ac retardant
 nā humorē attrahūt a radice q̄ deberet trāsser
 ri ad fructū nutiendū. & augmētandū & iō dūt
 citius extipari ne diuti? crescentes dimmūant
 fructū vitis. & iō tales plāte adulterine dicuntur
 spuria vitulamīna. i. degenerātia & nō natura
 lia. vt bī in li. sapien. c. iij. & bec est līa rabani
 & antiquoz quāuis aug?. in li. de doctri. chri?
 dicit. q̄ mel? diceret adulterine plantagines.
 qd̄ vep̄ est quo ad simpliciū intellectū. vera m̄
 līa est & bōa quo ad intelligentes. f. spuria vi
 tulamina &c. De vinea.

Vinea (vt di. papi.) ē lo? vbi plā
 tant vites. vñ & viuētū vocant? lo
 cū vbi s̄stita est vitu multitudo. vi
 nea diligēter ex colit & ab oib? sup̄fluis ex pur
 gat. a cultozib? sepi? visitat. & ne ledat a bestijs
 macerijs & sepib? circūdat. & ne deripiant fru
 ctus ei? custodes ī ea sup̄ speluncā ordinant. ī
 hyeme sine custodia relinq̄tur / s̄ ī autūno a m̄
 tis frequētā. in hyeme valde pallet in vere & ī
 estate viret / floret ac redolet. s̄ in autūno fructu
 gaudet. odor. florentis vinee oī venenoso p̄tra
 riāt. & iō ipsa flozēte fugiūt colubij & bufones
 sustiuere ei? fragrantia nō valentes / viroze & a
 mentitate delectat visū fragrātia & aromacitate
 afficiat olfactū saporis suauitate reficiat gustū fo
 lioz lenitate demulcet tactū. acere diligit purū
 serenū (vt di. pli.) & min? diligit sp̄us nūbilo
 sum terrā diligit calidam & siccam / mediocriter
 pingueam atq̄ dulcem. nam quando terra est
 nimis pinguis vel nimis humida / luxuriat in

ramos et folia et paucos hinc fructus / quoniam non est in terra arenosa et nimis macra cito deficit et are / scit cum ibi non inueniat sufficientes nutrimenta. sicut si fuerit in terra amara vel saluginosa corrumpitur ra / dixit malicioso humore radices subam subintrare / te. et ideo diligit terra dulcem et in suis qualitatibus temperata. et ideo motus alti soli bene expositi sunt optima loca ad vinea. quia in eis humor est dulcis et calor fortis. et quanto vinea soli est magis exposita. tanto fructus reddit dulciores. Primo autem est fructus viridis durus / sicut / et acerus. deinde per decoctionem solis dulcis efficitur et deliciosus. sub foliis ipsius vinea latitant vulpes vinas vinee corrodentes autem et deuasantes. et maxime vbi cuncti stodes sunt negligentes. nec predestinat aliqui minus sapientes ponunt et claudunt vulpium aduersarios. scilicet canes intra vitium maceries sine sepe non plene demolluntur et destrunt vinas vinee sic in clusi pauci canes qui furtime facerent plures vulpes videtur. Irido. et ideo sapientes vinitores summa indigent diligentia ne subintraret porci seu canes domestici seu vulpes. A muscarum autem et vermium corrosione non potest seruari vinea nisi per ipsorum manum que omnia contineri sua parte videtur. Ipsi. et saluat magnifice vniuersa.

De vna

Qua ab humore humes est dicta quasi humiditas eo quod intrinsecus humoribus plena est. videtur. Ipsi. li. viij. Eximio autem componitur vna. scilicet ex folliculis / glareis et anillis. folliculi dicuntur vinaria siue thece in quibus glareis continentur. Et est glareis succis sine humor pinguis ipsius vinee. Anillis autem dicuntur paruula grana que sunt in racemo et dicuntur alio nomine acini ab aceto acies. et dicitur bicacinus cini sicut patet in maiori volumine presciam vbi dicitur illud vbi paulini. Exprimunt humores acinos succis liquere. Aliqui tamen dicunt hoc acinum vna et est generale nomen ad botros et ad racemos nam vna proprie est mulcorum granorum coadunatio. racemus autem dicitur vnum granum. botrus autem vinarum congeries vel congregatio. quia gallice dicitur moissinie secundum papiam autem et Ipsi. racemus est botronis pars. scilicet ramifculus cuius prescisus. nam a ramo dicitur racemus. secundum Irido. vna a multis dicitur suburbane eo quod in vrbibus videntur ad coedendum. Commendat. n. eas et species et locum dicitur sa poris quare multe sunt spes sicut sunt procoete sic vocate. quia cito maturescunt et ante omnes calore solari decoquuntur quasi greci lageos dicunt. quia festinant ad maturitatem sicut lepus. Item sunt purpuree a calore purpureo sic vocate. Item sunt sordarie sic dicte a magnitudine sicut dacali a longitudine. Item sunt stephente a rotunditate nunc cupate. Item sunt cretane sic dicte eo quod rube

ant velint ignis. Sunt autem et a vinee vna. scilicet albe minco. scilicet colore rubeo non permixto. Item sunt apiane facientes vinum dulce quas nisi cito colligas pluuijs et ventis et maxime apibus infestantur per quare depredatione apiane sunt vocate. Item sunt et bicabite a regione nomine sortite. turbinos / pluuias et calores optime substant et in terra macra non deficiunt. hinc dicitur esse basilica. Item sunt argite quasi nisi primo tempore colligas aut in terra cadunt ante humore coquefiant. Item sunt et elbolie id est varie que neque purpuree sunt neque nigre ab albo colore sic dicte. elbū. n. inter albu et nigrū est mediū. Sunt autem et multe alie differentie vnaque differunt ab inuicem et in colore et in sapore / in magnitudine et virtute. sicut he sunt magis famose videtur. Ipsi. li. iij. secundum Isaac non in die. color vinarum quadrupliciter variat. Sunt enim vna oino albe clare et aquose modicum carnis habentes cortices subalbes ossa exigua. Sunt etiam vna oino nigre / grosse carnis et corticis. parui humoris / et ossium magnoz. Sunt et citrine que magis principiant cum albedine quam cum nigredine. Sunt insuper rufe que magis accedunt ad nigredinem quam ad alborem. Albe leuiter nutriunt / facile digerunt. venas penetrant et vrinam puocant. Nigre sunt dure digestionis tamen stomachum plene confortant et est plus nutriunt quam bene digerunt. Citrine autem et rufe sunt medie in virtute. Et sicut dicitur idem Isaac. quanto vna sunt maturiores / tanto sunt laudabiliores ad nutriendum et gustandum bonum sanguinem meliores vna quam minores habent carnis quam humoris / laudabiliores humores generant quam ille que sunt pluris carnis quam humoris / non tamen sunt tanti nutrimenti.

De vna imatura.

Qua imatura est frigida et sicca et multum acerba. percutit nervos sua frigiditate. denunt etiam radices in tantum / quod obstupescunt et videntur quodammodo congelata. n. virtute enim hinc costringendi / et colericus vomitum reprimendi / et calore epatis extinguendi / sicut tamen auferendi / acutum calorem mitigandi / humores grossos in oculis et in palpebris deficcandi / et puritatem oculorum et asperitatem abstergendi (videtur dicitur Isaac.)

De vna passa.

Qua passa multis modis fit. aliquando n. torquet illud per quod vna dependet a vite ita quod non possit humor viten ad vnam ascendere et sic permittit a sole per dies aliquos desiccari. Et hec dicitur vna passa propter calorem solis quam patitur. et est optima ad comedendum. aliquando racemi inuoluuntur in pannis vitis et colligantur folia filis ne racemi dispergantur. et postquam panis est extractos de dibano quando calor est tempus imponuntur ibidem racem

inuoluti & efficiuntur. simili modo dicuntur iste
vuae passae. qz quādam violentiam a calore di-
bani patiuntur. simili modo quandoqz in fuma-
rio fit vua passa. vnde dicit alexander nequam
Dāt vvas passas diban? fumarā pbebus. de
vua passa. d. 31. in die. Quia passa pfecta in
dulcedine est calidior maxime si nigra est. nec ni-
mis mollificatiua. nec nimis etiā pspatiua. s
media malos humores tēperat & mīgat mor-
sionē maxime qm pinguis ē & carnosa & corticis
est tenuis. et ei? ossa siue granula sunt exigua at
qz pauca. hmoi. vna passa doloze mpectoris
adiuuat/pulmonē mūdificat /tussim sedat/ve-
sicā & renes purgat. spleni tū & epati. nō puenit
si habuerit duritiā & grossitatem. vna autē passa
hīs acerbitate cū quadā pōtitate min? est cali-
da q̄ sit dulcis & min? humida maxime si sit al-
ba. & iō pax nutrit/colorē extinguit/ventrē con-
stipat & pstringit.

De vino

Inū dī quasi in vitenarū vlt̄ avena
eo q̄ potus ei? vena sanguine cito
replet. vt. d. 31. li. xxi. vbi tractat d
potu. Zemetū autē dī forte vinū eo q̄ tētat mē-
tem & temerarie agere sepe facit. dī & merū qm
est purū et aque non admixtū. & dī bach? a libe-
ro p̄c qui vocabat bach? & dī fuisse primus re-
pertor vitis. vel bach? dī ab effectu qz fortitudi-
ne sua facit bibentes furere & in alios debacha-
re. laudes autē vini nō pōt ad plenū describere
etiam si videret bachus ipse. Inter autē omēs li-
quores & succos arborū vinū optinet principa-
tū. nā p̄ oībus liquoribus vinū moderate sū-
ptū corpa pl? pfortat/ corda lenificat morbos
& vulnera euacuat atqz sanat. vñ 31. d. in vlti-
dictarū. Vinū dat bonū nutrimentū corpori sa-
nitatem reddit p̄ditam ac custodit calorē natu-
ralē p̄ omnibus abis & ponb? pfortat & aug-
mentat. ppter familiaritatis p̄sortiū qd hz cuz
natura. vñ sanguinē purissimū generat et turbi-
dum purificat & clarificat. venarū ora aperit et
ad interiora eā mūdificandi sua subtilitate pe-
netrat & tenebrosam fumositate tristitie induci-
uam illuminat atqz fugat ton? corporis mēbra
corroborat & vigore singulis administrat. vini
n. bonitate acto aie manifestat. facit in ea tri-
stie & dolens obliuionē. nec pmittit eā senti-
re angustia et dolore acuit intellectū & facit euz
doilem ad inuestigandā rē difficilem et subtile
animosam etiā ipsā efficit & audacem. vñ patz
vim excellentia cui? vsus cōuenit omnibus ho-
mibus/etateibus t̄pib? & regionib? si debito
mō p̄mires bibētis a singulis assumat. senib?
etiā puenit qz calor vini eoz repugnat frigidita-
ti. Iuuenibus p̄ueit scdm abū. qz natura silis

est nature & etati iuuenili & adolescentibus & pu-
eris est abusus & medicina. qz eoz calori adhuc
imperfecto nutrimentū exbet & ipsoz humidita-
tem superflua puenit consumit & desiccatur in fri-
gida regione & in hieme vinū forte & multū pu-
erū puenit. in estate vō & calida regione vinū pa-
rū & multū mixtū vtile est. corpus. n. humectat
& refrigerat propter mixturam aque subtilitate
vini ad remotiora mēbra d̄ducit valde cito. iō
antiqui vocauerunt vinū tyriacā magnā. qz in-
uenerūt illd̄ duax rerū eē iuuatiuū. calefacit. n.
corpora frigida et infrigidat calida /humectat
siccā & humida extenuat & desiccatur. sed ei? cale-
factio & siccatio est naturalis. humectatio vero
vel infrigidatio est accidentalis. qz subtilitate
sua potat aquā ad mēbra que necesse h̄nt in-
frigidari et humectari ipsa aqua. vt. d. idē. In
vino autē p̄siderant illa /substantia siue liquor/
color /sapor atqz odor. Nā scdm sbām vini ac-
duur subtilitas et terrestreitas siue grossities at
qz mediocritas. Vinū substantialiter tenue et
subtile /album est et darū & cōuenit stomacho
qz cito digeritur & venas pfortat /mentē nō pa-
nit neqz ledit /necuis nec cerebro aliqd̄ infero no-
cumentū. vinū autē terrestre atqz grossū est huic
oppositū. stomachū. n. grauat & difficile pene-
trat. Color autē vini est quaduplex. s. albus ni-
ger glaucus /citrinus et rufus siue rufus. albū
vero & nigrum vinum ceteris est min? calidum
& album est magis humidum quā nigrum p̄-
pter subtilitatem & acuositatem sibi dominan-
tem. nigrū vero magis siccū est ppter grossities
& terrestreitatem ei magis substantialiter domi-
nātem. Quia vero mediocres colores habēna
sūt alijs calidiora. s. vinū cininum /seu aureum
& vinū rufum. & hoc scdm q̄ magis ab illis ex-
tremis h̄nt sunt remota /sunt minus calida / &
quāto illis sunt viciniora /tāto sūt magis calida

De vino rubeo.

Inū rubēū valde intensum fru-
bore /sicut sanguis fortissimū est &
multū ledit caput & perit mentem
& forte facit ebrietatem. & ideo optime indiget
aqua imisceri. vñ si cōmiscet quādo o3 & bi-
bantur put etatibus / & t̄pibus / & regionib? / ac-
cōsuetudini cōuenit atqz decet multū est lauda-
bile qz grossos dissoluit humores. vias venarū
a putredine mūdificat & sanguinē purificat ma-
xime si vicinū fuerit puritati. & ideo cōuenit se-
nibus. qz eoz colorē cōfortat & frigidorum hu-
morū dissoluit abū dantiā in semiu3 corporibus
colletoz. vinū rubēū necesse est habere saporez
pōtici siue dulcē & liquorē surer grossū & sub-
tile mediocrē. & odor ei? inf̄ aromaticū & graue

et tale vinū ceteris est temperatius ad nutriendū
 ⁊ facilius mutatur in sanguinē ppter similitu-
 dinem quā bz cū eo in liquore ⁊ sapore ⁊ colo-
 re. Vinū dulce ⁊ multū rubeum iuuat ad mun-
 dificantū vitia peccatoris ⁊ pulmōis. valde n.
 est saluiferū viscosū humoris ⁊ lenitiuū ⁊ im-
 mūdicie absterſiuū. Vinū autē cōsideratur odor
 nam vinū aromaticū signat suū liquorē
 subtilē esse ⁊ temperat omīqz sordicie emunda-
 tum ⁊ optime digestiuū. ⁊ ideo darum gene-
 rat sanguinē atqz mundū. et est cordis conforta-
 tiuū / lenificatiuū ⁊ fumū grossū ⁊ obscurū ⁊ tur-
 bidi expulsiuū. vñ bypocras. Vinū inquit odo-
 riferū subtilē? ceteris est ⁊ leui⁹ ⁊ digestibili⁹
 ac nutritiū. qz natura in eo suā ppleuisse si-
 gēt actiōez. vinū hō qd nullū est odoris sue vento-
 sitatis grossitiem insinuat. ⁊ iō illaudabilis est
 nutritiū. nec danificat sanguinē nec etiam cō-
 forat ⁊ generat humores grossos. ⁊ fumū tur-
 bidū ⁊ obscurū. vñ bouibulissimū habens odo-
 rem ⁊ sapore pōtici pessimū est. qz infert corpi
 maximū nocuentū / pessimū generat sāguinē
 et notiuū. confert corpori nutritiū maxime
 si vinū fuerit valde nigrū. ad quod p̄tinet gros-
 sities liquoris et grauius odoris et pontitas
 saporis. vinū itaqz predictis qualitatib⁹ tēpa-
 tū si temperate et modo debito bibat naturam
 adiuuat laudabilem sanguinem generat / sapo-
 rem abis et potibus administrat. desiderū et
 appetitū excitat / vitale virtutē ⁊ naturalē p̄for-
 tat / stomachū ad abū appetendū ⁊ recipiendū
 ac digerendū iuuat. virtutē expulsiuā ad expel-
 lendū feces excitat. sitim sedat / passiones aie
 malo in bonū alterat et immutat. Naz animaz
 vertit ab impietate ad pietatē / ab auaricia in
 largitatem / a supbia in humilitatē / de timore i
 animositatem. ⁊ vt breuiter dicam vinū mode-
 rate potatū corpus ⁊ aie sanitas ē (bucisqz Jsa.
 in die. ⁊ pli. li. xij. c. ix) vbi dī. vini natura est
 ipso hausto accendere viscera intus. foris hō
 ipso fuso infrigidare membra que ab ipso p̄fun-
 dunt. viribus autē corporis nihil vino vtili⁹ si ad-
 sit mod⁹. nihilqz p̄niciosus si modus in sumen-
 do non teneat. vñ andronides sapientia dar⁹
 sc̄psit ad alexandrum magnū cobibens intē-
 perantiā vini in bibendo. Rex inquit memēto
 te bibere sanguinē terre. nā bibere intēperate vi-
 nū acuta est homini seu venenū. quib⁹ p̄ceptis
 si ille temperasset p̄fecto amicos in temulenta
 non interimisset vt. d. pli. Idem mala autē que
 facit vinū intēperate ⁊ immoderate sumptuz
 tangit ibidem in eodē li. c. vi. Adertem inquit
 mutat in furorem. in mali imperū et obliuionē
 boni. ebrioso si quidem inest pallor in facie. et

gene. pendule oculoꝝ affunt vlcera et lipstudo
 manus tremula lingua q̄ ligata. postera die
 eructationes alcius fedivclud de sepulchro
 et gtauissime sentiuntur in capite punciones.
 amaricat fumen. s. palati summitatem. amica/
 bilis id est colera que intenditur a calido fumo
 vini et estualis sine torquet guttur. nam hec ne-
 cessitas vinū sequitur vt bibendi p̄suetudo aut
 ditatem pariat rebibendi. vñ more sanguisus
 geuolenti quanto plus bibunt tanto plus si-
 tiunt. Ad hec verba pli. addit Jsa. dicens sic.
 Si vinū vsqz ad ebrietatem sepe assumptū fue-
 rit rōnis lumen extinguit et vim brutalem con-
 forat. vnde p̄manet corpus velut nauis in ma-
 ri non habens gubernaculū aut rectorē. et sicut
 militia non habēs p̄ncipē neqz ducē ppter
 qd fauet ebrius rei nō annuande et laudat qd
 in se est illaudabile de sapientibus facit stultos
 de beniuolis perversos efficit ⁊ malignos. Nā
 ebrietas est oim vicioꝝ fomes atqz cā. incidit
 .n. ebriosis in homicidio adulteria ⁊ furta. ⁊ iō
 volētes custodire familiā oportet eos avino cu-
 stodire ne vinū pl⁹ bibant quā eoz virtuti expe-
 dit et nature.

De vino nouo.

Vinū nouū qd de lacu id est de cup-
 pa nouiter est sublatum vocat mu-
 stum qñ. s. de torculari primo est ex-
 p̄ssum. ⁊ est sic dictū quasi tenēs mus. s. terram
 siue lutū. mus. n. grece / terra. dī latine. vnde et
 bum⁹ terra dī humefacta. In musto autē pres-
 terree ⁊ seculente que p̄tibus aqueis ⁊ aeris sūt
 admixte in aquas agēs virtus ignea fortissimā
 facit ebullitiōē. naz pres ignee ⁊ aeris mouē-
 tur sursum pres vero terree deorsum. ⁊ ex tali p-
 turbatione ⁊ repugnantia fortis fit ebullitiō
 donec vincente calore puri ab impuro fit sepa-
 ratio / ⁊ cōpleta digestio. Inest autē musto tāta
 vis feruoris / vt vasa fortia ex eo plēa absqz spi-
 ramine mox dirūpat. vt dicit p̄stan. ⁊ grego. su-
 per iob. vnde p̄ spiraculi aperturā spumosi vi-
 ni immundicia ad vasis sup̄ficiē vi caloris eru-
 ta cōtinuē euaporat donec purissimū vinūz fi-
 at. In principio autē quādo mustuz eliquatur /
 valde est turbiduz atqz spissum. ⁊ ideo vt dicit
 Jsa. bibitū grossum generat fumū tembilium
 somnioꝝ inductiuum. malos generat humo-
 res. rugitum facit ⁊ inflationē. in intestinis mu-
 stum nouum valde ventosum est ⁊ spumosum
 propter resolutionem partium vi caloris. vñ
 de galie. Vinum quodcumqz est recens non
 habet vim ducendi abum per corpus vñ vē-
 rositatem ⁊ inflationem ac fastidium generat

quāto pl⁹ autē durat post expressiōē a torcula
 n̄ tanto pl⁹ clarificatur et depurat^r / et apli⁹ intē
 ditur calor ei⁹ / qñ. n. adhuc ē multū ab ebullitō
 ne nō q̄sāt. nec terrestria ad suū locū descēdūt
 nec aerea et ignea sursum locū suū petunt et rema
 net adhuc indigestū. et iō qñ vinū est bene dese
 catū / lucidū atq; clarū laudabile est et amicū
 nature. qz tunc confortat calor eius quordie et
 tā in odore et sapore q̄ in virtute meliorat nisi
 forsitā ex corrupto aere vel ab aliquo corrupto
 vase corruptū est. Nam si vas ipsum continens cor
 ruptū fuerit et ipsum vinū corruptū erit. Et ae
 re autē corrupto et calore vel humiditate nimis
 distēperato vinū sepe corrupit. et iō nūc accēdit
 nunc pinguescit vel totaliter putreficit et tunc
 nature boīs est pessimū et maxime inimicū et est
 fugiendū simpliciter ut venenū. Vinū etiā ve
 rustissimū in calore excedit tēperamentū. et iō sa
 porē mutat et colorem. et tale vinū suo acumi
 ne ledit cerebrū et perit mentē. et sua siccitate et
 caliditate inflammat s̄dālem humiditatē extin
 guit calorem naturalē. et iō nec nimis recēs nec
 nimis antiquū est laudabile sed pot⁹ inter duo
 extrema est mediocre. s̄m q̄ ab extremitate noui
 et veteris magis est remotū. qz illud maxime est
 temperatum. bucusq; Jsa. in dietis.

De vino condito.

v Inū cōditum fit artificialiter ex ad
 mitione aromaticum tam speciez
 q̄ herbarū. ut patet in vino saluā
 to / in vino rosato et gariophilato / et est illud vi
 num cōueniēs taz in potu q̄ in medicina. virt⁹
 enī tam speciez q̄ herbarum immutat vinum
 et sibi cōfert virtutem singularē. et ideo talia vi
 na sunt salubriora et delicatiora quādo eis sa
 lubres species debito modo incorporantur. vir
 tus enim speciez cōseruat vina ne de facili cor
 rum pant. vnde talia vina suo sapore delectāt
 gustum / exatant appetitū. sua aromaticitate
 cōfortant tam cerebrum quā stomachū. mūdi
 ficant etiā sanguinē et penetrant ad interiora
 tam venarū quā membrorū (ut dicit Jsaac.)

De vino primo dulce.

v Inum primo dulce et tempatur in
 sapore p̄ solis vel aeris decoctionē
 et longam ebullitiōē corrupit
 et in acetositatem cōuertit / qñ nō habet vim q̄
 custo diatur. ut dicit Jsaac. in dietis. in. c. de ace
 to. Nam p̄ accidentalem calorem virtutem ca
 loris naturalis excedentē et vincentem subtili
 tur substantia liquoris per caloris accidentalis
 ebullitiōē et extinguit calor naturalis. vnde vi
 nū qd̄ primo erat substantialiter vel naturalit^r
 calidum / p̄ corruptentem calore efficitur essentia

liter frigidum et perit in acetū. magis autē
 sicū est quā sit frigidū. moderate enī in frigidat
 salez i primo gradu / sed fortiter desiccatur. quia
 in tertio gradu. ut dicit ibidem. vñ p̄pter sub
 tilitatem sue substantie et frigiditatis debilita
 tem p̄forat de facili corpus et penetrat ad loca
 que valde sunt remota. vñ de null⁹ alius liquor
 acetosus ut maligranati et similitūz habet vim
 penetrandi ad loca tā p̄funda. qz talis liquor
 in locis vicinis opatur efficacius quā in remo
 tis. vñ de qui vult in frigidare calore stomachi
 aut alia sibi vicina mēbra vtilius vitur grana
 torū succo quā aceto. sed ad loca remota infri
 gidanda vtilius est acetum quā succ⁹ granato
 rum vel agrestis. habet enim vim viuacem qua
 dirigitur ad longinqua. idcirco est dissolutius
 et exrenuatiū et inafinum. et ideo sanguinē et
 lac coagulatū calefactū in stomacho dissoluit
 si bibatur. Est etiā acetū (ut dicit ibidem) sto
 machi cōfortatiū / appetitus excitatiū. et
 augmētatiū et malorum oīum ad stomachum
 descendētium potenter repressiū. Est etiā con
 tra venena et venenosa mortem inferentia. vñ
 ipsum apium / ius quiamū et euforbium iuuat
 uum (bucusq; Jsaac.) Secundum pliniū vero
 et dia. acetū forte positum sup ferrū vel frigidū
 humū / mor ebullit. fluxum ventris et sanguis
 silit si inuenit ventrem pleniū soluit si vacuum
 ipsum stringit. litargis et freneticis subuenit.
 vulnera recentia mūdicat et abluat / et ipsa in
 tumescere nō p̄mi trit. fetorem oris et gingivarū
 abluat et abstergit. nervos dentium p̄curat / et ip
 sos hebetes et stupidos cito facit vomitū et nau
 seam reprimē et compescit. gargansati auri
 surdis subuenit / et vias auditus aperit. oculo
 rum a acē exatit / corrodit metalla et ex eis diuer
 si colores gignit. ut cerusa ex plumbo. es vi
 ride et cupro. lasurū ex argento. ouū in aceto di
 merum p̄ plures dies mollificat in testa et euz
 ad modū pellicule molle facit. fer acetū valz co
 tra morsus serpētis cornuti / qui dicit. cerastes.
 similiter cōtra morsus rabidi canis et cocodilli
 bucusq; plinius lib. xiiij. c. x.

De vinacio.

v Inaciū et vinacū dicunt postierius
 vinū / qd̄ cōpressis vlnis ultimo est
 quā. et est q̄ si fer totius vini. Vin
 nacia dicunt pellicule et acini / que remanent ex
 presso vino. et p̄ collectionē vini extra p̄ijant
 tur. vñ dicit in gressimo. Pelles vuaz vinacia
 dicunt. Et dicas acinum / qd̄ in vna acinis
 acuti. Vinacia vero libetē comedūt sues quā
 uis modicum aut nullum prebeāt eis nutriti
 um. nam plus infiant quam nutiant.

De vinaria.

b *De uinaria* uinarie dicitur clarum ut locus ubi uinum occultatur et reponitur. unde quanto locus ille frigidior et sicior tanto est aprior ad uina in dolis reposita conseruanda. et ideo excuuantur loca lapidosa. et sub terranea ut in eis uina melius conseruentur a corruptione calidi aeris ne arefiant vel alio modo corrumpantur.

De viola.

v *Folia* propter uolentiam odoris sic nominata (ut dicitur *Plin.*) cuius tres sunt species. scilicet purpurea/alba et mellinaria. sed omnium folia nature frigide sunt et aquose et etiam solutiuue. unde uiole cum melle et aqua decoctae solunt uentrem. similiter si cum zuchara macerentur et in uase uitreo diu soli exponantur/ aluum laxant/inflationem mitigant calores febulem alterant sitim sedant. semen earum partur mulierum eicit et excludit. lumbricos occidit. calefactioni epatis subuenit. herba quidem modica est uiole in substantia que recens melior est quam antiqua. cuius flos maxime est odoris. unde odor eius cerebri calorem mitigat et spiritus animales recreat et confortat. somnum prouocat quia cerebrum refrigerat/temperat humectat. quanto flos eius est uirtuosior/ tanto plus inferius caput deprimat et indinat. Item flores uemales prius oriuntur et se citius manifestant. paruitatez eius in substantia magnitudo odoris pariter et uirtus nobiliter recompensat. ut dicitur *Di.*

De uilmo.

v *Zmus* nomen accepit eo quod in locis uiliginosis et humidis melius proficit. nam in motanis et asperis minus leca est ut dicitur *Plin.* radices in terra profunde figit et de profundis terre uisceribus ad nutrimentum ramorum et frondium humorem fugit. ramos multos et nodulos ex se mittit. et foliorum suorum densitate umbrarum viatoribus gratiam facit. Est autem arbor sterilis et tamen inter glandiferas a *Plinio* computatur. flores habet subalbidos et odoriferos ad modum tilie. et quedam sunt grana ut cubebe. sed eius fructus est inutilis eius flores frequenter apes ex eis mellis dulcedinem colligentes. et quibus quasi sterilis sit in se tamen utilis est uiti fructifera. cuius fructus et palmitum sursum erigit et sustentat. corticem habet durum et rugosum/ sed est lignum molle interius et lenissimum et ad sculpendum valde aptum. sicut tilie. ut dicitur *Plin.*

De urtica.

v *Urtica* ex eo est uocata quod tactus eius corpus adurat. Est enim ignee nature ut dicitur *Macro.* secunda non modica

vis illius dicitur esse. unde nec immerito nomen sumpsisse uidetur. Tactaque exurat digitos urtica tenentis. Urtica autem est duplex. scilicet urens et mordens/pustulas et pruriginem gignens. aspera habet folia et acuta et subrubea. hastulas habet angulosas et villosas et manus tangentis urticuas. et est grauis odoris sub amari saporis. Alia est urtica que dicitur mortua folia habet albioza et molliora et magis rotunda et tangentes non cruciat. florem habet nunc rubeum/nunc album/ et ualde grauis odoris pariter et saporis. utraque urtica est medicinalis. nam succus eius cum uino bibitus/ ualeat contra bicericiam et contra colericam passionem cum melle curat antiquam tussim et mundat pulmonem. et uentris inflationem sedat et tumorem. folia eius cum sale contrita vulnera sordida mundant et curant. similiter morsum canis sanant etiam caneros. radix eius contrita cum uino et cocta in oleo ualeat contra tumorem splenis. succus eius fluxus sanguinis de naribus sistit. cum murta menstrua stringit. semen eius cum uino bibitum precipue mixtum melle et pipere mouet uentrem et prouocat urinam. herba recens cocta uentrem mollit si comedatur. unde dicitur *Plin.* et precipue urticam recentem quando primo crescit in marcio decoquere per modum oleris et comedere contra multas corporis passiones. uulgius tamen est in medicina quam in esca.

De zizania.

3 *Zizania* herba quedam est de qua *Plin.* li. xiiij. quam poete infelix lolium dicitur/ eo quod sit inutile et infecundum. et est femini generis in singulari et neutri in plurali. ut dicitur idem. nascitur autem inter triticum temporibus corruptis atque siccis. quam diu est in herba similis est tritico/ et ab eo potest uix discerni. suffocat autem ipsum triticum atque ledit/ nisi ab eo cautius separetur cum cautela magna. Non est zizania quam adhuc recens est eradicanda/ ne propter similitudinem quam habet cum tritico vel zizania colligatur vel triticum sub zizanie specie euellatur. Cautius igitur est ut quam triticum a zizanijs non discernitur/ usque ad messem utriusque crescere permittatur. et tunc zizanijs per semine cognitum a tritico et discretis per fasciculos colligantur. et tritico in horreis reuellecto zizania per fasciculos comburantur. Dabit autem zizania uinum acutum et quodammodo uenenosam/inflatuam et uentosam. et ideo inebuat et mentem percutit et caput ledit. immutat saporis panis cum admisceatur/ et inficit. et si in multa quantitate comedatur ualde ledit. immo quam doctus interimit et occidit quibus autem sit noxia interitus in corpore ad edendum uulgius tamen extrinsecus est ad comedendum.

nam si cũ farina ordei ⁊ puluere thuris aceto
 a miscetur/conceptũ adiuuat in mulieribus
 atq; partum. mixta cum sulphure ⁊ aceto. valet
 cõtra impetiginem /serpiginem ⁊ pruritũ. mi-
 xta cum semine lini ⁊ in vino cocta dissoluit apo-
 stematã. scironicum siue durum decoctum cum
 semine cortice ⁊ radice sanat vulnus ⁊ mundi-
 ficat putrefactũ. valet etiam cõtra fistulam ⁊ cõ-
 tra cancum. mire puocat mensua ⁊ mundifi-
 cat matricem ⁊ disponit ac preparat ad conce-
 ptum. vt di. plini. ⁊ dia.

De zinzibere.

3 Zinziber est radix herbe ⁊ est calidũ
 ⁊ humidum. vt dicit in platea. Et
 est aliud domesticũ aliud siluestre.
 acutiorẽ habet saporem siluestre
 domestico. ⁊ est solidius colore nõ adeo albus
 sed facilius frangitur. valet cõtra frigidã cau-
 sas pectoris ⁊ pulmonis. stomachi dolorem ⁊
 in testinorum excludã ventositatẽ venientem
 mingat ⁊ dissoluit. si vini decoctionis eius cũ
 cinno calidum assumat/stomachum cõfortat
 ⁊ digestionem pcurat. visum acuit ⁊ pãuz si-
 ue telam in oculis extenuat ⁊ consumit. ⁊ hoc
 melius facit domesticũ q̃ siluestre. quãro al-
 bius est ⁊ recentius/tanto est acutius ⁊ melius
 p̃ duos annos vel tres seruanur in bona effica-
 cia. sed post arefat ⁊ a vermibus pforat. ppter
 humiditatem enim suã putredini est appro-
 priatum vt dicit Jsa. vnde qui vult id diutius
 reseruare / oportet vt ponatur inter piper/ vt
 pipens siccitate humor zinziberis temperetur
 vt dicitur idem.

De zedoario.

3 Zedoarium calidum est ⁊ sicum. ⁊
 est domesticum magis eligendum.
 ⁊ id quod ẽ magis citrinum. tenue
 ⁊ longum. in sapore acutus non p̃-
 foratum. siluestre ẽ subalbidum ⁊ stipicum cũ
 acumine modico. valet ad illa que zinziber. s̃
 stomachum ⁊ corpus confortat ⁊ appetitũ p̃-
 uocat. vt dicit platea

De zuchara.

3 Elcharum vel zuchara fit de quĩ-
 busdam cannis ⁊ arundinibus q̃
 crescunt in stagnis iuxta milum. ⁊ il-
 larum cannarum succus dicitur canna de qua
 fit zuchara p̃ decoctionem. sicut solet fieri sal de
 aqua. canne vero pistate ponũtur in lebere ⁊ d̃
 coquũtur ad lentum ignem vsq; ad spissitudi-
 nem. Et primo videtur ex toto transire in spu-
 mam / sed post factã residentia spissius ⁊ meli-
 perit fundum. superius autẽ manet quod ẽ va-
 num ⁊ spumosum. ⁊ ẽ minus dulce ⁊ forami-

nosum ⁊ inter dentes nõ crepitat quando ma-
 sticatur / sed euanesat subito ⁊ liquefacit. bonus
 autem econuerso. bonum enim positum in va-
 sis rotundis ad solem durum efficitur atq; al-
 bum. Aliud autem est citrinũ ⁊ ẽ calidius alio
 ⁊ idẽ non debet in acutis febribus crebiteri.
 zuchara autem bona ẽ temperata in qualitatibus
 suis. ⁊ ideo vt dicit Jsa. in dietis habz vir-
 tutem colatiuam / dissolutiuam extenuatiuam /
 ⁊ ventris absq; vlla mõiura hu mectatiuam /
 ⁊ stomachi mūdificatiuã. asperitatis pectoris
 ⁊ pulmonis lenificatiuã. vocis clarificatiuã
 tussis ⁊ raucedinis ablatiuã humiditatis cõ-
 sumptores restauratiuã. poniticitatis ⁊ amaritudinis
 specierum aromaticarum temperatiuã
 ⁊ ideo summe vtilis est in medicinis vt in cle-
 crarijs / in puluerib; / in siropis (vt dicit Jsa.)
 tamen aliquantulum ventrem inflat p̃cipue
 post cibum sumpta. quia omne dulce est infla-
 tiuum de natura sua. de facili etiam in coleraz
 rubeam transmutatur si colericis tribuatur. si-
 cut enim acerositas acumẽ colere reprimit ⁊ ex-
 tingit / sic dulcedo quasi ei contraria coleram ex-
 citat atq; nutrit. vt dicit Jsaac in eodem ca.

Finis Liber decimusseptimus.